

ИЗДАЊЕ ШУМАДИЈСКЕ ЕПАРХИЈЕ

Каленик

1/2017
Цена 170 динара

*Светосавска и Божићна посланица
Епископа шумадијског Г. Јована*

ФОТО РЕПОРТАЖА

Прослава Божића у Саборној цркви у Крагујевцу

ИЗДАЊЕ ШУМАДИЈСКЕ ЕПАРХИЈЕ

Каленик

229

Светосавска и Божићна посланица
Епископа шумадијског Г. Јована

Епископ шумадијски Г. Јован
Божићна и Светосавска
посланица *стр. 2 и 4*

Излази са благословом
Његовог преосвештенства
епископа шумадијског
Господина Јована

Година XXXV,
Број 1, (229), 2017.

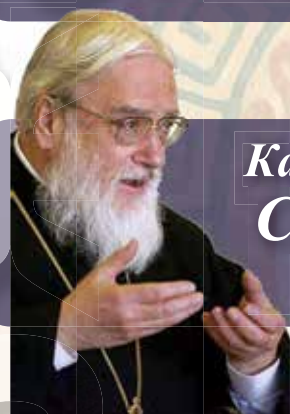
Издавач:
Српска православна епархија
шумадијска

Излази:
шест пута годишње

Тираж: 2000 примерака

Штампа: ГРАФОСТИЛ,
Крагујевац

271.222(497.11)
ISSN 1820-6166 = Каленик
COBISS.SR - ID 50771212

Калист (Вер), Епископ диоклијски
Света Тројица - парадигма
човекове личности *стр. 6*

Роберт Луис Вилкен
Божије лице за сада
наставак из прошлог броја *стр. 13*

Гордана Јоцић, Људска права терминално оболелих лица	18
Негослав Јованчевић, Како је село Јабучје код Крагујевца даровано манастиру Хиландару.....	32
Александар Б. Срећковић, Прилози биографијама архимандрита Кирила Јовичића и професора богословије Павла Швабића.....	36
Никола Миловић, Књижохранилница.....	38

Из летописа Епархије шумадијске
Промене у Епархији шумадијској
Служења, приједи и посете Епископа шумадијског Г. Јована
Нова издања
Дечија страна

Главни и одговорни уредник: **Никола Миловић, протојереј**
Заменик главног и одговорног уредника: **Негослав Јованчевић**
Редакција: **Др Зоран Крстић, протојереј - ставрофор, Миљин Марковић, протојереј, Марко Митић, протојереј, Рајко Стефановић, протојереј - ставрофор, Драган Икић, јереј, Небојша Младеновић, протојереј, Владан Костадиновић, јереј, Гордана Јоцић**

Уредништво и администрација: "Каленик", Владимира Роловића број 1, 34000 Крагујевац,
e-mail : **n.milovic2@gmail.com**
Дизајн и прелом: **Дејан Манделц**

Ј О В А Н

ПО МИЛОСТИ БОЖИЈОЈ ПРАВОСЛАВНИ ЕПИСКОП ШУМАДИЈСКИ
СВЕМУ СВЕШТЕНСТВУ, МОНАШТВУ И ВЕРНОМ НАРОДУ ОВЕ БОГОМ ЧУВАНЕ ЕПАРХИЈЕ
ШУМАДИЈСКЕ, БЛАГОДАТ ВАМ И МИР ОД БОГА ОЦА, БОГА СИНА И БОГА ДУХА СВЕТОГА
УЗ СВЕРАДОСНИ БОЖИЋНИ ПОЗДРАВ:

МИР БОЖИЈИ – ХРИСТОС СЕ РОДИ!

А кад дође пуноћа времена, посла Бог Сина својега, који се роди од жене, који би под законом (Галатима 4, 4).

На Божић, пре више од два миленијума, када је наступила „пуноћа времена“ (Галатима 4, 4), најављена Богом преко светих пророка (Исаија 7, 14; Данило 9, 25; Михеј 5, 2), родио се Син Божији од Пресвете Деве Марије у граду Витлејему (Лука 2, 4-14). Син Божији, који је постао човек, открива Бога кога нико никада није видео. Зато и певамо на великом повечерју, којим започиње Божићно славље: „Разумите народи и покорите се, јер је с нама Бог“ (Псалам 124; Матеј 1, 23). Рођење и улазак Господа Исуса Христа у људску историју изузетан је догађај. Свети апостол Павле, вером загледиан у овај најчудеснији догађај под сунцем, читавом свету благовести: „И заиста велика је тајна побожности: Бог се јави у телу“ (1. Тимотеју 3, 16).

„Бог се јави у телу!“ Пред овом тајном потпуно стаје наш ум. Немоћно је свако људско знање да отпечати ову велику Божанску тајну. Богомладенац Христос спустио се до човека, па чак и сам постао човек, да би људи мислили по Христу Исусу и живели достојно Бога (Галатима 5, 10). Рођењем Христа Младенца човечанска природа се сјединила са Божанском. Бог је постао савршени човек, Богочовек Исус Христос, са нама у свему исти – осим у греху. Собом је Творац осветио, обновио и подигао творевину из прародитељског греха. Из љубави према нама, Он „болести наше носи и немоћи наше узме на се“ (Исаија 53, 4). Својим рођењем у Витлејемској пећини, Бог нам открива да се рађамо за бесмртност, за вечну заједницу и сједињење са Њим, за наше обожење благодаћу Његовом.

Долазећи међу нас, Богомладенац Христос није употребио силу и моћ, него љубав. Бог нам се јавља као дете које од нас тражи само љубав, ненаметнуту љубав, ради уселења у срца наша и биће наше. Иако смо после Христовог оваплоћења сједињени са Богом, Господ и даље не нарушава слободу људи које је створио по „обличју и подобију својему“ (1. Мојсијева), већ нам оставља избор да сами одлучимо да ли желимо да му отворимо врата срца наших, јер каже: „ево стојим на вратима и куцам; ако ко чује глас мој и отвори врата, ући ћу к њему и вечераћу с њим, и он са мном“ (Откривење 3, 20). У овом смислу треба разумети речи Христове: „Не мислите да сам дошао да укинем Закон или Пророке: нисам дошао да укинем него да испуним“ (Матеј 5, 17).

Његовом рођењу обрадовали су се небо и земља, анђели и људи, и сва видљива и невидљива творевина. Са висине поздравила Га је анђелска химна „Слава на висини Богу, и на земљи мир, међу људима добра воља“ (Лука 2, 14). Земља и људи даровали су Му своја срца као храмове сопственог бића. Пастири су Христу Богомладенцу даривали

чистоту срца и искрену љубав, а мудраци злато, тамјан и измирну, наговештавајући овим даровима Његову тројаку службу – царску, првосвештеничку и пророчку.

Доласком у свет, Господ све ново твори – ново небо, нову земљу, нове људе. Боље рећи, преображава их. Како је Христос једино ново под сунцем, Свети апостол Павле каже: „Стога, ако је ко у Христу, нова је твар, старо прође, гле, све ново постаде“ (2. Коринћанима 5, 17), што значи, ко је у Христу, у новом је човеку, јер Богочовек Христос и јесте први нови човек после Адама – потпун и савршен човек у потпуном и савршеном Богу. Јер, „укинувши телом својим закон са његовим заповестима и прописима, да оба сазда у самоме себи у једнога новог човека, стварајући мир“ (Ефесцима 2, 15). Новог човека који је без греха, који је сав у Богу, који сав живи са Богом и у којем све бива по Богу. Ко је у Христу, не престаје бити човек, већ се обнавља „у новог човека, сазданог по Богу у праведности и светости истине“ (Ефесцима 4, 24). Христос се родио на земљи да отпалог човека преобрази у непропадљивог и да му дарује вечни живот.

Људски пут у преображење подразумева јачање у Богомладенцу Христу, онако како и каже Свети апостол Павле: „Браћо моја, јачајте у Господу, и у сили моћи његове. Обуците се у свеоружје Божије, да бисте се могли одржати против лукавства ђаволовога“ (Ефесцима 6, 11). Заиста, ако ојачамо у Господу, ако прихватимо Његову помоћ, ако будемо имали Бога у себи и око себе, онда ћемо моћи да се успротивимо безбројним непријатељима, и видљивим и невидљивим.

Ако непрекидно на земљи будемо „јачали у Господу, и у сили моћи његове“ (Ефесцима 6, 10), немамо чега да се плашимо, јер Господ је ту, поред нас, са нама, а ако хоћемо – биће сав у нама. Када певамо на службама у цркви „Бог Господ јави се нама...“, смело идемо у загрљај Богомладенцу, да му благодаримо што се оваплотио ради нас и што је нас залутале вратио у свој загрљај.

Господ је донео мир на земљу, па се ми о Божићу поздрављамо ускликом „Мир Божији, Христос се роди!“ Овај мир долази из осећања и сазнања да су решена сва најбитнија питања људског духа, питање живота и смрти. Тако је и Апостол народа могао да каже: „И мир Божији, који превазилази сваки ум, сачуваће срца ваша и мисли ваше у Христу Исусу“ (Филипљанима 4, 7). Имајући ово у виду, јасно је да данас није довољно само празновати Божић „као у стара добра времена“, већ је неопходно да се свим својим бићем загледамо у светлост коју Божић исијава, светлост над којом тама више нема власт и тако прихватимо да једино у оваплоћеном Богу блиста лик истинске човечности над којом смрт више не господари, односно да је светлост Божића једина и последња и да су изван ње непробојна тама и пропаст човека.

Ову истину потврђује и наше време, када зло све више потире добро, кад мир надвлађује немир. Многи и данас на различите начине покушавају да се мир усели у људе и завлада међу њима, али мира нема. Оправдање за овакво стање најчешће се тржи изван Бога и без Бога. Да мира и истинског добра нема без Бога, говорио је и сам Спаситељ: „Мир вам остављам, мир свој дајем вам; не дајем вам га као што свет даје“ (Јован 14, 27). Мир и радост у овом свету нарушавају ратови, немири, агресије, мржња, односно увек и изнова одбацивање Бога, јер, по речи Господњој, „нема мира безбожницима“ (Исаија 48, 22). Када је тако у свету, тако је и у нама: док имамо Бога у себи и док смо са Богом у миру, ми чувамо мир и радост у себи, у породици, селу, друштву, држави, Цркви. Да бисмо имали

рођењем на земљи показује како треба да љубимо Њега и своје ближње. Живећи у светим врлинама и са Светим тајнама у Цркви Његовој, стичемо благодат Божију која нас испуњава и води, која нас учи да волимо, да љубимо Бога свога и ближњег свога као самога себе (Матеј 22, 37-39). И тако живимо Христом и „живим – не више ја, него живи у мени Христос“ (Галатима 2, 20). Тада смо пронашли смисао нашег постојања и нашег призива. Одзивом на дар љубави Богомладенца, на дар живота и дар спасења у Њему, остварују се наше призивање и назначење за вечност (Ефесцима 4, 13).

За све ово помолимо се анђелским поздравом: „Слава на висини Богу, и на земљи мир, међу људима добра воља“ (Лука 2, 14). Драга наша децо духовна, желимо вам

Бога у себи, морамо хранити душу своју Христом, Телом и Крвљу Његовом. Душа је боголика и богочежњива, она стреми небеским висинама, она хоће Бога и када год то заборавимо и занемаримо остајемо без истинског мира и радости. А када човек све своје бриге пренесе на Господа „молитвом“ и „мољењем“, онда у душу његову силази мир Божији и радост која превазилази сваки ум. Та радост се не може ни замислити, а камоли људским напорима остварити. Ова радост долази из заједничарења са Богом живим, Богом истинитим и бескрајно човекољубивим.

Мир Божији не разлива по души само радост, већ и љубав. Као што мир и радост које Господ дарује нису обични, тако и љубав на коју нас Господ позива није обична. Како је сам Бог љубав, који се из љубави према нама рађа од увек Деве Марије, Он и од нас тражи љубав, јер само кроз љубав можемо видети и спознати да је Дете, рођено на пастирској слами – наш истинити Бог, Промислитељ и Сведржитељ. Ако имамо љубави и Бога ћемо волети. Љубав према Богу води нас и ка љубави према другом човеку. А Господ нам својом љубављу, својим чудесним

да Божићне и Новогодишње празнике проведете уз ове Божићне поруке љубави и мира, молећи се да вам Богомладенац Христос подари свако истинско добро о Божићу и Новој години и поздрављајући вас поздравом мира, радости и љубави Божије:

**МИР БОЖИЈИ – ХРИСТОС СЕ РОДИ!
ВА ИСТИНУ СЕ РОДИ!**

Срећна и Богом благословена
наступајућа Нова 2017. година.
Ваш молитвеник пред Богомладенцем Христом

† Еп. Јован

Епископ шумедијски

Ј О В А Н

МИЛОШЋУ БОЖИЈОМ ПРАВОСЛАВНИ ЕПИСКОП ШУМАДИЈСКИ
СВЕМУ СВЕШТЕНСТВУ, МОНАШТВУ И ВЕРНОМ СВЕТОСАВСКОМ НАРОДУ ОВЕ БОГОМ
ЧУВАНЕ ЕПАРХИЈЕ ШУМАДИЈСКЕ, БЛАГОДАТ ВАМ И МИР ОД БОГА ОЦА, БОГА СИНА И
БОГА ДУХА СВЕТОГА И ДА МОЛИТВЕ СВЕТОГ САВЕ БУДУ СА СВИМА ВАМА

*Свети Сава Србе воли
и за Србе се Богу моли...*

И данас, Богу хвала, као и претходних година, о Савиндану слушамо Светосавску химну из уста наше деце и још усрдније се молимо Богу да благодати нашу децу, нашу омладину, наш народ, да би се, по молитвама Светог Саве и речима Светог владике Николаја – *Срби сложили, обожили и умножили.*

Свети Сава је највећи међу Србима и „најлепше српско дете“ на чијем је карактеру, вери, подвигу, љубави, миротворству, као узоритим примерима, узрастао и узраста српски народ у пуноћу Христа Богочовека. Данас је велики празник за Српску Цркву и њен верујући народ. Овај дан празнује и слави сваки храм, сваки манастир, испосница, дом, усамљена колиба. Свети Сава је и школска слава, празник ученика, васпитача, учитеља и професора, дан просвете. Први српски архиепископ уједно је и наш први просветитељ и учитељ, *наш учитељ пута који води у живот* и доводи до престола Божијег. Њему се данас, као и увек, молимо у нашим топлим кућама и уређеним црквама, али му се обраћају и напаћени, изнурени и понижени Срби у разореним храмовима и задужбинама по полупустим селима и градовима у којима су готово невидљива мањина на Косову и Метохији, у Хрватској, Далмацији, Босни и Херцеговини – *Не остави нас ти, Оче наш духовни! Како си некад просветио своју отаџбину и препородио је Духом Светим, поштујемо те као равна апостолима и светитељима и молимо: Умоли Христа Бога да нам дарује велику милост. Све што јесмо, постали смо тобом који си нас привео Христу и обожио Христом Богочовеком.*

У дану који је посвећен Светом Сави добро је испитати себе, извршити, како се каже, духовну смотру и проверити: да ли смо увек били уз Светог Саву, да ли смо данас са њим, да се можда нисмо удаљили од вере у Бога коју нам је предао? Ово је прави тренутак да се запитамо да ли смо још увек достојни овог нашег свеца, да се понекад нисмо оглушили о његове савете и поуке, или, не дај Боже, да се нисмо одродили од нашег учитеља и просветитеља? Да ли смо у сваком тренутку достојни да се Свети Сава моли Богу за нас овакве какви јесмо? Утеха је да Свети Сава зна наше мане и недостатке, али да препознаје и наше жртве, патње, бол и сузе које смо подносили и данас подносимо само зато што смо Срби православне вере, што се нисмо одрекли Бога и што смо деца светосавска.

Овакви какви јесмо, ако са страхом Божијим почнемо да се преиспитујемо, можда можемо и славословити о Светом Сави. Из онога што је проповедао, према врло аутентичним житијима Доментијана и Теодосија, више је него јасно да је сав био у Христу и од Христа.

Његов програм су били Јеванђеље, пост и молитва и на основу овог програма врло речито се обраћао свим људима, без обзира на расу, нацију или веру. Служио је Богу и позивао на служење, што је суштинско и најдубље стремљење Светог Саве. Ако овога нисмо свесни, остајемо без јасне представе о њему и нама самима, о времену у којем се налазимо, о могућностима и искушењима која су пред нама.

Овај Свети човек Божију Реч међу Србима и осталим народима могао је неуморно ширити, јер је по овој Речи живео и њу је сопственим примером сведочио. Када је отишао из Србије у Свету Гору, Растко Немањић је имао седамнаест година и одмах се напојио вером са извора воде која тече у живот вечни (Јован 4, 14). На Атосу је тај извор настављао обновљено и препорођено предање Јерусалима и Константинопоља. У годинама, када млади људи истражују и откривају различите сфере слободе, Растко је премудро спознао сласт праве, једине, спасоносне, Богом откривене слободе у Христу. Али, благо које је стекао на Светој Гори, није себично чувао, него је пожелео да га подели са својим народом који је и тада страдао. Знао је да се сваки човек рађа као појединац, али да се потврђује и остварује само служењем конкретної заједници, то јест Цркви.

Као што је Бог позвао Мојсија да свој народ изведе из ропства, тако је упутио и Саву да нас крштава у Име Оца, Сина и Светог Духа, да нас избави из ропства незнања, паганства, празноверја и кривоверја. Поступио је по оном сведочанству јеванђелисте Матеја о Исусу: *А гледајући мноштво народа, сажали се на њих, јер бијаху сметени и напуштени као овце без пастира* (Матеј 9, 36). Ето, монах Сава сажали се на свој српски народ.

Свети Сава се током целог свог живота уподобљавао Христу. Све је давао од себе да би Христа задобио и Христом живео. Њиме је себе проверавао, на Њега се угледао, Христа је подражавао и на Христа је свој народ упућивао. И као што је Христос преобразио старог човека, обновио а не поново створио, тако чини и Свети Сава: српски народ је обновио, боље рећи поново га је родио крстивши га у Име Оца, Сина и Духа Светога. Овом Светом тајном увео је свој народ у свету породицу Православља и тако га подигао са земље на небо.

У свако време Бог уздиже светитеље на корист народу своме. Пре више од осам векова послао нам је Господ угодника којег данас прослављамо – Светог Саву. То је било доба када је нашим саплеменицима таква личност била најпотребнија. Тада је Стефан Немања почео да ствара српску државу. И то какву државу! Државу, која ће, можемо слободно рећи, прослављати Име Божије до судњег дана. Државу, која ће песмом, тамјаном, молитвом, вером, подвижницима и му-

ченицима, прослављати Бога. Државу, која ће бити утемељена на светитељима, било да су прости људи или владари. Има ли од овога нешто што је веће, лепше и драгоценije?! Има ли већег благослова Божијег?!

Добро је разумео и знао Стефан Немања да неће имати јаку државу, док не буде имао јаку Цркву у држави. Недостајало му је снаге и духовне моћи да већ створену државу утемељи у Цркви. Међутим, Господ, без чије промисли ништа не бива, није допустио да ово богоугодно дело пропадне: и израсте лоза од чокота – Христа. Израсте најмилији српски син, израсте Свети Сава. Израсте из врта Пречисте Богородице на Светој Гори Атонској, где расту најлепши кривови рода људског. Није се Свети Сава у Светој Гори учио људском мудровању, ни телесним вештинама, него

духовној аскези и мудрости Божијој. Са неба је добио снагу да замисао оца спроведе до краја, створивши самосталну Српску Цркву и српску просвету. Помогло му је брат, Свети краљ Стефан Провеначани, Свети Симон Монах, који је српску државу придружио Богом благословених краљевина. И Бог, без којег ништа не бива, уреди да српску државу утврде три калуђера, три свеца – Свети Симеон Мироточиви, Свети Симон Монах и Свети Сава.

Када све ово имамо у виду, морамо са благодарношћу узвикнути: каквог ли благослова Божијег, каквог ли путоказа Божијег! Молимо се Богу и Светом Сави да овај печат, који је дубоку утиснут у нашу историју и културу, у нашу душу и у цело биће нашег народа, буде сачуван до краја света и века. У то дубоко верујемо.

Ако се загледамо мало пажљивије у нашу прошлост, видећемо да се наш народ у најсудбоноснијим тренуцима обраћао Цркви. Ко је у доба када смо били под Турцима и када смо имали друге невоље, окупао, тешио и храбрио српски народ, ако то нису радили

свештеници и калуђери? Сетимо се, између осталих, само Хаџи Ђере, Хаџи Рувима и ђакона Авакума, ове тројице калуђера који су своје животе дали због оданости народу и бранећи веру и отачаство. Ови примери нас утврђују у истини да су и Свети Сава, и сви други који су просијали из рода нашега, оставили на нама печат народа Божијег. Док смо тај печат са поносом носили, њиме се дичили и њима наше стопе у вери, истини и правди утврђивали, дотле смо живели. Обавезни смо да на данашњи дан кажемо како верујемо да ћемо са тим печатом и надаље живети.

Свети Сава, који је први архиепископ српски, оснивач Српске Цркве, просветитељ нашег народа, који је утемељитељ српског монаштва, оснивач српских школа и болница, градитељ цркава и манастира, као прву врлину, међу многима, имао је смирење. Не заборавимо, да се, и поред свега овога, увек потписивао као *грешни монах Сава*. Не само што се потписивао – таквим је себе увек сматрао. У свим животним периодима, као Растко Немањић, као монах Сава, али и као први српски архиепископ, поступао је по речима Светог јеванђеља, које су га уздигле до небеских врлина, највећих хришћанских врлина које су први степен блаженства, које воде у Царство вечно: *јер сам ја кротак и смирен срцем, и наћи ћете покој душама својим* (Матеј 11, 29). Смирење је темељ сваке врлине, сваке доброте, али и сваке праве успомене на Светог Саву. Кроз смирење Свети Сава је изградио темељ свога бића и свога постојања, што осам векова нико није могао да сруши, нити ће икад моћи. А многи су настојали, и док је био жив, као и након смрти. И када је Синан паша спалио његове мошти, догодило се оно што је најмање очекивао. Уместо да избрише из сећања Светог Саву и сруши упориште које су у њему имали Срби, још више га је учврстио. Као што је крв мученика, проливена у првим вековима хришћанства, била семе за нове хришћане, тако се и прах спаљених моштију са Врачара разви по свим земљама српским и засија у свакој српској души. Светлост спаљених моштију Светог Саве сија увек и сада на српском Косову – увериће се непријатељи да ће Свети Сава помоћи, схватиће да зло добра не може донети.

Ако се угледамо на Светог Саву и чинимо оно што је он чинио, ширићемо мир, слогу и љубав. Ако овим врлинама будемо учили нашу децу, коју је Свети Сава као и Христос највише волео, слушаћемо како деца по црквама и школама певају: *Да се српска сва срца с тобом уједине, Сунце мира, љубави, да нам свима сине.*

Нека би наше данашње молитве, којима се молимо Светом Сави, помогле да у целом свету и у роду нашем процветају љубав без сенке, нада без поклекнућа и вера без сумње. Молимо те Свети Саво, помози нам својим молитвама и моли Христа Господа за спасење наше, наше деце, нашег народа, наше државе и Цркве. Нека молитве и благослов Светог Саве буду са вама.

Ваш молитвеник пред Господом и пред Светим Савом

ф. Са. Јован

Епископ шумадијски

СВЕТОСЛАВСКА ПОСЛАНИЦА

Калист (Вер), Епископ диоклијски

СВЕТА ТРОЈИЦА ПАРАДИГМА ЧОВЕКОВЕ ЛИЧНОСТИ

„Између Тројице и ада нема никаквог другог
избора”.

Свештеник Павле Флоренски

„Наш социјални програм – то је учење о
Тројици”.

Николај Фјодоров

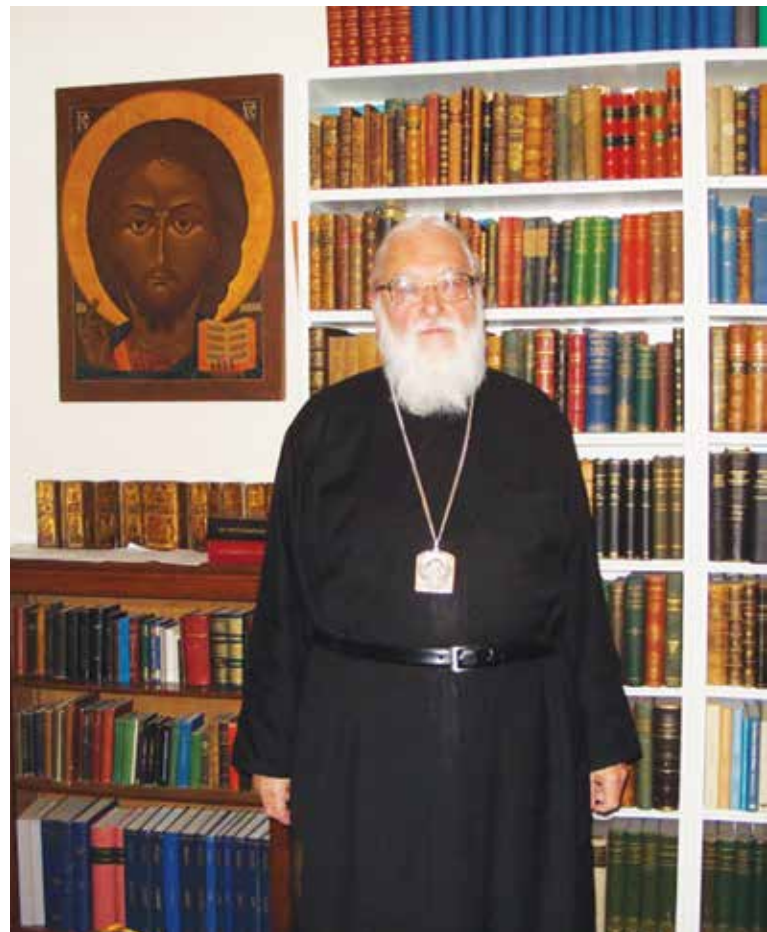
Шта значи исповедати Тројицу?

„Хришћани, без обзира на то што сви исповедају ортодоксну веру у Тројицу, у свом религиозном искуству, у суштини, остају прави *монотеисти*. Можда је чак смело рећи да, уколико би учење о Тројици било одбачено као лажно, велики део литературе остао би сачуван скоро у неизмењеном виду”¹. Ово је рекао римокатолички богослов Карл Ранер, и ми, нажалост, морамо признати исправност његових речи. Сувише је много хришћана у данашње време, којима представља потешкоћу да увиде нарочити смисао у учењу о Тројици, а већина га игнорише као сувишно. „Три-у-Једном и Један-у-Три” – зар ово није нешто друго, него тешка богословска загонетка? Зар ја осећам да се у учењу о Тројици садржи нешто што се непосредно односи на мене? Какав практични значај има за мој свакидашњи живот, моје поимање молитве, људске личности, друштва и политике? Будући хришћани, ми нисмо просто монотеисти, као Јудејци или муслимани, и нисмо политеисти, као Хомер, али видимо у Богу истовремено и савршено јединство и аутентичне личне разлике. Питање је у томе, како ово виђење утиче на способност нашег мишљења и деловања – на праксу?

Пре свега, треба подвући да се учење о Тројици појављује као тајна која превазилази човечије поимање. У датом случају никако не могу да се сложим са мишљењем Владимира Соловјова, за кога је тринитарно учење „савршено погодно у његовом логичком аспекту”². Владимир Лоски ближи је истини када пише: „Тројични догмат јесте крст за човекову мисао [...] никаква спекулативна философија никада није могла да се уздигне до тајне Пресвете Тројице”³. Из овога, међутим, не следи да о Тројици уопште ништа не треба говорити. Напротив, „тајна” је управо у богословском смислу речи – ово је управо оно што је откривено нашем људском схватању, иако откривење никада неће бити исцрпљено, пошто се тиче дубине „божанског примрака”. Оно што се говори о тројичности Бога у Светом Псиму, у одредбама Сабора и код светих Отаца, неопходно је прихватити као истинито; и све што је речено не изражава и не може изразити истину у њеној живој, трансцендентној целовитости.

Упоредо са црквено-догматским одредбама у Библији и у делима светих Отаца налазимо мноштво начина и аналогија који су призвани да пренесу смисао

схватања Бога као Тројице. Ове начине и аналогије не треба разматрати у својству доказа учења о Тројици, пошто ово учење не подлеже логичкој верификацији: ми, хришћани, прихватимо га као дато нам Божанствено Откровење. Учење о Тројици – то је, такорећи,

услов, а не закључак. Међутим, иако аналогије и парадигме не доказују тајну Тројице, оне нам истовремено помажу да је схватимо, уколико је уопште могуће такво схватање; оне указују на практичне последице тринитарне вере. Као и у сваком аналошком мишљењу, у датом случају модели и парадигме које користимо, једни друге не искључују. Не постоји један јединствени „кључ” за учење о Тројици, и ми смо дужни да искористимо разна гледишта. Међу различитим моделима, коришћеним у тринитарном богословљу, могуће је да се као најзначајнији појављује модел узајамне љубави. Најважнија особеност ове аналогије је у томе што има несумњиве основе у Светом Псиму, нарочито код светог Јована Богослова. Узајамна љубав Оца и Сина – основна тема четвртог Јеванђеља (Јн. 3, 35; 10, 17; 15, 9; 17, 23–24 и др.), иста као и у Првој посланици апостола Јована, где је јасно речено: *Бог је љубав* (1Јн. 4, 8).

Овај лик Бога као узајамне љубави има најважније значење за руско богословље последњих педесет година, што је добро показао отац Михаил Мерсон-Аксенов у својој књизи *Тројична Љубав у савременом*

руском богословљу⁴, где нарочиту пажњу додељује Владимиру Соловјову, оцу Павлу Флоренском и оцу Сергију Булгакову. Отац Михаил веома мало говори о ранијем, то јест пре XIX stoleћа, коришћењу метода узајамне љубави. Разматрајући у детаљима учење Ришара од Сент Виктора, он само узгред спомиње Кападокијске Оце и блаженог Августина, пошто ово није била његова основна тема. У садашњем реферату, не желећи да понављамо оно што је рекао отац Михаил, задржавам се на коришћењу лика Тројичне Љубави управо у патристичкој и средњовековној традицији. А затим ћу се постарати да одговорим на питање како нам ова аналогија, то јест лик Бога као узајамне љубави, помаже да схватимо природу човекове личности.

Као основа за схватање Бога као узајамне љубави јавља се, наравно, иста чињеница, да је човекова природа створена по лику и подобју Божијем (Пост. 1, 26–27), што значи: по лику Бога Који јесте Тројица. Окрећући се унутар себе можемо пронаћи у својој души оно што је Августин назвао „траговима” Тројице. Ове тринитарне аналогије, полазећи од човекове личности, могу задобити форму како унутарличносну, тако и међуличносну. Тројичност може бити саодносна или узајамним деловањем различитих способности унутар једне личности, или узајамним односом унутар заједнице личности. Ја се обраћам међуличносној парадигми. Осим тога, трба приметити да аналогија узајамне љубави може бити искоришћена на разне начине: могуће је искористити наше људско схватање тога шта је то личност, са циљем појашњења нашег схватања Бога; и могуће је искористити учење о Тројици и због тога да бисмо бацили светло на учење о човековој личности. Иако нам предстоји да будемо опрезни како не бисмо доспели у затворен круг, ипак не видим разлога зашто се ова аналогија не би могла искористити у оба правца.

Три сведочанства: Кападокијци, Августин, Ришар од Сент Виктора

Обраћајући се светоотачкој традицији, пре свега, размотримо кључне термине које су користили свети Василије Велики и свети Григорије Ниски: то је реч *koinonia*, што значи *заједница*. Ако свети Атанасије говори о јединству Бога првенствено у терминима суштине, придајући главни значај речи *omousios* (једносусни), то свети Василије и други Кападокијци више воле да изразе Бога у терминима заједнице или узајамног односа између три Ипостаси, или Личности.

Тако свети Василије пише: „У Божијем једноставном јестеству јединство је у заједници (*koinonia*) Божанства”⁵. Према речима Григорија Ниског, [у Богу је] „немогуће приметити било какав несклад или поделу, нити помислити на Сина без Оца или одвојити Духа од Сина; али међу њима постоји неизрециво и недостижно заједничарење (*koinonia*) и разликовање”⁶. У датом случају јединство се тумачи не само у апстрактним или есенцијалистичким терминима, као јединство природе или суштине, колико у персоналистичким терминима – као што су јединство, изражено кроз узајамна дејства ипостаси. По речима митрополита Пергамског Јована (Зизјуласа), „биће Божије – то је саодносно биће: изван појма заједничарења немогуће је говорити о Божијем бићу”⁷.

У датом случају сусрећемо се са таквим гледиштем које нам дозвољава да се приближимо унутрашњем смислу учења о Тројици. То значи да можемо рећи: Бог је заједничарење или заједница. Бог је социјалан, или саборан; у Њему постоји нешто што одговара – иако на бесконачно вишем нивоу – нашем човечанском искуству саборности.

Ако се обратимо блаженом Августину, тада нам се на први поглед може учинити да се његово схватање Тројице разликује од виђења Кападокијаца. У много већем степену него они, подвлачи јединство Божанства, говорећи не толико о узајамним односима Лица, колико о заједничкој суштини: „Божанство [...] је јединство Тројице”⁸. Још више, развијајући аналогију између Бога и човекове личности, у својим „Тројицама духа (ума)”, он размишља више у унутарличносним, него међуличносним терминима. Међутим, пре него што предложи своју „Тројицу духа”, Августин у суштини предлаже међуличносну аналогију узајамне љубави. Тачно је да је он веома мало о томе говорио, али лично мени, оно што је, упркос томе, било речено на ту тему, увек се чинило много важнијим него „Тројица духа”, која је задобила толико широко прихватање.

Љубав се, каже Августин, обраћа међуличносном моделу Тројице, узајамно сједињује онога који воли и вољеног⁹. Примењујући ову схему на Тројицу, треба рећи да је Отац – Онај Који воли, Син – Вољени, а Дух као *vinculum amoris* (спона љубави) – веза љубави, која их сједињује. У данашње време већина стручњака за блаженог Августина сматра да је „Тројица Љубави” много мање значајна за њега, него „Тројица духа”, којима је посветио тако много места у својим списима. Међутим, на крају свог дела *De Trinitate* (О

Тројици) враћа се међуличносној парадигми љубави и примећује да је између различитих аналогича можда управо ова најмање удаљена од истине¹⁰.

С православне тачке гледишта у августиновској „Тројици Љубави” можемо уочити два недостатка. Под један, његова представа о Духу као узајамној љубави која сједињује Оца и Сина схвата се као отворен пут ка учењу о Filioque. Међутим, Августин никада у ствари није био „филиоквиста” у крајњем, безусловном смислу, зато што је, као и Кападокијци, сматрао Оца као једино „начало” (principium), као једини извор унутарбожанственог бивствовања. Дух исходи „исконски”, „принципијелно” од Оца и тек у другостепеном, изведеном смислу од Сина – „посредством дара Очевог”¹¹. Друга и, са мог становишта, озбиљнија претензија према августиновској „Тројици Љубави” састоји се у томе што он упоређује Бога двома Личностима, а не трима, јер, ако се и онај који воли и вољени појављују као личности, тада се у узајамној љубави која њих сједињује не појављује трећа личност као допуна другим двома. На тај начин ова аналогича скрива у себи опасност деперсонализације Светог Духа, иако, несумњиво, ово није била Августинова намера.

Недостатак аналогиче блаженог Августина (две Личности, а не три) био је успешно савладан од стране мог трећег сведока – пореклом Шкота, Ришара од Сент Виктора (XII век), који је доделио аналогичи љубави изразитију тројичну структуру, него што је то било код Августина. *Бог је љубав* (1Јн. 4, 8) – ово је полазна тачка за Ришара. Љубав – то је врхунац људске природе, највиша реалност у нашем искуству личности; стога се она такође појављује као оно својство нашег живота, које нас у највећем степену приближава Богу, изражавајући – боље него било шта нама познато – савршенство Божанствене природе.

Себељубље – љубав окренута према самом себи – не појављује се као истинска љубав. Љубав – то је дар и узајамна размена, и стога, да би љубав била потпуна мора бити узајамна. Она има потребу за „Ти” исто тако као и за „Ја”, а то значи да љубав претпоставља мноштво личности. „Условом савршенства једне личности појављује се заједничарење са другом [...] нема ничег славнијег него желети да немаш ништа што не би желео да поделиш [са мношћем]”¹². Стога, ако је Бог љубав, немогуће је помислити да је Он само једна Личност, Која воли Самог Себе. Он је, у крајњој мери, две Личности, Отац и Син, Које воле једна другу.

Даље Ришар у свом размишљању чини следећи корак, и као да овде његово схватање „Тројице Љубави” превазилази августиновско. За оног ко би да буде испуњен, каже Ришар, љубав мора бити не само узајамна, него и подељена. Онај који воли љуби вољенога као друго „ја”, али жели му да достигне највишу радост у љубави према трећем, заједно са вољеним, и да буде скупа с вољеним од стране овог трећег. „Раздељујућа љубав не може постојати, осим као средиште три личности [...] О раздељеној љубави можемо рећи да постоји само ако је трећа личност вољена двома личностима, хармонично и у међусобном општењу, када се љубавна осећања ових двеју личности стапају у једну пламену љубав према трећем”¹³. У Богу је овај трећи, с којим прва двојица раздељују своју узајамну љубав – Дух Свети, Којег Ришар назива *condilectus*, „са-возљубљени”.

На тај начин Ришар, као и Кападокијци, изражава своје виђење Бога у терминима међуличносног заједништва. У свом тринитарном учењу он се креће од самољубља, или љубави Једнога (само Оца), према узајамној љубави, или љубави Двојице (Оца и Сина), и даље од узајамне љубави – према раздељеној љубави, или љубави Тројице (Оца, Сина и Светог Духа). Као што говори свети Григорије Богослов: „Јединица, од почетка крећући се ка двојствености, зауставља се на тројичности”¹⁴.

Сједињујући сведочанства Кападокијаца, Августина и Ришара од Сент Виктора, ми прилазимо учењу о Тројици, у којем се о Богу Говори у терминима самопредавања и одговора. Бог, говори нам учење о Тројици, није просто себељубље, него раздељујућа љубав. Бог није једна личност која воли само себе самог. Бог је тројединство личности које воле једна другу и у тој узајамној љубави личности су сасвим „обједињене”, мада се притом не губе разлике њихове „индивидуалности”. Према речима преподобног Јована Дамаскина, Три [Ипостаси] „сједињују се, али се не сливају, разликују се, али се не одвајају”¹⁵. На тај начин дужни смо схватити јединство Бога не као просто математичко јединство, него као јединство органски структурирано, као „унутрашње конститутивно јединство”, сагласно изразу Леонарда Хојсона¹⁶. Божанствена простота је сложена простота. Три личности међусобно сједињене у савез који не само да не руши, него, напротив, оснажује и учвршћује индивидуални карактер сваке од њих.

Као што је ка-
зао Карл Барт,
хришћански Бог –
то „није усамљени
Бог”¹⁷. Сагласно
парадигми
узајамне љубави,
Бог није просто
јединица, него
јединство; Бог
није просто лич-
ни, него међулични.
Бог је социјалан, или
дијалогичан; унутар
Њега дешава се ван-
времени дијалог. Прво
Лице предвечно
говори Друго-
ме: *Ти си Син
Мој вољени*
(Мк. 1,
11).

Друго Лице предвечно одговара Првоме: *Ава, Оче; Ава, Оче* (Рим. 8, 15; Гал. 4, 6). Дух Свети, Који од Оца исходи и у Сину почива¹⁸, предвечно запечаћује ово узајамно заједничарење љубави. Управо овај ванремени дијалог љубави постао је изразито приказан на икони преподобног Андреја Рубљова: погледи тројице анђела окренути су не ка спољашњем простору и не ка нама, него су окренути један према другом. У овој икони присутан је свеобухватни круг – велико „О!“ љубави – што је изражено наклоном глава, положајем рамена и ногу.

Такав је смисао – или делимичан смисао – тајне Свете Тројице. Иако Бог бесконачно превазилази наше људско схватање личних узајамних односа, нећемо погрешити ако га прихватимо у терминима учешћа, солидарности и узајамне љубави. И ако нам учење о Тројици говори управо о томе, тада је очигледно да се оно ни на који начин не појављује као нека „техничка“ или „академска“ тема која интересује само стручњаке. Напротив, она се тиче свих нас, зато што непосредно додирује питања живота и смрти – вечног живота и вечне смрти. „Волимо једни друге да бисмо једнодушно исповедали Оца и Сина и Светога Духа, Тројицу Јединосусну и Нераздељиву“. Или ми волимо

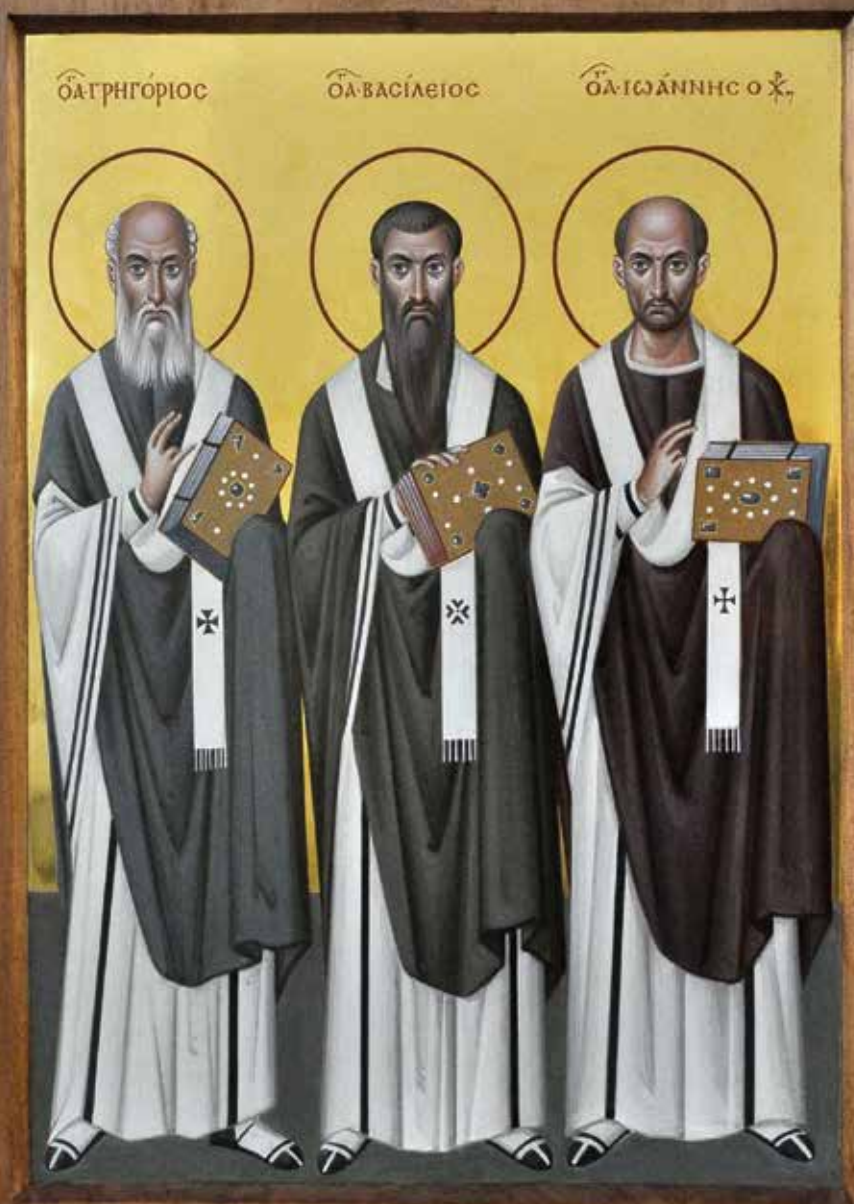
једни друге по лику Свете Тројице, или нас, на крају крајева, чека коначан губитак сваке радости и сваког смисла. Зато је отац Павле Флоренски с пуним правом упозоравао: „Између Тројице и ада нема никаквог другог избора.“¹⁹ У том смислу учење о Тројици има револуционарне последице за наше схватање личности и заједнице.

Крећући се по уздигнутом гребену

Пре него што говоримо о томе какве могу бити практичне последице, потребно нам је да схватимо главне препреке на нашем путу. Не прети ли нам опасност да упаднемо у тритеизам²⁰? У односу „социјалне интерпретације Тројице“, као што је горе била представљена, не једном је изречена осуда да она умањује Божанствено јединство, фактички утврђујући постојање три Бога, а не једног. Управо полазећи од ових разлога, папа Бенедикт XV је 1745. године забранио да приказују Тројицу у виду три одвојене фигуре (као што то видимо на икони Рубљова). Аналогије раздвојене љубави, као и све друге аналогије, имају потребу за ограничењима посредством система сузбијања и супротности. Ако унутарличносне аналогије Тројице, будући да су нетачни појмови, стварају опасност модализма, тада међуличносне аналогије, са своје стране, морају бити правилно протумачене због тога да бисмо избегли плурализам²¹. У тринитарном богословљу као да се увек крећемо стазом која пролази врхом узвишеног гребена, са понором на обе стране, и на овом путу уопште није лако држати равнотежу а да се не сурвамо доле.

Ризик скривеног тритеизма, настао у случају коришћења парадигме „узајамне љубави“, може бити детаљније истакнут у следеће две тачке:

1) Питање: можда, уподобљујући Тројицу човечијем заједничарењу три личности, усађујемо у светоотачке термине *ipostasis* (ипостас) и *prosopon* (лик, лице) смисао карактеристичан за савремено схватање личности, то јест схватање које је било страано грчким Оцима? А пошто код савремених философа, психолога и социолога нема усаглашеног одређења „личности“, можемо, наравно, сматрати да када данас говоримо о „личности“, онда имамо у виду, пре свега, наше поимање тога да се сваки човек појављује као одвојени центар самосвести, осећања и изражавања воље. У савременој употреби термина „личност“ акценат се ставља на унутрашњу субјективност. Међутим, речи које употребљавају Оци – *prosopon* (буквално „лице“) и *ipostasis* (буквално „субстрат“;

отуда смисао: оно што је трајно, што поседује стабилност и дуговечност) – немају јасно и очигледно значење унутрашње субјективности. Овде се акцентира више објективна, него субјективна страна, која садржи упутство за то како се личност открива страном посматрању. Тако, може бити, грчки Оци, говорећи о Богу као о три Лица (prosopa) и три Ипостаси, нису подразумевали да у Богу постоје три одвојена центра самосвести; могуће да су имали у виду да свако од Лица – Отац, Син и Дух Свети – пројављује Собом различит од других „начин постојања” (грч. tropos iparheos). Из овога је Карл Барт начино следећи закључак: оно што данас схватамо под личношћу, примењено на Бога треба да се односи не на три Лица (prosopa), или Ипостаси, него на једну Суштину (o on). Бог, каже Барт, нису три Личности, него Једна, нису три „Ја”, него једно „Ја” трипут²². Барт стога претпоставља да не говори о три Личности, већ о три „начина бивствовања”²³. На сличан начин и Карл Ранер говори о три „начина постојања”²⁴, а Џон Меквери о три „кретања Бића”²⁵.

2) Друго питање: уподобљујући Тројицу човечијем заједничарењу три личности, да ли у довољном степену узимамо у обзир чињеницу да је савет Оца, Сина и Духа неупоредиво приснији и чвршћи, него могућа међуљудска асоцијација? Зар не осећамо неприличност када Кападокијци упоређују Божанствену Тројицу човечанској тројици Адама, Еве и Сита или Петра, Јакова и Јована? У датом случају сваки од тројице – Петар, Јаков или Јован – то је човек: заједно се показују као тројица људи. Друга је ствар – Отац, Син и Дух: будући да је Сваки Божанствена Ипостас, скупа се појављују не као три Бога, него као један Бог. Какав „заштитни механизам” морамо применити – ако користимо парадигму узајамне љубави – како бисмо потврдили да Божанствено јединство разматрамо као својеврсну непоновљивост, као јединство sui generis?

Оваква су могућа питања и препреке, које треба прихватити крајње озбиљно. И ево шта можемо одговорити:

1) Наравно, треба да се побринемо за то, како не бисмо аутоматски протумачили текстове святих Отаца, полазећи од нашег посткартезијанског и постфројдистичког схватања личности. Али у исто време не смемо заборавити ни на то да се схватање личности не појављује као ново откриће. Никако не треба рећи да схватање о личности као свесном субјекту потпуно одсуствује у грчкој антици, Новом Завету и патристичким текстовима. Када се у Јеванђељу говори о томе да се Исус моли Оцу и да Отац одговара, нема сумње да је реч о нечем великом, о подудару два „начина постојања”. И када се у четвртом Јеванђељу однос између Оца и Сина протумачи терминима узајамне љубави, не треба ли се, читајући о томе, сетити оне истине, да су само личности способне за такву

љубав; „кретања” или „начини бивствовања” не воле и не могу волети један другог. Остаје ли Бартовом гледишту довољно места за међуличну љубав унутар Божанства? Ако парадигма узајамне љубави, будући да је доведена до крајности, садржи у себи опасност тритеизма, зар се тада неки богослови, као што су Барт, Ранер и Меквери не сукобљавају са обрнутом тенденцијом према модализму? Не постоји ли овде озбиљан ризик деперсонализације Тројице?

2) Упоређујући Божанствену кинонију (koinonia) са заједничарењем три човечије личности, Кападокијски Оци – свагда чувајући истину апофатичког богопознања – истовремено инсистирају на неопходности различитих нивоа постојања. Бог се не појављује као личност – тачније, као три личности – у истом смислу у каквом се ми појављујемо као личности. Међутим, ова тврдња не значи да је Бог мање личностан него ми, већ, напротив, да је Он бесконачно више личностан. Наравно, ми у исто време не можемо грубим и примитивним методама пројектовати на нетварно Божанство наше тварно схватање личног бивствовања. Аналогија није идентитет.

Кападокијци су, у ствари, разним методама сачували представу о јединственом карактеру Божанственог јединства, нарочито посредством учења о Оцу као јединственом извору ипостасности унутар Тројице („монархија” [једноначалије] Оца), а такође кроз особито акцентирање perihoresis-a²⁶ (узајамног прожимања) три личности, њихових са-припадања и узајамног пребивања једног у другоме; више од свега – посредством учвршћивања – три ипостаси Тројице имају једну енергију и једну вољу (што никако није могуће применити на три човечанске личности)²⁷.

Чини се да је Њуман једанпут овако рекао о богословљу: *Saying and unsaying to a positive effect* („Говорити и одбацивати своје речи ради достизања позитивног резултата”). Ово се, без икакве сумње, исправно односи на богословље Тројице. принуђени смо да непрестано испочетка говоримо, а потом да одбацујемо своје речи, проверавајући и упоређујући једну парадигму са другом. Несумњиво да коришћење аналогije узајамне љубави не мора да искључује друге методе и моделе. Ипак је могуће тврдити да управо ова парадигма – као ниједна друга – дозвољава да се „осмисли” учење о Тројици. Ришар од Сент Виктора био је у праву када је говорио да у границама нашег људског постојања управо искуство љубави – искуство оног који воли и вољенога – представља по себи најмање несавршену аналогiju унутарбожанственог живота.

По лику Тројице

Већ смо говорили о томе да учење о Тројици може и мора имати револуционарне последице за наше схватање човекове личности. Осврнимо се сада на неке од њих.

Христос говори у Својој Првосвештеничкој молитви, за време Вечере Господње: *Као што си Ти, Оче у Мени, и Ја у Теби [...] да буду једно као што смо Ми једно. Ја у њима, и Ти у Мени; да буду усавршени у једно* (Јн. 17, 21–23). *Као што смо Ми једно*, говори Христос. Наше људско заједничарење може бити тек бледа сенка Божанствене интерсубјективности, и тиме се наше призивање ипак састоји у томе да, као што је рекао Чарлс Весли, постанемо „копије Тројице” (*Transcripts of the Trinity*).

Пошто смо створени по лику Бога Тројице, све што је било речено о Богу може и мора бити примењено са одговарајућим примедбама према нама као људским личностима.

Бог је љубав (1Јн. 4, 8) – сходно томе, и „човек је љубав”, како је тврдио Виљем Блејк.

Биће Божије – то је корелативно биће; ово се такође односи и на наше биће, на нашу људску природу.

Немогуће је говорити о бићу Божијем без схватања заједнице. Исто тако је немогуће изразити истину о бићу човека без схватања заједнице.

Божанствене ипостаси „сједињују се, али се не сливају, разликују се, али се не раздељују”. Исто то се, премда на другом нивоу, односи на човечије личности-у-узајамном односу, које су створене по лику Божијем.

Бог је самопредавање, солидарност, узајамност, одговор – таква је и човекова личност.

Бог је раздељујућа љубав, а не себељубље – таква је и човекова личност.

Бог је са-припадање, *perihoresis*, „кружење” љубави – таква је, на тварном нивоу, и човекова личност.

Бог предвечно изражава Себе у односу Ја-и-Ти – такође, и човекова личност, али у времену.

Тринитарни лик, у складу с којим смо и ми створени, не припада никоме од нас појединачно, у издвојености од нашег ближњег. Овај лик испуњава се само у „међупростору” љубави, само у томе „и”, које сједињује „Ја” са „Ти”.

Уопште није случајно што је у опису стварања прве главе књиге Постања, одмах после тврдње да Бог ствара човека по Свом лику, речено: *Мушко и женско, створи их* (Пост. 1, 27). Божанствени Тринитарни лик дарован је не само једном мушкарцу и не само једној жени, него обома заједно; овај лик достиже пуноћу у тој узајамности која их сједињује. Пошто је Бог „социјалан”, пошто је Његово биће „корелативно”, лик Божији у човековој личности има у суштинском смислу социјални, корелативни израз. Одражава се у томе што га можемо назвати „брачном заједницом”, у првобитном значењу социјалне везе мушкарца и жене, која се појављује основом свих других форми социјалних веза. Троједино подобје може пронаћи свој истински израз само у међуличном општењу. Онај од нас, ко се не налази у браку, мора изразити своју личност посредством других форми заједнице, на пример, кроз чланство у мошашком братству.

Шкотски философ Џон Мекмареј у својим незаслужено заборављеним Гифордовским предавањима нарочито снажно подвлачи овај корелативни карактер човеке личности, створене по лику Божијем. Он правилно тврди да се као личности показујемо тиме што јесмо само у односу према другим личностима: „Ја постоји само у динамичком међусобном односу са Другим [...] Ја се конституише према Другоме [...] Оно стиче своје биће у својим односима”²⁸. Зато не може бити истинске личности док, у крајњој мери, нема две личности које одржавају међусобну везу; бити човек значи – бити дијалогичан. „Пошто је узајамност конститутивна за личности, Ја треба Ти због тога да бих био сам свој”²⁹.

Самоћа је социјална или не постоји. Изворно човеково биће није егоцентрично, већ ексцентрично. Ја се не појављује као *prosopon* – лице, личност све док ја, по лику Тројице, није окренуто лицем према другима, док им не погледам у очи и не дозволим им да погледају у моје. Ја реализује себе као *prosopon*, не као личност-у-односу у својству изоловане индивидуе, него само уколико прихвата и дочекује дуге у својству личности. Као што каже свети Василије, „ко не зна да је човечији живот – повезан и заједнички, а не усамљен и диваљ? Јер ништа није толико карактеристично за нашу природу као што је међусобно се дружити и заједничарити, и волети нама сродног”³⁰. Све ово је истина, зато што је Бог – Тројица.

Зашто, произносећи Молитву Господњу, не говоримо „мени”, него „нама”; не „мој”, него „наш”? Зато што је Бог – Тројица. Зашто, по речима старца Зосиме из романа Достојевског, ми „одговарамо за сваког и за све? Зато што је Бог – Тројица. Зашто не само у Евхаристији, него и током читаве Литургије човечији живот приноси молитву због свега и за све? Зато што је Бог – Тројица. Зашто је сагрешио Каин, када је рекао Богу: Зар сам ја чувар брата својега? Зато што је Бог – Тројица.

На тај начин, вера у Бога као Тројицу толико је далеко од тога да буде спекулативна и теоретска, већ има непосредан, преображавајући значај за наш свакидашњи живот. Николај Фјодоров је савршено у праву када каже да је наш хришћански социјални програм – учење о Тројици. Вера у Бога, Који је Три-у-Једном, у чије карактеристике бивствовања спадају узајамност и солидарност, има далеко веће практичне последице за наш хришћански однос према политици, економији и социјалној делатности; наш се задатак састоји у томе да детаљно проанализирамо ове последице. Свака форма друштва – породица, школа, предузеће, помесни евхаристијски центар, манастир, град, нација – призвана је да постане, у складу са својим особеностима, жива икона Свете Тројице. Вера у Тројичног Бога, у Бога личног узајамног односа и раздвојене љубави, подиже нас на борбу – уз коришћење свих наших снага – против сиромаштва, експлоатације, угњетавања и болести. Када се као хришћани залажемо за правду и права човека, за заједницу самилости и сарадње, ми делујемо управо у име Тројице. Управо зато што верујемо у Три-Једног Бога, не можемо остати равнодушни када видимо ма какво страдање које искушава било ког члана људског рода у било ком делу света.

Овакав неодложан захтев, који нам истиче учење о Тројици, схваћен у складу са парадигмом узајамне

љубави, јесте захтев који се тиче живота сваког од нас. Изван и мимо Тројице нико од нас не може бити у пуном смислу личност. Ако верујемо у Тројицу, свако од нас, жена или мушкарац, показује се човеком за друге; свако људско биће јесте наш брат или сестра, и ми смо призвани да носимо његово бреме, претварајући његове радости и жалости у своје. Ако се одважимо да заиста будемо „копије Тројице”, могли бисмо преокренути свет.

Превод М. Дабетић

напомене:

- ¹ Rahner K. *Theological Investigations*. London, 1966. 4:79.
- ² Цитирано у: Valliere P. *Modern Russian Theology: Bukharev, Soloviev, Bulgakov. Orthodox Theology in a New Key*. Edinburgh, 2000. Ђ. 156.
- ³ Лосский Вл. *Очерк мистического богословия Восточной Церкви*. М., 1991. Њ.52.
- ⁴ Michael Aksionov Meerson. *The Trinity of Love in Modern Russian Theology. The Love Paradigm and the Retrieval of Western Medieval Love Mysticism in Modern Russian Thought (from Solovyov to Bulgakov)*. Quincy, 1998.
- ⁵ *О Святом Духе*, 18 // Святитель Василий Великий. *Творения*. Ч. III. Ї., 1846. С. 300.
- ⁶ *О различении сущности и ипостаси*, 4 (Святитель Василий Великий. *Письмо 38*).
- ⁷ Zizioulas John D. *Being as Communion: Studies in Personhood and the Church*. London, 1985. P. 17.
- ⁸ St. Augustine. *De Trinitate* (PL 196) 1.8 [15].
- ⁹ Исто. 8. 14 [10].
- ¹⁰ Исто. 15. 10 [6]; cf. 15.27 [17].
- ¹¹ Исто. 15.29 [17].
- ¹² Исто. 3. 6.
- ¹³ Исто. 3.14, 19.
- ¹⁴ *Слово 29.2* // Святитель Григорий Богослов. *Пять слов о богословии*. М., 2000. С. 31.
- ¹⁵ Преподобный Иоанн Дамаскин. *Точное изложение православной веры*. Кн. 1, гл. 8.
- ¹⁶ Hodgson L. *The Doctrine of the Trinity*. London, 1943. P. 107.
- ¹⁷ Barth K. *Dogmatics in Outline*. New York, 1959. P. 42.
- ¹⁸ *Вечерня Пятидесятницы*; уп.: Преподобный Иоанн Дамаскин. Наведено дело. Кн. 1. гл. 7.
- ¹⁹ Цит. према: Лосский Вл. Наведено дело. С. 52.
- ²⁰ Тритеизам – тробожје.
- ²¹ Модализам – доникејско (савелијанско) учење о три моду-са („маске”) једног Бога; плурализам – исто што и тритеизам, уопштено: „многобожтво”.
- ²² Barth K. *Church Dogmatics*. Edinburgh, 1936. 1:1:403.
- ²³ Исти. *Dogmatics in Outline*. P.42.
- ²⁴ Rahner K. *The Trinity*. New York, 1970.
- ²⁵ Macquarrie J. *The Principles of Christian Theology*. London, 1977.
- ²⁶ Сами Кападокијци нису користили овај термин; он је био уведен у тринитарно богословље од стране Јована Дамаскина.
- ²⁷ Подробније о ове три тачке види: Kallistos Ware. *The Trinity: Heart of Our Life* // J. S. Cutsinger (ed.). *Reclaiming the Great Tradition: Evangelicals, Catholics and Orthodox in Dialogue*. Downers Grove, 1997. P. 137–40.
- ²⁸ Macmurray J. *Persons in Relation*. London, 1961. P. 17.
- ²⁹ Исто, стр. 69.
- ³⁰ Святитель Василий Великий. *Пространные монашеские правила*. 3, 1.

Роберт Луис Вилкен

БОЖИЈЕ ЛИЦЕ ЗА САДА

Одломак (Поглавље 3) из књиге *Дух ранохришћанске мисли, Тражење лица Божијег*, која се налази у припреми за штампу издавачке делатности Епархије шумадијске

(наставак из прошлог броја)

Неизбежност алегорије

Римска култура је била реторичка култура, друштво које је волело речи, поготово изговорене речи. Чак су и писма личним пријатељима била повод за показивање реторичке виртуозности. Прималац писма би читао писмо наглас како би и пријатељи у њему уживали (а можда и судили о њему), у његовој звучности, речнику, избору метафора. Градови су организовали такмичења у беседништву, на којима су се вешти оратори трудили

се то односи на апостоле који иду у свет да објављују речи Јеванђеља. Његово тумачење је другачије од простог схватања псалма, ипак, оно се утврдило у хришћанским молитвама. До данас се Псалом 19. чита током редовних молитви у Цркви на дан када се сећамо апостола.

У данашње време постоји нека врста консензуса међу библистима да речи имају само једно значење и да је задатак библиског тумачења да открије изворно значење Библије. Црквени оци су, међутим, узимали здраво за готово да просто значење није исцрпљивало смисао речи. „Ни један хришћанин“, рекао је Августин у свом *Дословном тумачењу Постања*, „не би се усудио да каже да не би требало схватити фигуративно [речи Светог Писма]“. Као ауторитет, он цитира светог Павла и Посланицу Коринћанима, у којој је речено о стварима које су се од давнина десиле Израјљцима – „догађаше се за пример“ (1. Кор. 10, 11), и Посланицу Ефесцима, где се фраза „и двоје ће постати једно тело“ назива тајном која говори о „Христу и Цркви“ (Еф. 5, 31-32). Чак је и Јован Златоусти, чије су егзегезе увек чврсто утемељене у већ познатом, хвалио Авраама јер је он „више волео мање од више очигледног“². Фигуративни говор је природна одлика религијске мисли.

Алегорија, како је називан овај начин тумачења Старог Завета, била је усвојена веома рано у црквеној историји. Већ сам цитирао један пример, Павлово тумачење Псалма 19. у Рим. 10, али пример који највише зачуђује налази се у Посланици Галатима 4, где свети Павле назива своје тумачење Авраамових жена, Агаре и Саре, алегоријом. Временом је алегорија достигла готово универзалну прихватљивост, као начин да се Старом Завету да хришћанско тумачење. Иако су хришћани усвојили јеврејску Библију, Септуагинту, као своју свету књигу, велики делови – на пример, Закони у књизи Левитској, књига Исуса Навина, па чак и одељци пророка – изгледали су као неприступни хришћанским читаоцима. Када се Августин припремао за крштење, питао је Амвросија шта би требало да чита „како би примио тако велику милост“. Амвросије му је одговорио да чита пророка Исаију, али када је Августин узео књигу, није схватао њено значење: „Нисам схватио прво поглавље књиге и сматрао сам да ће таква бити и до краја“. Оставио је са стране, како каже, „док нисам стекао стрпљење са Господњим језичким стилем“³.

Ориген је био први хришћански научник који се директно бавио питањима хришћанског тумачења Старог Завета. У својој омилији на књигу Изласка приметио је да је свети Павле показао хришћанима „како би Црква састављена од незнабожаца требало да тумачи књиге Закона“. Текст који је узео за пример је Прва Коринћанима 10, где је Павле написао: „Али нећу вам

да надмаше једни друге и да добију јачи аплауз публике. Већина црквених отаца је била увежбана у реторичком умећу и били су веома вешти јавни говорници, и као такви су, такође, веома много волели речи. Иако су сматрали да је стил Писма прост и неелегантан, библијске речи су гореле светлошћу, неугасивом, и из њих је избијала опипљива моћ, како је то рекао Августин, моћ која је „самлела“ његово срце¹.

У ранохришћанским списима и беседама, речи Библије су те које су носиоци идеја. Писац би започео једним одређеним текстом и нека реч одатле би сугерисала неки други одељак, понекад на веома предвидљив начин, понекад на веома изненађујући, и те речи би заузврат формирале пишчеве мисли. Ову технику су научили од светог Павла. У десетој глави Посланице Римљанима, на пример, Павле цитира Исаију 53, 1: „Ко верова проповедању нашем?“ Израз *проповедање* јасно указује на усмену реч и Павле каже да оно што се чуло долази од „речи Христових“. Ово га заузврат подсећа на израз „речи“ у Псалму 19: „По свој земљи иде казивање њихово и речи њихове на крај васељене“. Иако псалом слави небеса која казују славу Божију, иако нема „говора, нити има речи“, Павле сматра да

затајити, браћо, да очеви наши сви под облаком бише, и сви кроз море прођоше; И сви се у Мојсија крстише у облаку и мору; И сви једно јело духовно једоше; И сви једно пиће духовно пише; јер пијаху од духовне стене која иђаше за њима: а стена беше Христос“ (1. Кор. 10, 5). Павлово тумачење Изласка и лутање Израелићана по пустињи, каже Ориген, разликује се од „простог смисла“ текста. Оно што су Јевреји схватили као „прелазак преко мора“, он пише, „Павле назива крштењем“, а оно што су они сматрали да је „облак, Павле каже да је Дух Свети“. Павле је помињао само неколико одељака, а Стари Завет је веома велика књига. Тако Ориген предлаже да би ових неколико одељака које је користио Павле требало да послуже као модел и водич хришћанима за њихову интерпретацију Старог Завета. Нека тумачи узму оно што су научили од Павла и нека то примене на друге одељке. Августин прави потпуно исту поенту, такође цитирајући Прву Коринћанима 10: „Објашњавајући један одељак, [Павле] нам показује како да разумемо друге“⁴.

Тема алегорије (или духовног тумачења Библије) је превише велика да би је на успутан начин обрађивали на овим страницама. Међутим, њена употреба у раној Цркви помаже да се схвати како је Септуагинта постала толико битна у хришћанском размишљању. Уз помоћ алегорије, хришћани су научили да читају Библију као једну књигу о Христу. Говорећи о патристичкој егзегези Старог Завета, Енри де Лубак је написао: „Исус Христос доводи до јединства Писма, јер је Он крајња тачка и испуњење Писма. Све је у Писму с Њим повезано. На крају Он је његова једина тема. Последично томе, Он је, такође, његова цела егзегеза“. Да кажемо то на другачији начин – Христос је предмет библијског тумачења. Речи Писма су знаци дати Цркви како би разумела тајну Божијег присуства у људском телу у личности Исуса Христа. Само уколико се зна *res*, предмет Писма, могу се разумети његове речи. „Уколико ми је дат знак [то јест, реч]“, написао је Августин, „а не познајем ствар [*res*] чији је то знак, ничему ме не може научити“⁵.

Неколико примера би требало да буде довољно. Реч *прилепљивати* или *adhaere* на латинском, изнова и изнова се појављује у Августиновим делима. Узета је из Псалма 74, 28: „А мени је добро прилепљивати се Богу“. „Зар ова реч прилепљивати се“, пише Августин, „не изражава све што апостоли кажу о љубави?“ Ни једна друга библијска реч није изгледала довољно добро да би Августину у потпуности описивала тајну вере. Августиново тумачење „прилепити се“ не може, међутим, бити директно извучено из текста 74. псалма. Августин овај стих објашњава на основу обећања у књизи Левитској: „И ходићу међу вама и бићу вам

Бог и ви ћете бити мој народ“ (3. Мој. 26, 12). Већ у Новом Завету је свети Павле начинио везу између речи књиге Левитске и заједнице са Богом (2. Кор. 6, 14-7, 1). Августин, следећи Павла, пише: „Овај одељак [бићу вам Бог` из Левитске књиге] јесте награда о којој Псалмопојац прича у својој молитви, `А мени је добро прилепљивати се Богу...` Не може бити већег добра, боље среће од овога: живот за Бога, живот од Бога, који је извор живота, у чијој светлости видећемо светлост. О тој светлости Господ каже, `Ово је живот вечни да могу познати једног истинитог Бога и Исуса Христа кога си послао` (Јн. 17, 3)... Ово је Његово

обећање онима који га воле: `Ко има заповести моје и држи их, то је

онај ко ји ме љуби; а који мене љуби, тога ће љубити Отац мој и ја ћу га љубити и јавићу му се сâм` (Јн. 14, 21)⁶.

За Августина, Псалма 74, 28 подсећа на Божије речи у Књизи Левитској Израелићанима и предвиђа Исусове речи у Јеванђељу по Јовану. Стих позива Тројично излагање, заправо, захтева га, јер искључиво кроз изливање Духа Светог људи су у стању да воле Бога и да му се прилепљују. Како би потврдио свој став, Августин цитира Рим. 5, 5: „Јер се љубав Божија излила у срца наша Духом Светим који је дат нама“. Августин овде сматра да се љубав односи на нашу љубав према Богу, јер само кроз љубав дату од Духа Светог ми можемо бити пријатељи Божији. Осим примања заповести које нас поучавају како би требало да живимо, човек такође „добива Духа Светог, који тада нараста у души његовој, те се он насићује у љубави Божијој, узвишеном и непроменљивом добру... и он може бити запаљеног срца како би се `прилепљивао` свом Твор-

цу, зажареног ума који засијава истинском светлошћу; те да прими из извора свог бића једино реално добробитије“⁷.

За Августина и друге ранохришћанске тумаче, значење 74. псалма се није могло пронаћи анализирањем речи *прилепљивати* на библијском јеврејском језику (или библијском грчком) или конструисањем историјског контекста у којем је псалм написан. Уколико је Псалм 74. написан „за наук нама“, мора се протумачити у светлу онога што је знано о Богу кроз откривење Исуса Христа и посланством Светог Духа. Кроз егзегезу су хришћански тумачи открили у речима и сликама Писма знаке које је Бог дао, оно што су прослављали у Литургији, чули на проповедима, научили у

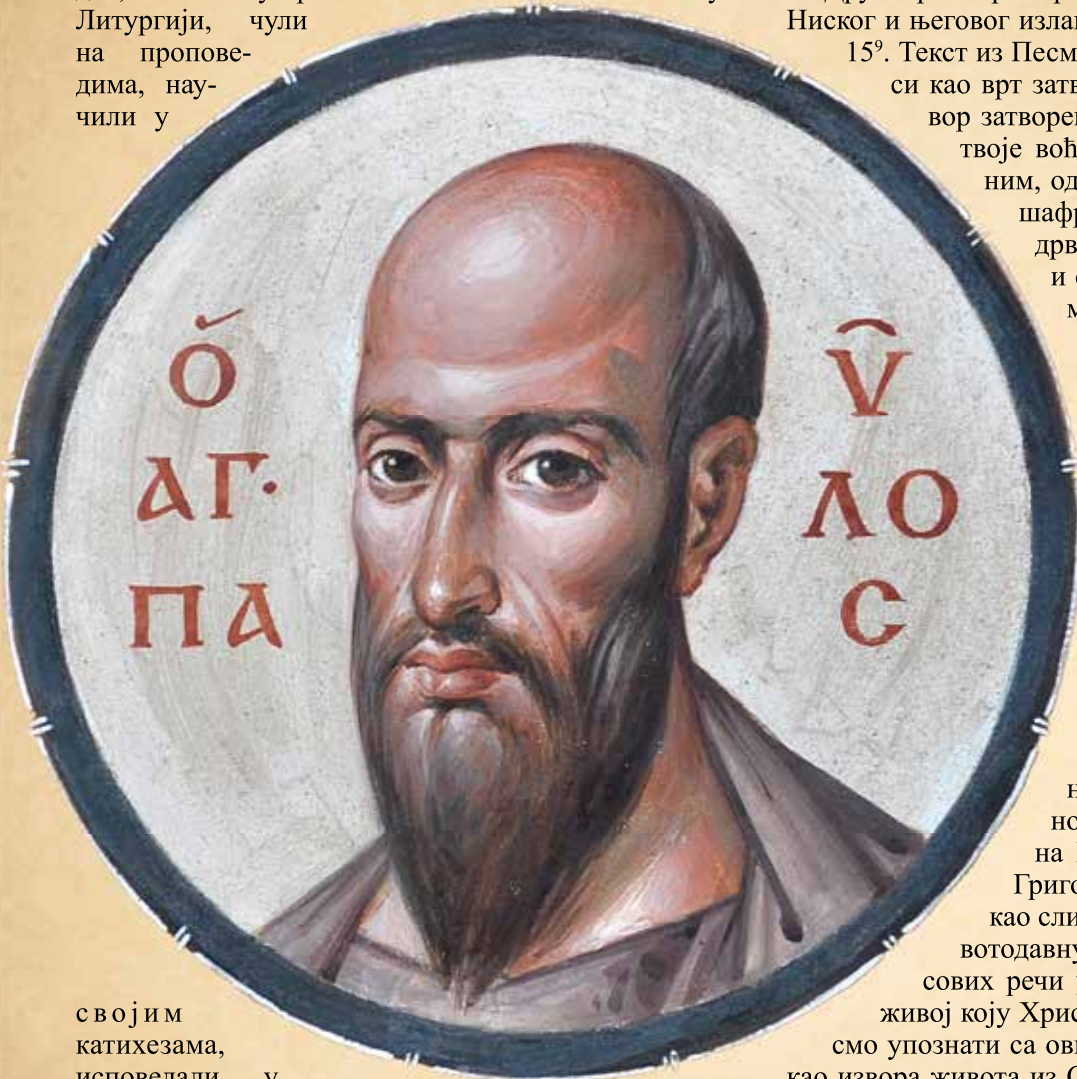
текста и литургијског деловања. Како Рикер каже: „Чин отвара простор за `светотајинску мистерију` поезије [говори о Песми над песмама], поезија даје исправност пригодне речи чину“. *Res*, теолошка истина и духовна реалност, знана и проживљена унутар Цркве подарује речима Библије значење које је другачије (то јест, алегоријско) у односу на оригинални текст, а ипак, током времена постане оно што текст заправо значи. Какво год да је изворно значење имао Псалм 19. (што наравно да остаје једно тумачење), сада је неоспорно и неопозиво псалм о апостолима, као што је и Псалм 22. („Боже, Боже мој, зашто си ме оставио?“) псалм о Христовом страдању⁸.

Друга врста примера се може пронаћи код Григорија Ниског и његовог излагања Песме над песмама 4, 12-15⁹. Текст из Песме над песмама гласи овако: „Ти си као врт затворен, сестро моја невесто, извор затворен, студенац запечаћен. Биље је твоје воћњак од шипака с воћем красним, од кипариса и нарда. Од нарда и шафрана, од иђирота и цимета са дрвљем за кад, од смирне и алоје, и са сваким прекарним мирисима. Изворе вртовима, студенче воде живе и која тече са Ливана!“

Израз који је привукао Григоријеву пажњу у овом одељку је „вода жива“. Ова слика која је позната свим читаоцима Библије, веома је погодна за различита тумачења и у свом изворном окружењу унутар Песме над песмама, налази се међу многим другим сликама. У књижевном контексту четвртог поглавља Песме над песмама, изгледа релативно неучљиво. У својој омилији на Песму над песмама, међутим, Григорије Ниски схвата „воду живу“ као слику божанског живота, као „животодавну“, и тумачи је у светлу Исусових речи у Јеванђељу по Јовану о води живој коју Христос даје. Григорије пише: „Ми смо упознати са овим описима божанске суштине као извора живота из Светог Писма. Стога је пророк, говорећи о личности Божијој, рекао: `Он ме заборави, извор воде живе` (Јер. 2, 13). И поново, Господ каже жени Самарићанки: `Кад би ти знала дар Божији и ко је тај који ти говори: дај ми да пијем, ти би тражила од њега и дао би ти воду живу`. А онда опет каже: `Ко је жедан нека дође мени и пије! Који у мене верује, као што Писмо рече, из утробе његове потећи ће реке воде живе` (Јн. 7, 37-38). А ово је рекао о Духу, кога ће они који у Њега верују примити“. Након доласка Христовог, „вода жива“ не може се тумачити без говора о Христу и Његових речи у Јеванђељу по Јовану. Стари Завет читан од стране хришћана је био другачија књига него у јеврејским и арамејским списима који су до нас дошли са Блиског Истока. Имајући Нови Завет у руци, хришћани су гледали како изрази попримају нова значења, одређене слике оживљавају, одређене

својим катихезама, исповедали у симболима вере.

Тумачење је морало имати везе са контекстом. Данас су модерни људи толико навикли да мисле на контекст као књижевни и историјски да смо заборавили да нам речи Писма долазе на различите начине. Размислите колико нас другачије стихови Писма додирују када су певани или изговорени на Литургији. У кратком уводу у Литургију светог Марка, на пример, одмах пре читања прве поуке, чита се Псалм 43, 3: „Пошаљи светлост Твоју и истину Твоју“. У псалму је стих део молитве избављења, али у Литургији он служи да би нас увео у читање Писма. Литургија „ствара ново нас“, како то примећује Пол Рикер; она ствара оквир значења који је другачији од књижевног или историјског окружења текста. Када се текст користи у свом новом окружењу, дешава се размена између речи

личности и догађаји постају привилеговани и све што је истакано у таписерији има отисак лица Христовог. У једној од својих беседа Августин назива Писмо „Божијим лицем за сада“¹⁰.

Хришћанска Библија (грчки Стари Завет и апостолски списи) створила је одређени универзум значења. Како су се његове речи настањивале у умовима и срцима хришћана, тако су им давале речник који је суптилно формирао њихов начин размишљања. Оно о чему је Библија говорила није се могло изразити ван њеног јединственог језика и јединствене историје. Григорије Ниски је био свестан да су и друге слике осим воде живе биле коришћене да би се објаснила природа Божија. Плотин је, на пример, користио такве изразе попут „неисцрпна бесконачност“ и „кључање животом“ како би описивао божанство¹¹. Може се говорити о Богу као извору живота без употребе језика Библије. Није ствар у томе да „вода жива“ изражава ствари на бољи начин од „неисцрпне бесконачности“ или „кључања животом“. Оно што је значајно јесте да је „вода жива“ нађена у Библији и увек ће се и налазити у Библији. Метафоре, слике и симболи добијени из другог извора, без обзира колико били пригодни, не подстичу толико нити на исти начин хришћанску машту као они који су из Писма. Попут реторичких орнамената који тренутно одушевљавају оне који их чују, туђе слике су суштинске колико је стаклу суштински дах који на њега дунемо.

Зато што речи и слике из Библије истрајавају, оне су дале скелу на којој је изграђена тврђава хришћанске мисли. Библија је, међутим, више од платформе на којој се нешто друго гради и библијско тумачење није било сцена на којој је требало да се одвија прави мисаони рад. Мишљење се дешавало кроз егзегезу и библијски језик је постао језик хришћанског размишљања. Изнова и изнова су се хришћански мислиоци враћали ка преобиљу извора на коме, како каже Амвросије, теку „реке разумевања, реке созерцања и духовне реке“¹².

Видети себе у написаном

На крају, за ранохришћанске мислиоце Библија је била књига о начину живота. Божија Реч није нешто што би требало посматрати, већ би у складу са њом требало деловати. Свети Бернард, средњовековни ми-

стичар, веома је добро рекао да тумач мора себе видети у оно што је речено. У раној Цркви је Григорије Велики изнео ову духовну истину на много елоквентнији начин и јасније од било ког другог. У Григоријевом *Животу Светог Бенедикта*, био је упитан од Петра, свог саговорника, шта по Бенедик-

у значи „живети са Њим“. Григорије је схватио израз тако као да би га требало протумачити као речи блудног сина, који је управо допутовао у далеку земљу тек да би протрапио своје наследство. Када је земљу похарала глад, он је постао толико гладан да је драговољно јео свињске помије. У том тренутку параболо, он схвата како је тешко сагрешио своме оцу и јеванђелиста каже: „Дошао је к себи“ (Лк. 15, 17)¹³.

Како то, пита се Григорије, да за неког ко је увек са собом може да се каже да је „дошао к себи“? Овај израз, каже Григорије, значи „претраживати непрестано сопствену душу“ и пронаћи себе увек у присуству Божијем и водити рачуна о својим делима и свом животу. Јов је дошао к себи када је чуо речи Божије „Где си ти био када ја оснивах земљу?“ (Јов. 38, 4). На исти начин, објашњава Григорије, „праведно је да ми будемо враћени својим срцима речима које су казане светом Јову. Јер ми разумемо речи Божије истинитије када се `у њима потражимо`“¹⁴.

Григоријева најзанимљивија изјава о тајанственом односу између читаоца и текста дата је у његовој омилији на чувену алегорију о животињама и точковима у првом поглављу код пророка Језекије. У тексту пише: „И кад гледах животиње, гле, точак један беше на земљи уза сваку животињу према четири лица њихова... Кад иђаху, иђаху сва четири сваки на своју страну и идући не скретаху... И кад се животиње подизаху са земље, подизаху се и точкови“ (Јез. 1, 15-19). Григорије је сматрао да точкови представљају Писма, а животиње читаоце Писма. Када Језекиљ каже: „И кад се животиње подизаху са земље, подизаху се и точкови“, он мисли да

Писмо расте са читаоцем. Што се дубље разуме Писмо, дубље се у њега продире. Точкови се не би подигли да се животиње нису подигле... Али када би се животиње мрдале и тражиле пут који води у жи-

вот врлине и када би корацима срца научиле да чине добра дела, точкови би их пратили. Напредоваћете у схватању Писма искључиво онолико колико сте и сами учинили напредак у контакту са њим¹⁵.

Превео са енглеског Лазар Николић

напомене:

- 1 *Исповести* 12. 1. 1.
- 2 Августин, *Дословно тумачње Постања* 1. 1; Златоусти, *Беседа на Постање* 31. 8.
- 3 *Исповести* 9. 5. 13.
- 4 Ориген, *Беседа на Излазак* 5. 1; Августин, *Против Фауста манихејца* 12. 29.
- 5 Henri de Lubac, *Medieval Exegesis* (Grand Rapids, 1998), 1:237; Августин, *Учитељ* 10. 33 и *О Тројици* 10. 1. 2.
- 6 *Поуке васељенске Цркве* 1. 26; *Дух и Писмо* 22. 37.
- 7 *Дух и Писмо* 3. 5.
- 8 Paul Ricoeur, *Thinking Biblically* (Chicago, 1998), 280; на пример, Августин, *Излагање 2. 2 Псалма* 18; *Излагање 2. 1 Псалма* 21;
- 9 Григорије Ниски, *Беседа на Песму над песмама* 9 (GNO 6. 292, 7-294, 2).
- 10 Бонавентура назива воду и крв који су истекли из Христовог ребра „живом водом“ и повезује је са Евхаристијом: „Крв и вода који су се излили када је Христос прободен, били су цена нашег спасења. Текући из сакривеног амбиса срца нашег Господа као из какве фонтане, овај млаз је Тајнама Цркве дао моћ да подају живот милости, а онима који већ живе у Христу постао је извор *воде живе* која води у живот вечни.“ (Opusculum 3. Lignum Vitae. De Mysterio passionis 8.30 [Doctoris Seraphici S. Bonaventurae... Opera Omnia 8:79]); Августин, *Беседа* 22. 7.
- 11 *Енеаде* 6. 5-12.
- 12 *Писмо* 63. 78.
- 13 *Дијалог* 2. 3. 5-6.
- 14 *Поука на Јова* 28. 19-20.
- 15 *Беседа на Језекиља* 1. 7. 8.

Гордана Јоцић, одговорни уредник Радија Златоусти

ЉУДСКА ПРАВА ТЕРМИНАЛНО ОБОЛЕЛИХ ЛИЦА – ПРАВО НА ДУХОВНУ ПОДРШКУ

*У срце ми је крочила туга.
Уплашио сам се смрти.
Еп о Гилгамешу*

Страх од смрти, нарочито ако је она близу, изазива велику патњу код готово свих људи, а психијатри тврде да од ове патње не постоји већа. У тренутку када се у некој породици појави пацијент који се налази у терминалној фази, та патња се умножава и тиче се како самог оболелог, тако и свих људи који га воле, свих ближњих, понекад и оних који га само познају, поштују га, или му се диве, а у случају смртног страдања детета чак не морамо ни да познајемо дете, породицу, природно саосећамо, сажаљевамо и патимо због смрти детета, виђене у том тренутку као „неправде“, ране коју нам задаје сам живот или Бог.

Са друге стране духовници, религиозни, верујући ауторитети истичу да се од религије, то јест од свештеника или духовних лица данас очекује исто оно што и од сваког Утешитеља, а то је да смрт учини што безболнијом (што је физички понекад немогуће, а психички јако тешко) и при томе се неретко од духовних лица очекује да се придруже „лагању пацијента“ у погледу његовог стварног стања. Француски научник Филип Аријес (кога поједини сматрају највећим стручњаком за историју смрти) сматра да се данас дешава „медијализација смрти“, која је радикално смањила улогу свештеника у умирању, тј. на смртној постељи. „С тачке гледишта медицине, а данас све чешће и породице, није пожељно да свештеник омета пацијента са новостима о смрти која му се ближи. С друге стране исти је више него пожељан, уколико пристане на игру (а свештеници све више пристају и прихватају)... кријући смрт од с а м -

ртника“, пише руски теолог Александар Шмеман у књизи „Литургија смрти и савремена култура“, која је једна од оних књига које су ми помогле у састављању овог предавања.

Ипак, свако ко воли себе, или воли некога Другог, треба да се суочи са темом смрти, у последње време и са темом тешке неизлечиве или слабо лечиве болести, која и када се не заврши смртним исходом изнурује пацијента и његове ближње, јер је помоћ особи која пати од страха од смрти немерљив допринос. „Није лако проживљавати сваки тренутак уз потпуну свесност о смрти. То је као да покушавате да гледате директно у сунце, можете издржати само донекле“, написао је и Ирвин Јалом, егзистенцијални психијатар чије су књиге друго надахнуће за ово предавање.

И баш док пишем овај реферат, стиже вест о смрти блиског пријатеља. Наредних шест сати наизменично плачем, размишљам о нашим заједничким успоменама, зовем остале драге људе да причамо о њему и наравно, пребацујем себи што нисам имала више времена за њега, што нисам стала да се честито испричам са њим приликом нашег последњег виђења. Ето, причао ми је о томе да се не осећа добро, да је нешто болестан, а ја ништа више од тога нисам запамтила, можда га нисам ни питала... Тако је то, живимо у журби, заокупљени сопственим животима.

И управо овде треба отпочети причу о потреби духовне и сваке друге подршке умирућима, о праву на духовну подршку као људском праву. „Највећа услуга коју можете пружити некоме ко је суочен са смрћу јесте да једноставно будете уз њега.“

„Емпатија је најмоћније оруђе које нам може помоћи у настојањима да се повежемо са другим људима. Она је везивно ткиво људске повезаности и омогућава нам да а осетимо на дубоком нивоу, шта неко други осећа“, пише Ирвин Јалом и додаје: „Не можете да се повежете са самртником, ако нисте спемни да се суочите са сопственим

страховима и да се придружите тој особи у заједничкој патњи.“

Докторка Елизабет Кублер-Рос, психијатрица швајцарског порекла, пишући своје познато дело „О смрти и умирању“, утемељила је оно што сви данас знају као „Кублер-Рос модел“, чувених пет фаза кроз које се болесник припрема за умирање. Тих пет фаза су: неприхватање, бес, ценкање, депресија и прихватање. Кроз њих пролазе уједно и они који су изгубили блиску особу.

Неприхватање или негирање иде уз оно чувено: „Ма добро ми је“ или „Биће мени добро“, „Ово се не догађа мени“, „Извући ћу се ја“. Онда долази љутња (бес): „Зашто ја“, „Није поштено“, „Ко је крив“. У фази ценкања, падају обећања: „Учинићу то и то, даг ћу све што имам, само да се излечим“. У фази депресије долази до одустајања од борбе „ионако ћу умрети“. И коначно, долази фаза прихватања, када се пацијенти мире са ситуацијом, својом смртношћу и близином смрти. Често се догађа да они своју смрт пре прихвате од њихових рођака.

Уочено је, међутим, да они кроз ове фазе пролазе веома усамљени, изоловани, или уз површну подршку блиских људи који им говоре „милолажи“ – лажи у које обе стране желе да верују да су истине.

„Проживљавање сопственог бола вековима је део традиција лечења, како световних тако и верских. То није лако урадити. Чланови породице или блиски пријатељи могу бити вољни да помогну, али сувише уплашени, људи се могу бојати да се намећу или да узнемиравају самртника покретањем озбиљних тема.“ Обично, тврде психијатри, особа која је бо-

лесна прва или сама мора да поведе разговор о својим страховима од смрти или о задацима које треба да се изврше пре смрти. „Ако умирете или сте у паници од смрти“, пише Ирвин Јалом, „а ваши пријатељи и породица остају удаљени или околишају“, сам самртник је принуђен да пређе на ствар и да поведе разговор о својој болести и предстојећој смрти. Овде је веома значајна улога „страног лица са ауторитетом“, дакле исповедника који подстичући умирућег да се сети свог прошлог живота, истовремено га подстиче и да говори о својим страховима и обави последње задатке ако их још увек има, чиме се као резултат добија растерећење.

И сада долазимо до оног најважнијег у овом раду, улоге духовника у подршци коју може да пружи умирућем, а самим тим и до остваривања права на духовну подршку као једне од врста људских права свих, па и терминално оболелих личности.

Смрт се увек налазила у самим темељима религије, тачније нема религије која нема своје учење о смрти и животу после смрти. Чак је и неверовање у живот после смрти, нека врста веровања атеиста.

„Функција религије у погледу смрти је увек била њено 'припитомљење', неутрализовање њеног разарајућег утицаја на преостале дане живота“, пише Александар Шмеман, позивајући се на Филипа Аријеса. Са његове тачке гледишта, задатак је духовника да у последњим часовима пред умирање (ако већ то није учинио пре) увери самртника, не да постоји „*нешто* после смрти“, већ да сваки живот има вечни циљ, свака реч, сваки тренутак времена, све што чинимо у овом свету, води нас ка том циљу. Смрт тиме постаје смислена и испуњена надом, а не неком упрошћеном вером у живот после смрти.

Духовници су ту да кажу: „Страх не треба сламати, не треба га каналисати. Страх треба проживети.“ Старење, слабљење, сенилност, заборавност, болест, смрт, несрећа са смртним исходом, све су то тужне реалности овог живота. Плач и жалост не треба потписивати речима: „То је живот“, „Дешава се“... Смрт треба прихватити као трагедију, али је истовремено и извести на „зору тајанствене светлости“, учинити догађајем испуњеним смислом како за умирућег, тако и за оне око њега. То је оно што надарени духовник може и мора да понуди умирућем, нарочито ако је он од раније религиозан, али чак и ако он то није, а слободно прихвата оваквог, духовног терапеута.

Овде је важно нагласити реч „слобода“, јер духовни терапеут не би требало да се намеће ономе ко не жели. Али ономе ко жели, треба понудити и духовни разговор и исповест, присуство у тренутку умирања. У својој књизи о смрти психијатар Ирвин Јалом, иначе скептик по питању вере, пишући о религиозним пацијентима каже: „Када радим са религиозним клијентима, пратим правило које једино стоји на врху моје хијерархије вредности: брига за пацијента. Ничему не дозвольавам да се сукоби са тим. Незамисливо ми је да покушам да разрушим било који систем уверења који особи добро служи, чак и ако тај систем уверења мени звучи потпуно нереално. Стога, када особе са религиозном вером потраже моју помоћ, никада не доводим у питање њихово суштинско уверење... Напротив, често тражим начин да подржим њихово уверење.“

На крају ту је и важно биоетичко питање еутаназије и самоубиства. Иако у нашој земљи еутаназија није легално људско право, суицид је оно што се ни уз високопроцентни надзор не може спречити. Не рачунајући породицу и пријатеље, нико није позванији од духовних ауторитета да говори о томе да ли живот има смисла и како вољу за смислом о којој је говорио Виктор Франкл у свом најпознатијем делу, наћи чак и када све делује изгубљено.

ИЗ ЛЕТОПИСА ШУМАДИЈСКЕ ЕПАРХИЈЕ

СВЕТА ЛИТУРГИЈА И ОСВЕЋЕЊЕ У ЕРДЕЧУ

У 25. недељу по Духовима, 11. децембра, Епископ шумадијски Г. Јован благоизволео је да освешта чесму, палионицу свећа и црквену продавницу у порти Светониколајевског храма у крагујевачком насељу Ердеч, а потом и служи Литургију. Владика Јована су дочекали свештеници Епархије шумадијске, ученици Богословије Свети Јован Златоусти са професором појања Немањом Старовлахом који су појали Литургију, те ђаци Веронауке из Ердечке ОШ „Доситеј Обрадовић“ предвођени вероучитељем Марком Вуксановићем, који су са осталим присутнима проузносили одговарања на јектенијске прозбе, Символ вере, Оче наш...

Преосвећени Владика је беседећи поучавао на прочитано јеванђелско зачало о Милостивом Самарјанину. Одговарајући на питање: Ко је мој ближњи? Господ говори причу о човеку који је запао међу разбојнике, те му нико не поможе, ни свештеник, ни књижевник, али странац који туда прође се осврте на његова страдања и патње. Омрзнути Самарјанин је показао како истинита љубав не гледа ко је ко и ко је какав, јер права љубав воли све, чак и непријатеље. Зато се сасвим природно намеће закључак да је савршена љубав решење свих проблема живота, јер је она испуњење свих закона и заповести Христових. Љубав оживотворава Христове речи: „Благо милостивима јер ће бити помиловани.“ Многе врлине доводе до врата Царства Божијег, а само милостивост уводи преко прага тих врата. Зато и ако се за ишта буде судило сваком човеку, судиће му се најпре зато што није имао милости у себи према другима. Дакле, ближњи је човеку онај који му милост учини. Живот је пун неизвесности. Могуће је да нама буде потребна самилост других људи. Како је можемо очекивати ако је ми најпренисмо имали у себи за друге?

Старањем Ердечког протe Слободана Бабића, одржана је трпеза љубави за све верне који су узели учешћа у Светој Литургији.

Мирослав Васиљевић, протођакон

МИНИСТАР ПРОСВЕТЕ ПОСЕТИО ЕПИСКОПА ШУМАДИЈСКОГ

Министар просвете, науке и технолошког развоја Младен Шарчевић приликом посете Факултету инжењерских наука у Крагујевцу, посетио је са својим сарадницима и Епархију шумадијску, њеног домаћина Првојерарха Епископа

шумадијског Г. Јована, и у друштву директора Канцеларије за веру Милете Радојевића, упознао се са животом и радом ове Епархије.

У срданом и пријатном разговору о актуелним темама просвете и цркве, министар је посетио капелу и Библиотеку новог Владичанског двора. Састанку су при-

суствовали градоначелник крагујевца Радомир Николић, ректор крагујевачке Богословије протојереј ставрофор др Зоран Крстић и подпреседник Епархијског Савета Радиша Пљакић. Гостољубље Владике Јована употпуњено је трпезом љубави. На крају се министар кратко задржао у обилазку зграде Богословије и Радија Златоусти.

Горан Мићић, протонамесник

СВЕТА АРХИЈЕРЕЈСКА ЛИТУРГИЈА У МАНАСТИРУ НИКОЉУ РУДНИЧКОМ

У четвртак, 15. децембра, када наша Црква прославља Светог пророка Авакума, Светог цара Уроша и преподобног Јоаникија Девичког, Његово преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету Архијерејску Литургију у капели манастира Никоља. Епископу су саслуживали свештеници опленачког архијерејског намесништва.

Ово молитвено сабрање својим појањем украсила су деца ОШ „Живко Томић“ из Доње Шаторње, која су се радо одазвала позиву свог вероучитеља јереја Николе Илића и своје знање и владање крунисала Светим Причешћем. Литургијске химне појале су монахиње као и чланови опленачког хора предвођени диригентом Маријом Ракоњац.

Након прочитаног апостола и зачала из Светог Јеванђеља верујућима се обратио Владика Јован проповедајући о данашњим слабостима које прожимају човечанство, упоредивши их са слабостима из времена Светог апостола Павла.

Након Свете Литургије Владика Јован је освештао обновљене просторије манастирског конака и у знак благодарности благоизволео је одликовати орденом Светог Симеона Мироточивог Дејана Чоловића, орденом Војда Карађорђа Петра Јовановића и Миодрaга Ђирића, Архијерејском граматом признања Михаила Продановића, Радослава Маринковића, Сашу Марјановића и Љубишу Станисављевића, Архијерејском граматом захвалности Радишу Станисављевића.

Трпезом љубави уприличеном од стране игуманије Евдокије и њеног сестринства заокружено је ово богоугодно сабрање.

Урош Костић, ђакон

ПАРАСТОС СРПСКИМ ВОЈНИЦИМА ПОСТРАДАЛИМ У КОЛУБАРСКОЈ БИТКИ

У четвртак, 15. децембра, у крипти храма Светог Димитрија у Лазаревцу, служен је парастос српским војсковођама и војницима пострадалим у Колубарској битки у Првом светском рату.

Овом службом отпочела је централна прослава манифестације „Дани Колубарске битке“, која је трајала од 8. до 15. децембра. И ове године организатори прославе били су Одбор Владе Републике Србије за неговање традиције ослободилачких ратова Србије, Општина Лазаревац и ЦО лазаревачка.

По одслуженом парастосу уследила је државна церемонија полагања венаца у спомен костурници храма Светог Великомученика Димитрија. Уз највеће државне почести венце је положио начелник Генералштаба Војске Србије, генерал Љубиша Диковић. Поред начелника Генералштаба венце су положили и одали почаст и председник Општине Лазаревац, Бојан Синђелић, дипломатски представници и војни изасланици амбасада Аустрије, Мађарске, Словачке и Чешке у Републици Србији као и велики број представника локалне самоуправе и невладиних организација одређених за неговање традиција ослободилачких ратова Србије. Уследило је и пригодан уметнички програм под називом „Ту је пала војска царска“ по сценарију Милована Витезовића, у режији Живорада Ајдацића. После протоколарних обраћања централна прослава манифестације „Дани Колубарске битке“ настављена је у центру града полагањем венаца испред споменика српском ратнику.

СВЕТА АРХИЈЕРЕЈСКА ЛИТУРГИЈА И ОСВЕЋЕЊЕ ФРЕСАКА У БУКОВИЧКОЈ ЦРКВИ У АРАНЂЕЛОВЦУ

У суботу, 31. Децембра, у буковичком храму у Аранђеловцу просвећени Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету Архијерејску Литургију. Пре почетка Литургије Епископ Јован је освештао живопис који је ове године завршен у

храму. Након тога је рукопроизвео у чин чтеца са правом ношења орара др Дарка Микића из Београда. Епископу су саслуживали свештеници Шумадијске епархије и јереј Саша Совиљ, војни свештеник и старешина параклиса Светог Луке на Војно Медицинској Академији.

Након прочитаног Светог Јеванђеља Епископ Јован је поучио окупљени верни народ својом беседом. На самом почетку беседе Владика се осврнуо на цитат „Ја сам врата, ко уђе кроз мене спашће се и ући ће и изаћи ће и пашу ће наћи“, рекавши да су ове речи из Светог Писма Новог Завета нада свима нама и да нам је ово потврда да је Исус увек ту за све нас. Поред тога што Исус о себи говори као о вратима Он себе пореди и са добром пастиром који свој живот полаже за овце. Ми никада нисмо имали, нити ћемо имати бољег пастира од Господа Исуса, јер нас је Он својом жртвом избавио од робовања греху и смрти. Господ Исус је истинити Бог и истинити човек и Он нам је пут ка Царству Небеском. Епископ нам је предочио да су фреске књиге без слова, јер нас оне уче о животима светитеља и о њиховим подвизима. Сви ти светитељи су превазилазили недаће и проблеме јер су поштовали две највеће заповести, а то су „Љуби Господа Бога свога свим срцем својим и свом душом својом и свом мишљу својом“ и „Љуби ближњег свога као самога себе“. Свој живот треба да управљамо овим заповестима јер и сам Господ је рекао „Заиста вам кажем: кад учинисте једном од ове моје најмање браће, мени учинисте“.

Након Свете Литургије, Епископ Јован је доделио архијерејску грамату захвалности Будимиру Божићу из Аранђеловца, архијерејску грамату признања Наталији Вучићевић и орден Војска Карађорђа Горану Стешевићу. Владика се захвалио и свим осталим верницима и приложницима који су помогли осликавање овога храма.

Немања Искић, ђакон

БАДЊИ ДАН У САБОРНОМ ХРАМУ У КРАГУЈЕВЦУ

Православна црква данас слави рођење Сина Божијег, Његов долазак у свет, Његово рођење у телу. Рођење Господа Исуса Христа је свеопшта, свечовечанска радост. Његовом рођењу радују се небо и земља, радују се на небу анђели Божији.

Сабрана око Трпезе Господње, око Тела и Крви Господње, Црква је данас на Бадњи дан, у Саборном храму, славила Новорђеног Богомладенца и свето име Његово. Са Његовим преосвећенством Епископом шумадијским Г. Јованом који је предводио ово евхаристијско славље, саслуживало је братство Саборног храма.

На Бадње вече, у предвечерје рођења Сина Божијег, у Саборном храму Успења Пресвете Богородице, Епископ Јован са свештенством саборног храма служио је бденије, уз присуство мноштва верника. После бденија Владика Јован, градоначелник Крагујевца Радомир Николић, председник

Епархијског Савета, испред Саборног храма принели су бадњак на ватру, Владика Јован је премазао бадњак медом и залио вином и уз песму Дечијег хора Саборног храма, свима пожелео срећно Бадње вече, речима: Мир Божији – Христос се роди! Јер сви ми окупљени око бадњака као једна духовна породица, треба да будемо окупљени око Христа Богомладенца у миру, слози и љубави.

БОЖИЋ У САБОРНОМ ХРАМУ У КРАГУЈЕВЦУ

Нема веће радости у историји, под сунцем и над сунцем, за православне хришћане, од благовести, од јеванђеља неба земљи са доласком Богочовека, Исуса Христа, тј. о доласку Исуса Христа међу нас, Његовом оваплоћењу и очовечењу. Тај долазак је поздрављен миром и радошћу, и речима: „Слава Богу на висини, на земљи мир, међу људима добра воља“.

Речи Божињег тропара означили су почетак Литургијске радости и славља, Рођења у телу Господа нашег Исуса Христа. „Рођење Твоје Христе Боже наш, засија свету светлост разума, и у њему се они који звездама служашу од звезде научише да се клањају Теби, Сунцу Правде, и да познају Тебе, Исток с висине. Господе, слава Теби.“ Христос, Сунце Правде, долази нам из Царства Божијег, са тих Божанских Небеса, да нас посети, да постане светован као и сви они који су од света, да би сјединио Своју Божанску природу са нашом, људском природом.

Свечану Божићну Литургију служио је Његово преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован, уз саслужење братства Саборног храма. Посланицу Његове Светости патријарха Иринеја, прочитао је јереј Слободан Савић.

Срећко Зечевић, протонамесник

ХАРИТАТИВНА ДЕЛАТНОСТ СТАРЕ ЈАГОДИНСКЕ ЦРКВЕ

У понедељак, 9. јануара на празник Светог архијакона и првомученика Стефана, свештеници храма Светог арханђела Михаила и Гаврила у Јагодини, протојереј Александар Гајић, протојереј Лазар Илић, протонамесник Дејан Ђорђевић, протојакон Нинслав Дирак, као и вероучитељ Стеван Симоновић, посетили су дечје одељење Опште болнице у Јагодини, и поделила Божићне пакетиће деци, која су била на болничком лечењу, пројављујући харитативну димензију Цркве Христове и акутелизацију речи Господњих: „Наг бејаш и оденуште ме, болестан бејаш и обиђоште ме, у тамници бејаш и дођоште к мени“.

Представнике цркве дочекали су др Александра Рмандић и др Александар Илић и остало медицинско особље са дечјег одељења. Након поделе пакетића, на позив др Александра Илића, заменика директора Опште болнице, представници цркве су посетили кабинет директора Опште болнице, Милоша Лукића, који се том приликом захвалио на

бризи за децу која су у болници, како сада, тако и протеклих неколико година, будући да Стара јагодинска црква у времену Божићних празника организује поделу поклона за децу на лечењу.

Стеван Симоновић, вероучитељ

СВЕТИ ВАСИЛИЈЕ ВЕЛИКИ СВЕЧАНО ПРОСЛАВЉЕН У МАРШИЋУ

У суботу 14. јануара, када Црква празнује Обрезање Господње, Светог Василија Великог и Нову Православну годину Господњу, Његово преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету Архијерејску Литургију у храму Светог Василија Великог у Маршићу. Епископу су саслуживали свештеници Епархије шумадијске.

После прочитаног јеванђеља отац Рајко Стефановић, је честитао верницима храмовну славу и наступајућу Нову годину, подсетивши да је Нова година управо време да осмотримо и анализирамо како смо провели живот у минулој години и да будемо у свему бољи у Новој години Господњој. Такође је подсетио на празник Обрезања Господњег и надахнуто изговорио беседу о једном од највећих отаца Цркве Христове, Светом Василију Великом, Архијерејској Кесарије Кападокијске, патрону храма у Маршићу.

На позив „Са страхом Божијим и вером приступите“ причестио се велики број верника ове парохије. Након освећења славског жита и резања славског колача уприличена је и трпеза љубави у сали парохијског дома у Маршићу.

ПРАЗНИК БОГОЈАВЉЕЊА У САБОРНОМ ХРАМУ У КРАГУЈЕВЦУ

На Празник Светлости, како се назива Празник Богојављења, у Саборном храму у Крагујевцу, Литургијско сабрање предводио је Његово преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован, а саслуживали су свештеници овога храма са протојерејем–ставрофором др Зораном Крстићем.

Сваке године ми се молитвено сећамо Богооткривења – Богојављења, дана у који се Господ крстио на реци Јордану, ради нас и ради нашега спасења. Бог се јавио људима у свој пуноћи. Открио им се на најпотпунији могући начин. Један Бог у три лица. Јединица у Тројици. Као увод у Водоосвећење, слушамо песму која својом садржином и мелодијом снажно оживљује успомену на прво водоосвећење: „Глас Господњи на водама, вапијући говораше, приђите сви примите Духа Премудрости, Духа Разума, Духа Страхa Божија, који се јави Христу“. У својим молитвама ми призивамо Духа Светога, који је осветио реку Јордан, да сиђе на воду коју освећујемо, за освећење наше, за освећење наших домова.

После евхаристијског сабрања, Владика Јован је у порти Саборног храма извршио Велико водоосвећење. Мноштво верног народа је присуствовало евхаристијском сабрању и водоосвећењу, после којег је свако узео освећену Богојављенску воду по својој потреби: да се очисти, да се исцели од болести, да би њоме благословио дом свој.

Срећко Зечевић, протонамесник

БОГОЈАВЉЕНСКО ПЛИВАЊЕ ЗА ЧАСНИ КРСТ

Као и ранијих година и ове године је 19. јануара, у организацији Спрског спортског друштва „Свебор“, Братства Светотројичког храма и локалне крагујевачке самоуправе одржано Богојављенско пливање за Крст Часни на језеру у Шумарицама.

Благословивши такмичаре, Владика Јован је у својој беседи подсетио да се чини да од заглашујуће буке убрзаног живота као да више и не чујемо глас Господњи и Божије јављање. Зато овај дан није само подсећање на потребу да ослушкујемо глас Божији, већ да с Њим живимо. Након благослова који су такмичари примили, почела је трка у којој је учествовало тридесет три такмичара, од којих многи први пут. Ове године је победила, Тијана Марковић, једина девојка која се такмичила.

Прослављање Богојављења Крагујевчана са својим Владиком и свештенством настављено је и у поподневним часовима.

Мирослав Васиљевић, протођакон

ДВАДЕСЕТ ГОДИНА ХОРА ПРИ ПЕТРОПАВЛОВСКОМ ХРАМУ У ЈАГОДИНИ

У организацији братства храма Светих апостола Петра и Павла у Јагодини, 16. јануара, одржан је концерт хора поменутог храма под називом „Двадесет година духовног надахнућа“, којим је овај хор обележио свој јубилеј.

Хор под вођством диригента Љиљане Милеуснић Марковић је тропарима Рођењу Господњем и Светим апостолима Петра и Павла отворио јубиларни концерт, након чега се бројним љубитељима музике обратио и протојереј ставрофор Небојша Младеновић, старешина храма и

архијерејски намесник белички, истакавши да је основни циљ певања хора активно учествовање у Светој Литургији, тако да се вредност хора може мерити једино вредношћу Царства Небеског, чији је Света Литургија прекус. Присутнима се обратио и протојереј ставрофор Радосав Станковић један од оснивача хора. Прота се захвалио свим члановима, као и њиховим породицама што су показали велику жртву и љубав, јер су своје време несегично посветили хору.

Члановима хора, као и заслужним појединцима уручене су захвалнице за делатну љубав захваљујући којој је хор дочекао овај јубилеј.

У паузама између блокова песама, кроз филм свим присутнима је предочен историјски ход поменутог хора, где су се уз одговарајуће фотографије присутни упознали и подсетили свих гостовања и наступа. Садашњи чланови нису заборавили чланове који су уснули у Господу, већ их све поименице поменули и помолити се за њихов покој. Вечерашњем концерту су присуствовали и бивши чланови који су из разних градова допутовали посебно за ову прилику.

Милан Ђорђевић, презвитер

ЈУБИЛАРНА 10. СВЕТОСАВСКА СВИТА У АРАНЂЕЛОВЦУ

У уторак, 24. јануара, са почетком у 17 часова у Аранђеловцу је одржана Светосавска Свита. ОШ „Свети Сава“ из Аранђеловца је десети јубиларни пут на посебан начин прославила свесрпску славу Светог Саву. Сви ученици и запослени у школи организовали су Светосавску свиту, јединствену манифестацију-поворку костимираних ученика, на чијем је челу била кочија са ученицима који су представљали светог Саву, Стефана Немању и његову сугрупу Ану.

Свити је присуствовао и преосвећени Епископ шумадијски Г. Јован, са свештенством орашачког намесништва. Владика Јован је са директором школе Зораном Радовановићем био у кочији која је предводила ову велелепну колону осветљену бакљама, које су носили ученици.

Праћена од великог броја аранђеловчана, по снегу и температури од десет степени испод нуле, Свита је прошла читавом главном улицом до парка Буковичке бање, где је на Отвореној сцени у парку одржана приредба која је за тему имала православи пут нашег народа. На почетку програма на отвореној сцени Владика Јован се обратио ученицима и наставницима. Том приликом уручио је две грамате, директору школе Зорану Радовановићу, за ревност и старање о Цркви као и за уређење просвете, и основној школи „Свети Сава“ из Аранђеловца, за посебан допринос у развоју верске наставе као и за труд у организовању Савиндана.

У програму је учествовало свих 450 ученика школе са својим учитељима и наставницима, који су нам кроз програм истакли своје поруке: „Шетамо, јер не желимо да

стојимо у месту. Осврћемо се на прошлост, јер не желимо да изгубимо будућност. Хоћемо живот у вечности – следимо пут светог Саве“.

Ове године Свити су се придружили и ученици ОШ „Милош Обреновић“.

Светосавска свита се традиционално одржава уз помоћ и подршку Општине Аранђеловац, Коњичких клубова из Аранђеловца и удружења „Свебор“ из Београда.

ЛИТУРГИЈСКО САБРАЊЕ У МАНАСТИРУ КАЛЕНИЋУ

У среду 25. јануара, када Црква Божија прославља Свету мученицу Татјану и икону Млекопитатељницу, Његово преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету архијерејску Литургију у манастиру Каленићу. Епископу су саслуживали свештеници Епархије шумадијске.

Светој архијерејској Литургији присуствовао је велики број верника, који су се сјединили са Васкрелим Господом кроз свету тајну причешћа.

Након прочитаног Јеванђеља окупљеним верницима у духовној поуци обратио се Владика Јован подсетивши да још молитвено прослављамо празник Богојављења. На Богојављење се открила Света Тројица да нам покаже да у заједници учествују у спасењу човека. У својој поуци Владика је цитирао Светог Јована Дамаскина, који је неизмерно поштовао мајку Божију: „Ходите сви народи, сав род људски, сваки језик и сваки узраст и свако знање, да са радошћу прославимо ону којом се сав род људски исправи и којом се жалост прематере Еве претвори у радост. Јер Ева чу одлуку Божанску – у мукама ћеш рађати децу, а Пресвета Богородица чу речи – радуј се благодатна, Господ је са тобом. Ева чу – бићеш подчињена мужу своме, а Пресвета Богородица – Господ је са тобом. Зато је Мајка Божија увек са нама да нас штити, да нас чува, да нам помогне да будемо бољи.“

По завршетку Свете Литургије уприличен је обред резања славског колача, а затим и трпеза љубави, коју је припремило сестринство манастира Каленић са настојатељицом игуманијом мати Нектаријом.

Слободан Савковић, јереј

СВЕЧАНА СВЕТОСАВСКА АКАДЕМИЈА

Са благословом Његовог преосвештенства Епископа шумадијског Г. Јована одржана је 15. Светосавска недеља у Јагодини. Светосавску недељу су организовале Црквене општине јагодинске и вероучитељи Беличког архијерејског намесништва у сарадњи са јагодинским Факултетом педагошких наука Универзитета у Крагујевцу, Предшколском установом „Пионир“ у Јагодини, те јагодинским основним и средњим школама.

Поред турнира у неколико спортова одржаног у јагодинској спортској хали, који је Химном Светом Сави отворио хор Јагодинске гимназије са професором музике Добривојем Рочкомановићем на челу, одржан је низ других манифестација. Врхунац светосавске седмице традиционално је била посета Владике Јована и служење празничног бденија.

Ове године Преосвећени је са свештенством и народом Беличког архијерејског намесништва служио у Цркви Преподобне мајке Параскеве. После вечере у организацији ЦО ове цркве, уследила је Светосавска свечана академија у Културном центру „Светозар Марковић“. Након Тропара Светом Сави отпеваног од стране хора Цркве Светих апостола Петра и Павла у Јагодини и поздравног говора Владике Јована, Преосвећени је уручио награде освојене на такмичењима одржаним током Светосавске седмице.

Награду у износу од 10.000 динара за Светосавски темат освојила је ученица 4. разреда Јагодинске гимназије Катарина Штећић, а писала је на тему „Право ходи на својим ногама и путеве своје исправљај“. Награду за рецитовање у конкуренцији од 1. до 4. разреда основних школа освојила је ученица 2. разреда ОШ „17. октобар“, Катарина Сентић. У конкуренцији од 5. до 8. разреда награду за певање добиле су ученице ОШ „Горан Остојић“ Емилија Китановић, Уна Михајловић, Јована Мијајловић и Милица Вулић.

Пошто су сви награђени представили своја награђена умећа, наступило је хор Факултета педагошких наука под управом диригента Милице Станковић.

У наставку је свака од пет градских основних школа имала своју тачку, као и ПУ „Пионир“. Драмску тачку ове године представила је Економско-трговинска школа „Славка Ђурђевић“. Програм је затворио хор факултета химном Светом Сави.

На Савиндан је служена празнична света Литургија у свим црквеним општинама Беличког намесништва. Наставници, ненаставно особље и ученици свих образовних установа су присуствовали богослужењима и донели своје славске колаче у цркву на освећење и ломљење. Уследиле су школске свечане академије и прославе школске славе.

Уљеша Урошевић, вероучитељ

САВИНДАН НА АЕРОДРОМУ

Празник Првог српског Архиепископа прослављен је под сводовима аеродромског храма који је посвећен управо овом светитељу.

Свечано празновање започето је бденијем и настављено Светом Литургијом, којом је началствовао протонамесник Немања Младеновић, који овог светитеља прославља и као своју Крсну Славу. Оцу Немањи саслуживали су протојереј ставрофор Милан Борота, протојереј ставрофор мр Рајко Стефановић, јереј Александар Мирковић и ђакон Милош Ђурић.

На литургијске прозбе заједно су одговарали хор „Свети Сава“, под руководством јереја Ивана Антонијевића, и ученици богословије „Свети Јован Златоусти“. На Литургији је прочитана Светосавска посланице Његовог преосвештенства Епископа шумадијског Г. Јована. Након заамвоне молитве преломљени су славски колачи које је су спремили овогодишњи колачар Бојан Пауновић са својом породицом као и чланови хора „Свети Сава“.

Након Свете Литургије организовано је послужење за све Светосавце у холу сале богословије. Након послужења окупљена деца су узела учешће у рециталу који је организован у Духовном центру Свети Јован Златоусти. И ове године више од 110 малишана је својим прелепим гласовима, из чи-стог срца, очима упртим ка Светом Сави рецитовало песмице о Наставнику нашег рода, које су у претходним недељама увежбали на часовима веронауке са својим вероучитељима Ђаконом Милошем Ђурић и Предрагом Обровићем. Као награду и подстицај за свој труд, малишани су добили пакетиће које је обезбедила ЦО аеродромска, након чега је братство овог светог храма пресекуло славски колач у ОШ „Мирко Јовановић“.

ПРОСЛАВА СВЕТОГ САВЕ СРПСКОГ У САБОРНОМ ХРАМУ У КРАГУЈЕВЦУ

Његово преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован, на дан Светог Саве српског, служио је Свету Архијерејску Литургију у Саборном храму у Крагујевцу, у којој је принео молитве Богу и Светом Сави за спас српског рода. Радост литургијског сабрања заједно са Владиком и свештенством поделило је доста верника и деце.

На Литургији је светосавску посланицу Епископа шумадијског Г. Јована прочитао јереј Душан Мучибабић. После заамвоне молитве Епископ Јован је извршио обред резања славског колача и освећења славског жита. По завршеној Литургији чланови Дечјег хора Саборне цркве отпојали су неколико пригодних песама, потом је изведен краћи рецитал посвећен Светом Сави, након чега су најмлађима подељени пригодни дарови.

Црквена општина крагујевачка и свештенство Саборног храма су за Владика Јована и госте уприличили славску трпезу. Ова трпеза љубави, почива на заповести Божијој: *љуби ближњег свог као самог себе*, и посведочена је добротољубљем и човекољубљем, а све у славу и спомен најдивнијег чеда одњиханог на крилу једне мајке од рода рашанског, рода српског.

Срећко Зечевић, протонамесник

ПЕТИ СВЕТОСАВСКИ ДАНИ У МЛАДЕНОВЦУ

Прослава Савиндана у младеновачкој Цркви је, као и претходне четири године, била вишедневна. Ове године програм прославе празника посвећеног првом српском Архијерејско-лу и просветитељу био је богат и вишестран.

Прослава је започела у четвртак 26. јануара празничним бденијем. Након бденија одржана је Светосавска академија, на којој су чланови драмске секције ОШ „Момчило Живојиновић“ уз пратњу школског хора и фолклорне секције извели у част Светог Саве у сали парохијског дома представу „Где су Срби?“. Текст и режија су оригинално дело професорке српског језика у ОШ „Момчило Живојиновић“ Милене Мацуре, а музички део академије су припремиле професорке музичке културе у поменутој школи Љиљана Миловић и Тијана Волф.

У петак 27. јануара најмлађи верници младеновачког Храма, предвођени својим родитељима и вероучитељима, испунили су своју Цркву и након што су са великом пажњом послушали посланицу свог Епископа и сјединили се кроз Свету тајну Причешћа, извели су пригодан рецитал у част Светог Саве. Љубављу и залагањем братства храма Успења Пресвете Богородице овај празник је улепшан светосавским пакетићима, које је добило неколико стотина најмлађих верника у Младеновцу.

Марко Јефтић, јереј

ПРОСЛАВА СВЕТОГ САВЕ У ОРАШАЧКОМ НАМЕСНИШТВУ

На дан 27. јануара када наша Света Црква слави спомен на првог Архијерејског, учитеља и просветитеља Светог Саву, у свим храмовима орашачког намесништва служена је Света Литургија и пререзани су славски колачи, а ученици су припремили приредбе са својим учитељима и наставницима чиме су овај свети дан учинили још свечанијим и лепшим.

У храму Светих апостола Петра и Павла у Аранђеловцу Свету Литургију је служио намесник орашачки, протојереј ставрофор Мићо Ђирковић уз саслуживање свештеника овог храма.

Деца су у великом броју присуствовала Литургијском сабрању и својим певањем учествовала у њему. Светосавску посланицу нашег Архијереја Јована је прочитао протојереј ставрофор Мићо Ђирковић. Велики број деце предшколског и школског узраста је приступио Светој Чаши и сјединио се са Господом Исусом Христом.

Након Свете Литургије Светосавску приредбу су извели ученици ОШ „Светолик Ранковић“ из Аранђеловца. Након њих су и остала деца присушила рецитовању песама о Светом Сави, а као што је пракса дуги низ година за узврат су добијали светосавске пакетиће.

Немања Искић, ђакон

САВИНДАН У ПАЛАНАЧКИМ ХРАМОВИМА

Заштитника свога Светитеља Саву, ученици основних школа које територијално припадају цркви свете Петке и ове године као низ претходних, отпочели су празновање Светом Литургијом у поменутом храму.

Духовно нахрањени светим Причешћем и речима посланице Његовога преосвештенства Епископа шумадјског Г. Јована, пред завршетак Свете Литургије свештенство храма пререзало је школске славске колаче у присуству руководства и великог броја наставног особља школа „Вук Караџић“ и „Радмила Шишковић“. Након молитвеног сабрања у школама су уприличене Светосавске академије, а затим и телесна укрепљења од стране великодушних домаћина.

Уочи Савиндана, у поподневним часовима у сали Градског позоришта одржана је Светосавска академија уприличена од стране Паланачке гимназије, која је и ове године духовно опленила присутне својом садржином, захваљујући ангажовањем надарене деце и Мирка Савића, вероучитеља те школе, који је отворио академију својим обраћањем.

Након вероучитеља је, између осталог, изговорена победничка беседа ученице „Паланачке гимназије“ Иване Талијан која је 2016. године, освојила прво место на такмичењу у беседништву у Смедереву „Славослов“.

Слободан Сенић, протонамесник

САВИНДАН ПРОСЛАВЉЕН У ТОПОЛИ

Празник посвећен највећем српском светитељу окупио је у Карађорђевој цркви у Тополи велики број деце која су дошла у свети храм да својим умилним гласом и светосавским рецитацијама подсети на лик и дело Растка Немањића, на духовно савршенство монаха Саве и на непролазну славу и светост првог Архиепископа српског.

Литургијским сабрањем начелствовао је архијерејски намесник опленички протојереј ставрофор Миладин Михаиловић уз саслужење тополских свештеника.

Литургијске химне појали су чланови црквеног хора Оплењак предвођени диригентом Маријом Ракоњац, док су деца одговарала на литургијске прозбе.

Сјединивши се са божанским и животворним Христовим тајнама, након Свете Литургије и чина резања славског колача, ђаци ОШ „Карађорђе“ отпевали су химну Светом Сави и испред велелепног иконостаса, достојанствено и поносно стојећи, поновили све оне лепе речи, стихове и приче које вековима кресе нашег духовног оца Саву.

У организацији тополске црквене општине свако дете било је један од стотину двадесет пакетића колико је било припремљено за ову свечану прилику. Овим путем свештенство храма Рођења Пресвете Богородице захваљује се колачарима Раденку и Славици из Божурње, који су у Тополи познати по широком срцу и љубави коју пружају деци ометеној у развоју и деци без родитељског старања. Захваљујући њима приређена је трпеза љубави за све окупљене вернике.

Урош Костић, ђакон

ПРОСЛАВА СВЕТОГ САВЕ У ОШ „ЈОВАН ПОПОВИЋ“ У КРАГУЈЕВЦУ, ШУМАРИЦАМА И ДИВОСТИНУ

Свуда где се српски збори у свету слављено је име Светог Саве. Величанствено је и свето било међу децом ОШ „Јован Поповић“ у Крагујевцу, Шумарицама и Дивостину.

Славље је почело у цркви Светог Димитрија у Сушици на Литургији где су живо присутни сви српски светитељи на челу са Светим Савом, који нас окупљају око Тројединог Бога и приводе Чаши Живота и Хлебу Бесмртности. У том духу су сва деца узела учешћа Причестивши се Тајнама Христовим. На крају Литургије деца су испевала химне и по-

хвале Светоме Сави и од братства цркве Светог Димитрија били награђени пригодним пакетићима.

Деца која припадају Шумарицама и Дивостину величала су Светога Саву у манастиру Дивостину са свештеником, сестринством и народом тог краја. Не зна се где је било лепше тога дана да ли у Шумарицама или у матичној школи „Јован Поповић“ или Дивостину, јер су сви са нестрпљењем чекали да дође свештеник и да се колач сломи, а онда да деца домаћини покажу свима како су и шта спремили за овај свети празник. Програм који су деца у све три школе припремила учинила су то уз помоћ вероучитеља Марка Арсенића.

У Шумарицама колач је сломио отац Срђан Тешић, а у матичној отац Александар Сенић. Испред деце као колачар у Шумарицама стајала је наставница српског језика Марија Грбовић, а у матичној школи наставница историје Роксанда Алексић.

Марко Арсенић, вероучитељ

САВИНДАН У АЗАЊИ

Празник Светог Саве је и у Азањи свечано прослављен. Прослављање је започело у азањском храму Светом Литургијом, коју је служио Дејан Ненадовић, јереј. На Светом Богослужењу је певао дечји црквени хор Свети Врачеви, предвођен вероучитељем. Храм је био испуњен децом и њиховим родитељима. Након прочитане посланице Владике Јована и Светог Причешћа (причестило се око 170 деце), пререзан је славски колач. Потом су подељени светосавски пакетићи свој деци (подељено је 236 пакетића), дар Црквене општине Азања.

Прослава је настављена у просторијама азањске школе где је свештеник узнео молитве за ученике и раднике ове просветне установе, а затим смо пререзали славски колач. Присутнима се обратио директор Дамир С. Живковић честитајући празник и нагласивши значај и величину Светог Саве за све ђаке, наставнике и васколики православни род Српски. Уследила је свечана Светосавска академија коју су припремили ученици наше школе са својим вероучитељем Бојаном Стојадиновићем уз помоћ учитељице Сузане Јанчић. Имали смо прилике да чујемо значајан број песмица о животу и делу Светог Саве, а све је било прожето надалеко препознатљивом беседом Светог Николаја Велимировића о Светом Сави. И нисмо о животу Светога говорили само на нашем, српском, језику, већ смо имали прилике да чујемо и речи о њему на енглеском и француском језику. Захваљујући нашим новопридошлим ученицама Владлени и Анастасији имали смо прилике да чујемо и како звучи када се о Светом Сави говори на руском језику. У самој академији учествовало је преко четрдесет ученика свих разреда.

Бојан Стојадиновић, вероучитељ

СВЕТОСАВСКА ПРОСЛАВА У ЛАЗАРЕВЦУ

У петак, 27. јануара у храму Светог великомученика Димитрија у Лазаревцу прослављен је Свети Сава, први српски архиепископ. Као и сваке године велики број ученика основних и средњих школа се на дан школске славе

причестио, узевши активно учешће у литургијском сабрању. Заједно са свештенством храма верни народ и ученици учествовали су и у резању славског колача. Литургијско славље се потом из храмова нашег намесништва пренело у школе, где су свештеници, заједно са учитељима, наставницима, професорима и ученицима, резали славске колаче и присуствовали пригодним програмима.

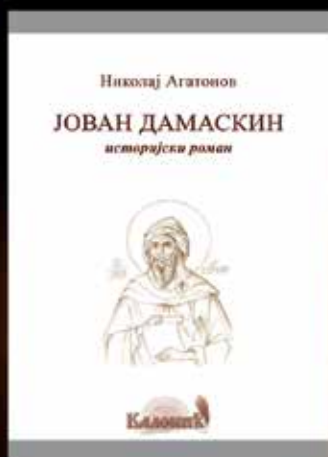
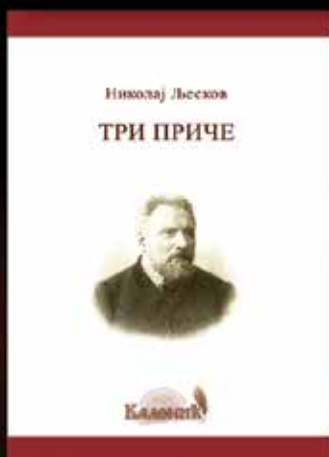
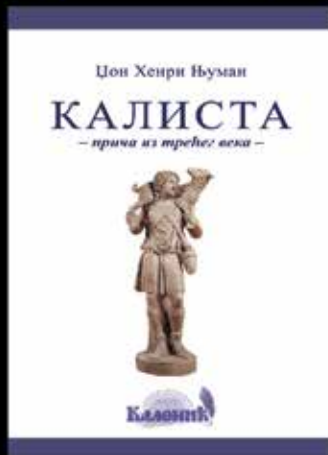
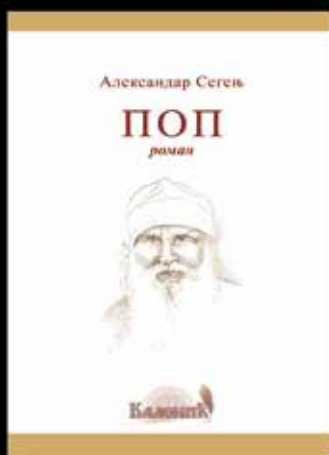
У навечерје празника Светога Саве 26. јануара, у Центру за културу у Лазаревцу, у галерији „Симонида“, пету годину за редом организована је „Светосавска изложба“. Ова изложба круна је наградног конкурса, који се организује за ученике основних и средњих школа на територији нашег намесништва, у области ликовног и литерарног стваралаштва. Огроман допринос у организовању изложбе дали су вероучитељи Колубарско-посавског намесништва, који су у току првог полугодишта организовали ликовно-литерарни наградни конкурс у својим матичним школама заједно са наставницима српског језика и ликовног васпитања. Лазаревачки ликовни уметници су своје радове изложили у оквиру „Светосавског ликовног салона“ и тако обогатили овогодишњу поставку. Отварању изложбе претходило је пригодно културно-уметнички програм. Захваљујемо се Градској општини Лазаревац, која се побринула да награђени ученици добију награде примерене уложеном труду. Окупљенима пригодном беседом обратио јереј Бојан Чоловић, парох дрењански. И овог пута је мноштво посетилаца, присуство медија и масовно учешће ученика посведочило велику заинтересованост за светосавски наградни конкурс.

Част да организује свечану Светосавску академију припаала је Гимназији Лазаревац. Претходне вечери Гимназија Лазаревац била је и домаћин светосавског бала, коме су поред просветних радника са територије нашег намесништва присуствовали и представници јавног и културног и духовног живота лазаревачке општине.

Дела хришћанске књижевности у издању Шумадијске епархије

Каленик

УПОКОЈИО СЕ У ГОСПОДУ ПРОТОЈЕРЕЈ ТОМИСЛАВ ТАДИЋ УМИРОВЉЕНИ ПАРОХ КОРАЋИЧКИ

После краће болести, у поподневним сатима 17. јануара 2017. године, у 77. години живота, упокојио се у болници у Београду протојереј Томислав Тадић, међу верницима познат као прота Тома.

Прота Тома рођен је 28. априла 1940. године у Ратарима, крај Смедеревске Паланке, од родитеља Душана и Данице Тадић, као треће дете. Након завршене основне школе у родном селу, по благослову Његовог Преосвештенства Епископа шумадијског Господина Валеријана одлази у призренску богословију. Након завршене богословије ступа у брак са Љубицом Мијаиловић из Рабровца која му је родила кћер Драгану и сина Драгољуба.

Након рукоположења у чин презвитера, Владика Валеријан поставља младог свештеника Томислава Тадића за пароха у Баничини 1. септембра 1962. године, где предано служи Господу, при храму Сабора Светог архангела Гаврила, пуних осам година.

На парохију кораћичку у Кораћици, свештеник Тома бива постављен након пензионисања оболелог свештеника Радомира Микића, 14. маја 1970. године, где проводи пуних 33 године пастирског рада при храму Силаска Светог Духа на апостоле, све до пензионисања 13. маја 2003. године.

Пастирска служба свештеника Томе је била пуна искушења у тешким временима за нашу Свету Цркву, али прожета жртвом и великом љубављу према Христу и верницима. Био је познат по тачности, ревности као и по истинољубивости и искрености.

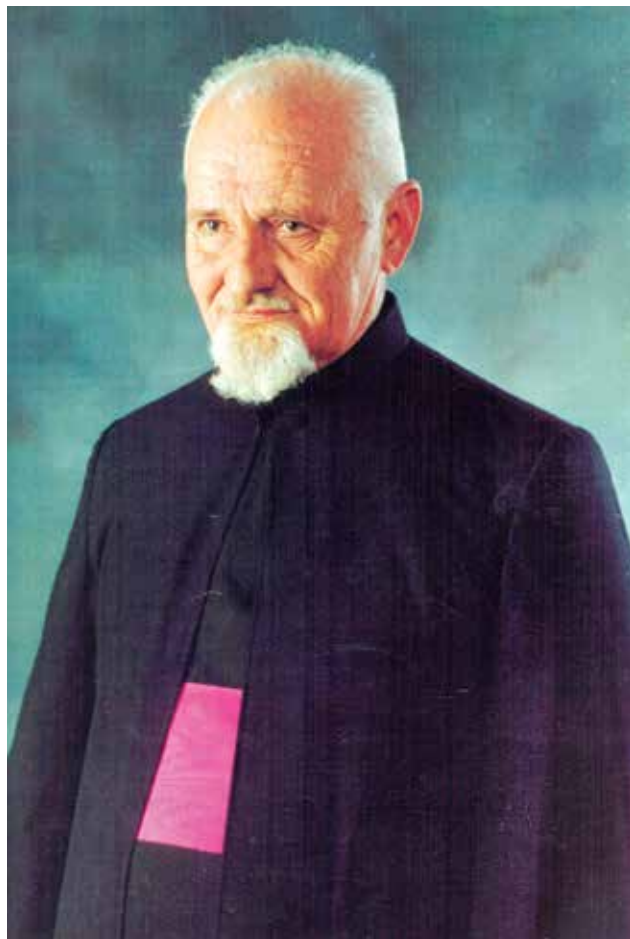
Након одласка у пензију јереја Томислава, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Господин Јован га је рукопроизвео у чин протопрезвитера. Живео је мирно са супругом Љубицом у породичном дому у Кораћици, окружен децом, унучићима и праунучићима, често служећи у храму кораћичком, док је био доброг здравља.

Након упокојења прота Томислава Тадића, чин хришћанског опела су извршили свештеници архијерејског намесништва младеновачког 19. јануара 2017. године, у храму Силаска Светог Духа на апостоле у Кораћици, уз присуство великог броја верника, који су дошли да молитвено

испрате свог бившег пароха.

Прота Тома је сахрањен на Петкајском гробљу у Кораћици, где ће његово уснуло тело чекати Васкрсење мртвих и Живот будућег века. Амин.

парох кораћички Жељко Милић, јереј

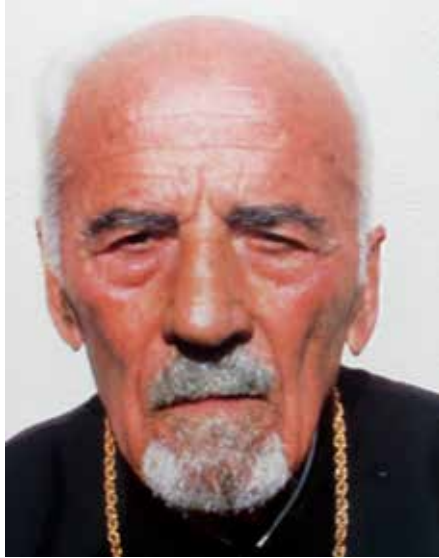
УПОКОЈИО СЕ У ГОСПОДУ ПЕНЗИОНИСАНИ ПАРОХ ТЕЧИЋКО-РАБЕНОВАЧКИ ПРОТОЈЕРЕЈ СТАВРОФОР ДУШАН РАЈИЋ

Дана 23. јануара 2017. године у својој 87. години представио се у Господу пензионисани парох течићко-рабеновачки протојереј ставрофор Душан Рајић.

Прота Душан је рођен 17. априла 1930. године у Течићу код Рековца од оца Милана и мајке Зоре. Основну школу је завршио у Рабеновцу. Након тога уписује учитељску школу у Јагодини али због слабог економског стања прелази 1948. године у богословију у Призрену. По завршеној богословији, 1953. године бива рукоположен у чин свештеника и постављен на парохију у Доњим Комарицама. Године 1957. прелази

на парохију багрданску у Багрдану и ту је одликован од стране Епископа Валеријана чином протонамесника. Након седамнаест година постављен је за пароха течићко-рабеновачког у родном Течићу, на месту прота Драгомира Мркића који је на тој парохији био пуних четрдесет седам година. У пензију одлази 1994. године. Три године након тога Епископ Сава га је одликовао чином протојереја, касније га је Владика Јован одликовао напрсним крстом. Из брака са Милојком има синове Животу и Предрага, троје унука и петоро праунука.

Дана 26. јануара 2017. године у Рабеновцу служена је заупокојена Литургија за покој Душе проте Душана којом је началствовао јереј Душко Жујевић парох белушићко-секурички, уз саслужење протојереја Драгослава Петровића пароха Рековачког и протонамесника Новака Илића пароха течићко-рабеновачког. За певницом су били протојереј Живомир Газдић парох горњо-сабаначки и јереј Горан Стојановић парох жупањевачки. У 12:30 истога дана Његово Преосвештенство Епископ Јован служио је опело у дворишту породичне куће проте Душана у Течићу. Епископу су саслуживали вршилац

дужности архијерејског намесника левачког протојереј ставрофор Саво Арсенијевић, протојереј ставрофор Живота Марковић, протојереји Драгослав Петровић и Живомир Газдић, протонамесник Новак Илић, јереји Дејан Лукић, Драгиша Богичевић, Александар Дејановић и Дејан Марковић. Епископ се дирљивом беседом опростио од проте Душана у којој је све присутне подсетио у каквим условима је прота служио Господу. Дуга поворка је испратила нашег проту до гробља у Течићу.

Новак Илић, протонамесник

УПОКОЈИО СЕ У ГОСПОДУ ПРОТОЈЕРЕЈ СТАНКО СЕКУЛИЋ (1955-2017)

После дуге болести, 15. јануара 2017. године упокојио се у Господу дугогодишњи крагујевачки свештеник и оснивач и диригент црквених хорова у овом граду Станко Секулић. Опело и сахрана обављени су на крагујевачком гробљу Бозман 18. јануара.

Станко Секулић рођен је 22. новембра 1955. године у Бачком Градишту од оца Исака (угледног црквеног појца) и мајке Смиљке. Осмогодишњу школу завршава у родном месту 1970, а Богословију Светог Саве у Београду 1976. године. Након започетих студија на Богословском факултету СПЦ у Београду, одлази на одслужење војног рока.

У чин ђакона рукоположен је на Духове 1981. године у крагујевачкој Саборној цркви од стране епископа шумадијског Саве. Исти архијереј га сутрадан рукополаже у презвитерски чин у цркви Свете Тројице у Крагујевцу. Од ове године па до умировљења био је парох Прве крагујевачке парохије при цркви Успења Пресвете Богородице. Оставио је из себе два сина, Филипа и Милоша.

Благословом епископа шумадијског др Саве, а захваљујући поверењу које је Владика имао у тада младог, вредног и трудољубивог свештеника Станка Секулића, у Саборној цркви у Крагујевцу 1981. основан је мешовити црквени хор, назван *Хор младих*, а који је као диригент и организатор водио свештеник Станко. Иако су парохијске обавезе и одговорност према богослужењима у Саборном храму биле су велике, отац Станко успео је да се потпуно посвети хору и диригентском позиву, у почетку уз своју супругу Јованку.

Због тога што је био потпуно предан црквеној музици и хорском црквеном појању, привукао је у Цркву много младих људи који су у оно време веома мало знали о православној вери и црквеном богослужењу. Окупљао их је не само ради хорских проба и појања на богослужењима, већ и да би многе од њих склонио са улице и увео у црквени живот. Посвећивао је огромно време не само хорским пробама, већ и дружењу са хористима. Аудио издања црквених композиција које је изводио *Хор младих* крагујевачке Саборне цркве под управом свештеника Станка Секулића, у заиста високом тиражу, остваривала су врло видљиве мисијске резултате, како у Шумадијској епархији, тако и шире.

Марта 2001. године на иницијативу крагујевачких световних музичара, на пример Саше Несторовића, оснива *Катедрални мушки октет* при Саборној цркви у Крагујевцу. Поново не жали труд и енергију, које и тада има у изобилју. Истовремено, предано обавља парохијске дужности са пастирском љубављу, па је разумљиво што је био изузетно омиљен и цењен од својих парохијана.

Године 2007. протојереј Станко Секулић је пензионисан због болести.

Већина оних који су га познавали, сачували су га у веома лепој успомени и моле се Господу Богу да му урачуна сва добра дела којих је било у изобилју, а да му опрости сагрешења, јер нема човека на земљи да живи а да не греша.

УПОКОЈИО СЕ У ГОСПОДУ ТЕОЛОГ И ВЕРОУЧИТЕЉ ДРАГАН СТЕПКОВИЋ

Осмог децембра, упокојио се у Господу Драган Степковић, дипломирани теолог, вероучитељ у Првој крагујевачкој гимназији, син проте Драгослава Степковића.

Драган Степковић рођен је 13. септембра 1963. године у Рачи Крагујевачкој, а детињство је провео у селу Саранову где му је отац Драгослав Степковић био парох. У овом селу завршио је прва четири разреда основне школе. Са родитељима 1974. године прелази у Крагујевац, где окончава осмогодишње школовање.

Београдску богословију Светог Саве завршава са одличним успехом. Током школовања у Богословији похађа иконографску секцију код академског сликара М. Младеновића. Богословски факултет Српске православне Цркве у Београду завршава у року.

По благослову епископа шумадијског др Саве, византијско црквено сликарство и грчки језик усавршава у Волосу, у Грчкој, код митрополита Хризостома, потоњег архиепископа атинског. Богословске постдипломске студије похађа на Универзитету Оксфорду у Енглеској, а затим прелази у Лондон.

Након повратка из иностранства, постављен је за вероучитеља у Првој крагујевачкој гимназији у којој је омиљен међу ученицима и колегама. Био је редован сарадник радио станице Шумадијске епархије *Златоуст*, на којој је једном недељно уређивао богословску емисију.

Многобројна родбина и пријатељи са тугом и болом 11. децембра 2016. године, у родном Саранову, опростила се од вероучитеља Драгана Степковића.

У јутарњим сатима 11. децембра служена је Заупокојена Литургија у храму Успења Пресвете Богородице у Саранову, а у 13 часова, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Господин Јован је са свештенством и монаштвом Епархије шумадијске, свештеницима из других епархија, школским друговима покојног Драгана, служио опело у препуном храму.

Очински, са речима пуним утехе и љубави, Владика Јован је након прочитаног Јеванђеља одржао беседу. Господ је дошао у овај свет, Страдао, Васкрсао и победио смрт. Владика је подсетио да време живота није у нашим рукама и да Онај који је нас створио управља нашим животом. Смрт је тешка када нас одваја од наших најмилијих, али смрт није последња тачка у нашем животу. Господ нас је утешио да ћемо се по свеопштем Васкрсењу срести са нашим најмилијим. Говорећи о Драгановом животу, Владика Јован је упоредио свештеничку службу са службом вероучитеља. Иако Драган није био свештеник, живео је животом свештеника. Учио је децу вери и смислу живота.

Овај врсни вероучитељ сахрањен је у порти Сарановачке цркве уз црквену песму *Христос Воскресе*, песму победе живота над смрћу.

Слово на комеморацији у Првој крагујевачкој гимназији које је изговорио професор философије Његош Гребовић

„И даље подрхтава тихи ветар бола који смо доживели Драгановим одласком. Смрт не може и не сме имати власт, а ако је буде имала, биће пролазна, јер је све пролазно, изузев вечног тока и обнављања живота. Тамо где живот престаје, он заправо истински почиње. Заборав је болан и зато треба памтити. Драган је био особа које ћемо се сећати на много различитих начина.

Традиционалиста и Европејац. Становник Крагујевца, Лондона и Саранова.

Брижан син и брат.

Одани пријатељ и добар друг.

Омиљени професор, предани вероучитељ, богоугодник.

Истински уметник, сликар, иконописац.

Теолог и полиглота.

Образован и елоквентан.

Харизматичан, шармантан, духовит.

Темељан, упоран, доследан.

Прометејски човекољубац.

Апостол и глас Божји Прве крагујевачке гимназије.

Човек од огромног броја интересних сфера, али једног, правог, истинитог, лепог и искреног лица.

Отишао је наш драги, добри Драган Степковић. У Прву крагујевачку гимназију дошао је тихо, ненаметљиво, скромно. Међу нас је донео дух старе Србије оплемењен искуствима вишегодишњег боравка у метрополи културе и уметности каква је Лондон. Говорио је са заносом и сјајем у очима, увек исти, уједначен, са осећајем мере. Био је заиста посебан. Препун драгоцених искустава, која је радо делио са својим саговорницима. Било га је право уживање слушати. Пленio је културом говора, поштовањем сабеседника и достојанственим миром са којим је дискутовао. Недостајаће свима који су имали част и задовољство да га упознају, да се са њим друже или бар само на кратко поразговарају са овим чудесним човеком. Из ове куће је отишао на исти начин на који је у њу ушао, пажљиво, неосетно, водећи рачуна да никога не узнемирава.

Поштовани, памтимо га, сећајмо се и чувајмо успомену на нашег драгог Драгана Степковића. Нека му је лака земља и вечна слава.“

О ЗБОРНИКУ БЕСЕДЕ НА РАДИЈУ СЛОБОДА ПРОТОПРЕЗВИТЕРА АЛЕКСАНДРА ШМЕМАНА

Децембра месеца претходне 2016. године издавачка кућа „Каленић“ Шумадијске епархије објавила је први од пет планираних томова зборника *Беседе на Радију Слобода* протопрезвитера Александра Шмемана.

Реч је о преводу са руског језика, на ком је зборник доживео два издања – двотомно са два аудио-диска (2009) и једнотомно (2013). Оба издања као издавач потписује Православни хуманистички универзитет светог Тихона (Москва).

Беседе су настале током тридесет година – од 1953. до 1983. године. Ако узмемо у обзир годину рођења и упокојења овог великог мислиоца православног хришћанства (1921–1983), једноставна рачуница ће нам открити да пред собом имамо „златни пресек“ његове богословске мисли. Тридесетдвогодишњи отац Александар, имајући иза себе седам година свештеничке службе и осам година наставничког рада (најпре на Институту светог Сергија у Паризу, затим на Академији светог Владимира у Њујорку) добија позив из њујоршке редакције Радија Слобода (Radio Liberty, огранка Радија Слободна Европа за Источни блок) да једном недељно, и то недељом, у склопу радијског програма на руском језику, држи кратке беседе (10–15 минута) о Богу, Христу, Цркви, вери, хришћанству и хришћанској култури. Кратки (АМ) радио-таласи далеког домета били су у то време један од малобројних начина да се кроз Гвоздену завесу комунизма, његове „званичне антирелигијске пропаганде“ (израз који отац Александар често понавља у својим беседама) и безочних лажи о хришћанству које је совјетска власт ширила, пробије понеки трачак Истине. Тај трачак ће бити глас оца Александра, све до његовог упокојења.

„Беседе без одјека“ – овако би могао гласити поднаслов зборника. Скоро свих тридесет година беседе су одашиљане „у непознато“: никаквих повратних информација није било нити је могло бити. Тек почетком осамдесетих, када је духовно бесплодна идеологија почела да показује озбиљније трагове урушавања, а

челична завеса почела да рђа, до оца Александра су стигли први гласови одушевљења и топле захвалности из Совјетског савеза.

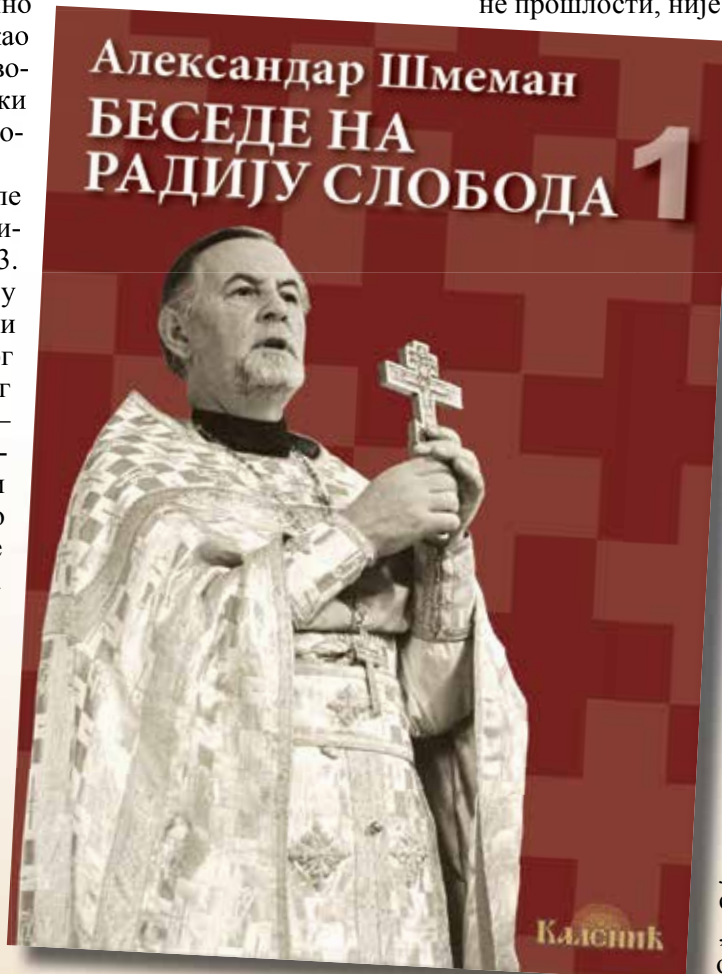
Овај „златни пресек“, како већ рекосмо, богословске, културолошке и – шире – хуманистичке мисли једног од најважнијих православних богослова недавне прошлости, није поређан хронолошки. Већина

беседа је пронађена на тракама, понешто је сачувано у куцаном или писаном облику. Велики број беседа чини тематске низове од по неколико до неколико десетина беседа, али доста тога није датирано. Зато се руска редакција која је приредила овај зборник одлучила да беседе групише тематски. Зборник је подељен на десет тематских целина: „Вера и неверје“, „Човек“, „Основе хришћанства“, „Искуство вере“, „Тајна над тајнама“, „Велики пост“, „Празници“, „Хришћанство и свет“, „О хришћанској култури“, „Прогоњени али не и остављени“. По природи ствари, зборник није потпун. У *Годишњаку Дома руске дијаспоре „Александар Солжењџин“* за 2012. годину, на пример, објављен је део накнадно пронађене серије беседа под називом „Основе руске културе“, и то од треће до дванаесте беседе. Затим су крајем 2016. године

пронађене скоро све преостале беседе из ове серије (друга и од тринаесте до тридесет прве), на руском за сад необјављене, но љубазношћу руских пријатеља већ уступљене нашој издавачкој кући. Ове беседе, као и све остале које до завршетка подухвата издавања зборника на српском језику евентуално буду пронађене, биће уврштене у зборник.

О речи и мисли оца Александра незахвално је говорити. Било какав покушај приказа читавог једног света његових беседа, нарочито у кратком осврту попут овог, био би – да се послужимо још једном метафором самог оца Александра – попут безначајног и случајног мехурића пене на површини непрегледног океана. Стога позивамо читаоце да нам се придруже у пловидби тим океаном – океаном мисли и речи интелектуалне и духовне громаде какав је био отац Александар Шмеман.

Иван С. Недић, Јелена Недић

Негослав Јованчевић

КАКО ЈЕ СЕЛО ЈАБУЧЈЕ КОД КРАГУЈЕВЦА ДАРИВАНО МАНАСТИРУ ХИЛАНДАРУ¹

Првом повељом коју издаје након добијања деспотске титуле (август 1402) и последњом за живота мајке – кнегиње Милице, Стефан Лазаревић поклања у баштину село Јабучје великосхимници Јевпраксији (деспотици Јелени, монахињи Јефимији, удовици деспота Угљеше) уз одобрење да га она може приложити „ради своје душе“ манастиру Хиландару. У релативно обимној литератури о овом правном документу, издатом „у години 6913, индикта тринаестог“ (у периоду од 1. септембра 1404. до 31. августа 1405) више се пажње поклањало њеним дипломатичким особеностима него чињеници да се Хиландару дарује сѣло Явльчје, оу Жюупѣ Левъч'скои, много северније од територија које су до тада стављане на располагање светогорским манастирима

Ова, за историју Шумадије значајна повеља до сада је три пута објављивана на савременом српском језику (Андрија Веселиновић, *Повеља деспота Стефана Лазаревића деспотици Евпраксији, Стари српски архив 1 /2002/, 131-142 /превод Татјана Суботин-Голубовић/; Стара српска књижевност у 24 књиге. Књига тринаеста. Списи о Косову, Београд 1993. Приредила Милица Грковић, 158-159, без завршног дела; Александар Младеновић, *Повеље и писма деспота Стефана*. Текст, коментари, снимци, Београд 2007, 179). Овде је доносимо према Младеновићевом преводу који се много не разликује од оног који је приредила Татјана Суботин-Голубовић:*

По изричитом милосрђу и доброту Мога Владике мени слатког Христа и по неисказаној и свемилостивој Његовој пажњи којом је мени, као што је и првим светим и православним царевима такође, [дао] благодат Пресветог Духа [што] мени Он изли и постави ме за господара српске земље. Стога и ја, у Христу Богу

православни и христољубиви господар деспот Стефан и побожна и христољубива господарица и моја мајка госпођа Јевђенија и мој веома вољени брат Вук, где год се нађ[ох] у то време имао сам помоћ и потпомагање од Господа Бога и Спаса Нашега Исуса Христа и од Његове Пречисте Владичице Господарице Богородице и Приснодеве Марије.

И рече ми господарица и моја мајка [да] деспотица и госпођа Јевпраксија од мене тражи да, ради своје душе, приложи неко село дому Пречисте Богоматере, обитељи царског и великог манастира Хиландара који се налази на Светој Гори Атонској. И пошто сам упознао њену добру жељу о властитој души саветовао сам се са господарицом и мојом мајком госпођом Јевђенијом и са мојом властелом да се не занемаре њене молбе већ, штавише, да се испуне са радошћу и усрдношћу због њене велике љубави и срданости према нама. Ја сам благонаклоно њој даровао село Јабучје у Левачкој Жупи, које је као пронију држао Младен Па-

сисан [Пасјусин] за време господара и мога родитеља Светога Кнеза. И тако сам јој даровао ово село са засеком и са међама, атарима и свим правима [како је било] за време мога господара и мога родитеља Светога Кнеза. И тако сам јој даровао та села да их она има као праву своју баштину или купљеницу, да их она приложи манастиру Пречисте Богородице Хиландарске, како смо горе рекли, да та села буду имовина царске и великог манастира Хиландара као што су то и друге метохије које су приложили свети моји господари и ктитори: и цареви, и краљеви, и господари српски.

одувек Богу угодни. И да је заједно са онима који рекоше: „Крв Његова [Христова нека падне] на нас и на нашу децу!“ Амин.

У години 6913 [=1405], индикта тринаестог.

У Христу Богу православни и христољубиви господар Срба деспот Стефан

Оригинална повеља, писана на пергаменту ширине 309 милиметара а дужине 440 милиметара, која се чува у Хиландару под бројем 75 и топографском сигнатуром А 6/10, до коректних издања Веселиновића (2002) и Младеновића (2007), неколико пута је непотпуно и са грешкама објављивана (С. Новаковић, *За-*

конски споменици српских држава средњег века, Београд 1912, 461-462; *Actes de l' Athos. V. Actes de Chilandar. Publiés par le R : P : Louis Petit et B : Korablev. V. Actes Slaves. Actes de Chilandar. Deuxième partie. Actes slaves. Publiés par B. Korablev. Византијски временник. Приложение к XIX тому. № 1, Amsterdam, 1975 /Réimpression de l' Edition St. Petersburg 1915, 555-556/; *Одабрани споменици српског народа (од XII до XV века). Прикупио и средио Александар В. Соловјев*, Београд, 1926, 190-191, бр. 103). Интересантно је да је и њу, као и још преко деведесет хиландарских аката, преписао и за објављивање почео да припрема 1894. године Љубомир Ковачевић, али је већ сложени текст изгубљен током Првог светског рата. Старији научници (К. Лирчек и С. Станојевић) сумњали су у њену оригиналност јер деспот Стефан употребљава за себе атрибут *царство ми*. „Касније је Сима Ћирковић (*Осумњичене повеље кнегиње Милице и деспота Стефана*, *Историјски часопис* 6 /1956/, 148) показао да је повеља неправедно осумњичена, пошто су деспоти у Византији и Србији могли употребљавати царски атрибут јер је деспотска титула спадала у царска достојанства“ (А. Веселиновић, *Повеља деспота Стефана Лазаревића деспотици Евпраксији*, 133).¹*

Особена дипломатичка карактеристика акта којим се Јабучје

И молим онога кога после нас Бог одреди да влада: или мога брата, или сина, или унука, или неког од наших рођака, ближег или даљег, или, по Божијем допуштењу, неког од нама туђих – ово више писано да не измени већ, штавише, да потврди и да остане непромењено.

Ако ли се неко усуди да уништи ово наше писано, таквог да уништи Господ Бог и Пречиста Богомати Хиландарска. И [Она], уместо да му помогне, нека му буде противница овде, у његовом земаљском животу, као и на дан страшног искушења [суда] праведног судије Бога. И да је проклет од Свих Светих који су

прилаже „дому Пречисте Богоматере, обитељи царског и великог манастира Хиландара који се налази на Светој Гори Атонској“, јесте што се у њему спајају две правне радње, што би, према средњовековном обичају, подразумевало две повеље. Специфично је, што владар, дајући село Јевпраксији због „њене велике љубави и срдачности“, као „праву баштину“ њега истовремено уступа и Хиландару. Обухваћен је и трећи правни ниво, Јабучје, као некадашња пронија властеличића Младена, постаје баштина („очевина, очинско наслеђе“) великосхимнице Јевпраксије. Како она, као монахиња није могла поседовати личну имо-

вину, у њено име даривање манастиру (као и њој) је извршио деспот Стефан. Можда није сувишно истаћи ово правно „ситничарење“ у давној прошлости, које се чини много озбиљније и оправданије него данашње позивање на „владавину права“.

Аренга (увод у исправу који садржи општу теолошку, филозофску, правну или моралну мисао) овог акта иста је као у Деспотовој повељи Дубровчанима од 2. децембра 1405, издатој „у славном граду Борчу“, а наслања се на раније, које су издавали цар Душан, цар Урош, краљ Вукашин и деспот Угљеша. Што се тиче Деспотовог потписа, он је идентичан са интитулацијом (идентификација личности која издаје документ) и само је титули *православни и христољубиви господар деспот Стефан* додата реч *Србљемъ*.

Из претходног текста ове серије (*Историјске прилике на територији данашње Шумадијске епархије у доба владавине деспота Стефана Лазаревића*), објављеном у *Каленићу* 4 /2016/ (*Сребрница Рудничка у доба деспота Стефана Лазаревића*) види се да наука, и поред детаљне анализе, не може потпуно сигурно убицрати средњовековне топониме, тако да још остаје дилема да ли је црква Светог Николе у Сребрници, коју војвода Никола са супругом Видославом 1395. године прилаже светогорском манастиру Светог Пантелејмона, данашња црква у Рамаћи код Страгара или манастир Велуће код Трстеника. Још више је непознаница када се одређује географски положај насеља из турских пописних дефтера. Међутим, када је у питању *село Велачије оу Жугуџ Левчџскои* из прве повеље коју издаје српски Деспот, сви испитивачи овог акта сигурни су да је у питању крагујевачко Јабучје и да је оно у средњем веку припадало жупи Левчу, која се мање-више поклапала са облашћу која се и данас тако назива, што ће и показати наводи који следе. Да је ово подручје постало централно у српској држави после Косовске битке доказују и репрезентивни левачки манастири (Каленић, Жупањевац), као и Љубостиња и Велуће у непосредној близини, па је разумљиво што Стефан Лазаревић блиској сарадници монахињи Јевпраксији (познатијој као Јефимија) „због њене велике љубави и срдачности према нама [Лазаревићима]“ дарује, ради уступања Хиландару, село у важној државној области.

Тумачећи топографске податке из наше повеље, А. Веселиновић, у првом критичком издању, за село Јабучје каже: „То је село које постоји и данас. Налази се 6 км источно од Крагујевца (Топографска карта Војно-географског института, размера 1:100 000, Секција Крагујевац, Београд 1967).

Услед ширења града, данас је ово село постало предграђе. Налази се на Јабучковачкој реци, левој притоци Лепенице, а не Осаонице, како је погрешно мислио Ђ. Симоновић (Ђ. Симоновић, *Левач*, Београд 1983, карта, стр. 60).“ Исти аутор, одредницу *оу Жугуџ Левчџскои* идентификује на следећи начин: „Она се, уз Лепеницу, Белицу и Лугомир, помиње у области између Западне и Велике Мораве, коју је Стефан Немања припојио Србији после смрти Манојла I. Захваљујући податку из ове повеље, по коме Јабучје припада Левчу (раније је припадало Белици), може се закључити да је у XIV и почетком XV века жупа Левач на северу проширена на рачун Горње Лепенице, а нарочито Белице која се сужава на ток истоимене реке.“

„О постојању појединих средњовековних насеља у тој жупи [Левчу] знајемо из даровних повеља, као када је реч о селу Јабучју, које је деспот Стефан даровао деспотици Евпраксији (монахињи Јефимији), удовици Угљеше Мрњавчевића, 1404-1405. године. У средњем веку Жичкој епархији припадала је и жупа Лугомир, која се данас налази на простору Левча, у горњем току реке Лугомир, у народу познате као Жупањевацка река“ (Душан Рашковић, Гордана Тошић, *Прилог познавању касноантичких и средњовековних утврђења у околини Каленића*, у: Научни скуп *Манастир Каленић*. У сусрет шестој стогодишњици, Каленић 5-6. октобара 2008. године, Београд-Крагујевац, 2009, 77).

Границе Левча постају још прецизније када се топоними из доба пре пада под Турке упореде са топографијом коју препознају турски пописи: „Простирање Левачке жупе ка Борачкој власти на западу јесно је омеђено доњим током реке Грузе за шта непосредну потврду налазимо у дефтерима за Смедеревски санџак из 1476. и 1523. године, где се прво наводе грузанска села у Островичкој а потом и у Рудничкој нахији. Села *Витановци* (Витановац код Чукојевца), Петропоље, Кнић и Топоница припадају Островици-Руднику док су села *Гривац* (*Гривица*) и Доња Врбава

у Лепеници. Овде је ток реке Груже недвосмислено дефинисао међу у горњем току између Борча (Островице-Рудника) и Левча. У западном, горњем току реке Лепенице, сигурно је да је цео ток Грошничке реке, као притоке Лепенице од Црног врха и Грота до ушћа, био у Лепеничкој жупи. Од велике је важности даровница деспота Стефана Лазаревића којом уступа село Јабучје монахињи Јефимији да га, за спас своје душе, поклони манастиру Хиландару 1405. године. Из тог документа сазнајемо да се под Левчом сматрало подручје веома близу, готово на јужној периферији данашњег града Крагујевца, на десној обали Лепенице.

Северна међа Левча додатно је потврђена навођењем у турским пописима напуштеног села Доброводица, убицираног на крајњем североистоку данашег Левча, код лепеничког села Градац. Још једна повела деспота Стефана из 1411. године дарује у Левчу село Бџчина и село Церница са свим међама и правима тих села, данашња подјужорска села Бачина и Церница, што доказује да је јужни део Јухора сматран Левчом“ (Владан Здравковић, *Утврђени властeosки стан у Жупањевицу, у: Власт и моћ. Властела Моравске Србије од 1365. до 1402.* Тематски зборник радова са међународног научног скупа одржаног од 20. до 22. септембра 2013. године у Крушевцу, Великом Шиљеговцу и Варварину, Крушевац 2014, 351).

Шта у данашњем правном поретку значи чињеница да је део савременог Крагујевца био приложен (врло валидним документом) Хиландару пре више од шест столећа, не може се коментарисати у овој врсти рада. Али, сигурно је да би ваљало да ова даровница буде познатија него до сада, како у Цркви, држави, граду Крагујевцу, у самом манастиру Хиландару, тако и међу житељима самог Јабучја. Вероватно постоји могућност видљивијег обележавања, него што је повела која се чува у хиландарском архиву и која се понекад коментарише у уско стручним круговима.

напомене:

¹ Рад је настао као део пројекта *Историјске прилике на територији данашње Шумадијске епархије у доба владавине деспота Стефана Лазаревића* који финансира Управа за сарадњу са црквама и верским заједницама Министарства правде.

² „Као деспот (царство ми = τῆ βασιλεία μου) Стефан почиње издавати повеле самостално, док се мајка, монахиња Јевгенија, и брат Вук само узгред и формално спомињу. Тако је деспот Стефан даровао у лето 1405. године (6913, индикт 13) деспотици кира Јевпраксији, испуњавајући њену жељу, село Јабучје у жупи Левач са засеоком, са целом територијом и свим правима, како би га она даровала Хиландару. Премда је Јабучје Хиландар добио у потпуно поседовање, што значи да су сви порези убирани у корист светогорског манастира, због тешких прилика у којима се земља налазила, житељима села није било лако да одговоре свим пореским обавезама, а ни да сакупљени новац и намирнице доставе манастиру. Изгледа да је и због тога Хиландар, попут већине светогорских манастира, оскудевао у новцу. Поред уобичајених трошкова, монасима је новац био потребан за оправку разрушених и изградњу нових заштитних објеката, као и за издржавање манастирских болница чији је капацитет, нарочито у XIV веку, порастао“ (Мирјана Живојиновић, *Подаци Повела деспота Стефана Лазаревића о Светој Гори. Пример Хиландара*, у: Зборник радова у част академику Десанки Ковачевић Којић, АНУ РС, Бања Лука 2015, 98).

Горан Мићић, протонамесник

ЧОВЕЧЕ НЕ ТУГУЈ

Човече не тугуј, Богу се моли
Да не посустанеш у овом трену
Када црне мисли на тебе крену
Ти се у своје срце претвори

Тада ћеш чути шапате тихе
Тајанствени глас који те теши
Загледај се у икону Њену
У Њен мио лик који се смеши

Знај добро пријатељу и брате
Да помоћ Њена људима треба
Власт је пролазна од ње бежи
Зато је и Она тако поштена

Богородица је мајка свима нама
У Њену помоћ ти се уздај
Под Њеним плаштом умиј сузе
Јер је у Њеним рукама Христос Стена

Богородица са Христом, иконописац Владимир Кидишевић

Угледне црквене личности из Шумадије

ПРИЛОЗИ БИОГРАФИЈАМА АРХИМАНДРИТА КИРИЛА ЈОВИЧИЋА (1837-1908) И ПРОФЕСОРА БОГОСЛОВИЈЕ ПАВЛА ШВАБИЋА (1861-1926)

Професор Београдског универзитета у пензији (Физички факултет) др Александар Б. Срећковић прикупио је неколико значајних биографских података о архимандиту Кирилу и професору Швабићу (рођени у XIX веку у селу Божурњи код Тополе), који су оставили препознатљив траг у црквеном животу Србије крајем XIX и почетком XX века

Живојин Јовичић (архимандрит Кирил) рођен је 1837. године у шумадијском селу Божурњи крај То-

рођен 1763), зване Чупа (Необјављени мемоари Гаје Швабића, Топола око 1916, стр. 12) који је имао пет синова, Илију (1806), Петра (1813), Димитрија (1816), Вујицу (1818) и Вула (1820). Не зна се од којег Јовициног сина потиче Живојин, јер његово крштење није записано у матичним књигама крштених тополске цркве.

После завршене гимназије и богословије у Београду, у периоду од 1857. до 1863. године, бавио се просветним радом као учитељ и ђакон. Био је учитељ у Божевцу, у Округу пожаревачком 1857/1858. школске године, затим у Тополи школске 1858/59. и 1859/60. године, као и ђакон тополске цркве 1861. године. Из Тополе је премештен у Рачу крагујевачку где је био учитељ од 1860/61. до 1862/63. школске године и ђакон рачанске цркве 1862. године (Календар са Шематизмом Књажевства Србије /1854-1859/, Београд; Календар са Шематизмом Србског Књажевства /1860-1866/).

Живојин Јовичић је школовање наставио на Московској духовној академији од 1864. до 1868. године (Ј. Б. Пејић, *Руска словенска добротворна друштва*). По повратку из Русије, радио је као вероучитељ у Београдској гимназији у периоду од 1868. до 1874. године, предајући науку *хришћанске, словенско-црквени језик и рачун* (Календар са Шематизмом Књажевства Србије /1867-1882/), Београд; Просветни гласник, 1880-1914; <http://www.ubsm.bg.ac.rs>). Био је и професор религије у Артиљеријској школи и Војној академији школске 1874/75. и 1875/76. године. Први је уредник листа *Весник Српске цркве*, који почиње да излази 1890. године као орган свештеничког удружења.

У београдској Богословији био је професор од 1876. до 1880. године, где предаје *историју хришћанске Цркве, морално богословље и руски језик* (Календар са шематизмом 1867-1882). Прота Живојин Јовичић био је и члан комисије за полагање професорских испита за *историју Хришћанске и Српске Цркве, обредословље и омилитику* за школску 1882/83. годину (Просветни гласник).

Јовичић је 1880. године произведен за протојереја (Ј. Б. Пејић, *Руска словенска добротворна друштва*). Као протојереј, предавао је у Богословији *библијску историју, историје Хришћанске Цркве, руски језик, ли-*

Српско подворје у Москви

поле (Јелена Блажић Пејић, *Руска словенска добротворна друштва и Српско подворје у Москви (1874-1917)*, Истријски часопис, Књ. LXIV, 2015, 350-352) у роду Јовичића, који припада фамилији познатој као Швабићи (Павловићи, Топаловићи, Лукићи, Јаковљевићи, Милованчевићи, Димитријевићи и Јовичићи). Славе Аранђеловдан (Боривоје М. Дробњаковић, *Јасеница*, СЕЗб, књ. XXV, Насеља и порекло становништва, књ. 13, Београд 1923, стр. 279). Родоначелник Јовичића је Јовица Миловановић

тургику, црквена правила и црквено певање и то у периоду од 1880. до 1891. године. У међувремену, био је и хонорарни наставник у Учитељској школи у Београду за предмет наука хришћанска, школске 1889/1890. године.

Упоређо са овим дужностима, био је и члан Одбора Српског друштва Црвеног крста од 1881. до 1885. године (Необјављени мемоари Гаје Швабића). Исакао се као просветни добротвор, када је 1881. године одредио да се 60 примерака књиге *Мамајево разбојиште*, коју је превео и штампао, раздају књижницама изабраних школа (Просветни гласник).

Архимандрит постаје 1892. године и до 1898. године архимандрит Кирил (Јовичић) био је старешина Српског подворја у Москви. Врло активно је учествовао у раду новооснованог Словенског друштва узајамне помоћи и био заменик председника Друштва. Заслужан је што је у Русији скупљана помоћ српским црквама и манастирима и што је 1896. године обезбеђено 10.000 рубаља, да би биле прослеђене Одбору за помоћ поплављенима у Србији (Ј. Б. Пејић, *Руска словенска добротворна друштва*).

„У периоду од 1900. до 1903. године у Београду су постојале две Богословије, стара која је радила од 1836. године и нова која је под именом Светог Саве почела са радом 1900. године.“ Ректор старе био је школске 1900/1. и школске 1901/2. године архимандрит Кирил (*Богословија Светог Саве 1936-2016*, Београд 2016, 86-87).

Према указу краља Петра I Карађорђевића од 31. децембра 1903. године, а на предлог министра просвете и црквених послова, професор архимандрит Кирило (Јовичић) постављен је за ректора Богословије Светог Саве у Београду (Државни календар Краљевине Србије /1895-1903, 1906, 1911/, Београд). Истим указом, Павле Швабић, Кирилов рођак и земљак, постављен је за професора ове Богословије.

Архимандрит Кирило пензионисан је по сопственој молби 1905. године (Просветни гласник). Умро је 1908, у 71. години живота (Ј. Б. Пејић, *Руска словенска добротворна друштва*). За собом је оставио кћерку Милу и сина Љубомира Јовичића, потпуковника.

Павле Н. Швабић рођен је 1861. године у селу Божурњи крај Тополе. Завршио је богословију у Београду (Радомир В. Поповић, *Извори за црквену историју*, Београд 2006, 36). Као свршен богослов, био учитељ у Врчину, у Београдском округу школске 1883/84. године. Из Врчина је премештен у Тополу, где је био учитељ од 1884. до 1886. године. Школске 1885/86. године био је и управитељ ове школе (Календар са шематизмом Краљевине Србије /1883-1890/, Београд).

У време пописа 1885. године у Тополи је уписано самачко домаћинство учитеља Павла Швабића који је стар 23 године (Архив Србије, Пописне књиге, Попис домаћинстава за 1885, Округ крагујевачки, Срез јасенички за Тополу /књига бр. 203/). Био је 1886. године деловођа тополског Друштва Црвеног крста. По сопственој молби, разрешен је учитељске дужности и напушта Тополу после завршене 1885/86. године.

У периоду од 1887. до 1892. године наставио је изучавање богословских наука у Русији, у Санкт-Петербургу, где је завршио Духовну академију (Р. В.

Поповић, *Извори за црквену историју*). Од 1892. до 1911. године био је професор Богословије у Београду. [Радослав М. Грујић у Станојевићевој *Народној енциклопедији*, 1929, наводи да је Павле Швабић „до 1893. године био гимназијски наставник, а затим до 1924. професор у Богословији Св. Саве у Београду. 1924-1926. био је начелник Министарства вера.“ Професор Грујић као значајне Швабићеве радове из историје Београдске митрополије, објављене у Гласнику Православне цркве (Београд), наводи: *К питању о аутономији Српске цркве* (1903), *Манастир Суково* (1902), *Антим, митрополит београдски* (1903), *Герасим Домнин, митрополит шабачки* (1906), *О постанку београдске Богословије* (1903). Предавао је историју хришћанства, историју Српске Цркве, руски језик, црквено појање, канонско право и омилитику (Државни календар Краљевине Србије /1895-1903, 1906, 1911/, Београд). Био је 1911. године и професор хришћанске науке у приватној женској гимназији у Београду (Државни календар /1911/, Београд).

Превео је Смирновљев уџбеник *Историја хришћанске цркве* и написао уџбенике: *Историја Хришћанске цркве, књ. I*, Београд 1894, *Историја Српске цркве за ученике и ученице средњих школа, књ. II*, Београд 1901 и *Историја српске цркве за ученике и ученице средњих школа*, 1922. Писао је чланке у црквеној штампи (Р. В. Поповић, *Извори за црквену историју*).

Павле Швабић вршио је дужност надзорника основних школа на Западном Врачару и у Грочанском срезу школске 1905/6. године, у Јадарском срезу 1906/7. школске године и у Источном Врачару и Колубарском срезу школске 1907/8. године (Државни календар /1906, 1907/).

Угледни богословски писац и професор Павле Н. Швабић умро је у Београду 1926. године, у шездесет петој години живота (Р. В. Поповић, *Извори за црквену историју*).

Дела архимандрита Кирила Јовичића:

Слово на дан светог Николе, Београд 1873; *Светковина двадестпетогодишњег архипастирског рада Митрополита српског г. Михаила*, Београд 1880; *Беседа проте Живојина Јовичића, професора Богословије, говорена 13. јануара 1889. на Светосавској Прослави у Богословији*, Београд 1889; *Беседа на парастосу Дели-Папаз-Стојана Крстића*, Београд 1890; *Робињница Злата*, Београд 1893; *Четрдесетгодишња прослава архипастирске службе митрополита српског господина Михаила*, Београд 1895.

Преводи:

Преко руског: Х. Бичер-Стоу, *Узор девојка*, Београд 1882; с руског: Пећине (Катакомбе). *Приче из првих векова хришћанства*, Београд 1871; М. П. Погодин, *Писмо М. Погодина писано чешком историописцу Палацком*, Београд 1871; Д. Л. Мордовцев, *Мамајево разбојиште или битка на Куликовом пољу, између Руса и Татара*, Београд 1881; И. А. Крилов, *Најобдареније басне*, Београд 1883.

За Народно позориште превео је Гогољевог *Ревизора* (изведен 1. фебруара 1870), *Писарско место* и *Складно склониште* А. Х. Островског (1881).

Извор: Српски биографски речник, 4, Нови Сад, 2009.

Никола Миловић, протојереј

КЊИГОХРАНИЛНИЦА

Одломак из необјављеног романа *Кратка повест о војводи Дојчину*

У првим годинама болести живо сам се присећао детињства. Пред очи ми је често излазила слика очеве немерљиве, готово детиње радости која би испунила кућу и прешла на нас сваки пут када би нови спис приспео у његове руке.

Сећам се када је једном приликом неки овдашњи трговац, вративши се из Новог Брда, мимо тамошњег сребра које су солунске велможе радо откупљивале, донео и понудио оцу *Похвалу Симеону Немањи* долично састављену од самог богоблаженог кир Саве. Спис нашег свесрпског руководиоца на путу у живот вечни био је исписан на пергаменту од телеће коже и у виду свитка обмотан на две дрвене оклагије од тисовине. Уколико ме служи памћење, ширина му је била један и по педаљ, а дужина око једног хвата.

Не питајући за цену, отац је исплатио тражену суму, а потом готово да није изашао из библиотеке све док није упамтио текст *Похвале* тако добро да ју је могао изговорити наизуст.

*

Рукописа је у нас било више него код иједног другог велможе или клирика у овом граду. Можда је само библиотека архиепископије била богатија и одличнија, и то пре свега трудом неколико највећих солунских јерараха, међу којима је предњачио Свети Григорије Палама.

Ако је судити по масним мрљама, покапаном воску и прогоретинама, неки од наших списа ишчитани

су много пута и то не само под дневним светлом, већ и под светлошћу воштаница, лојаница, уљаних лампи, можда и бакљи, док су други били нови новцати, прочитани једном или тек овлаш прелистани и остављени за неку повољнију прилику, када ће времена за ту племениту делатност бити, ако не у изобиљу, онда барем нешто више него до сада.

Књиге су сведочиле о непрекинутој жеђи за знањем која се преносила са колена на колена, као важно завештање и незаобилазан део породичне баштине. Биле су исписане на пергаменту од овчије, телеће, козије, срнеће, зечије, магареће, свињске, па чак, у неколико случајева, и змијске коже. У нешто мањој мери поседовали смо рукописе на папирусу и хартији. Неки су у облику свитка брижљиво намотани на дрвене оклагије од тисовине или шимшира, док су други лежали заштићени унутар дрвених корица, које су биле пресвучене кожом или сомотом. Највреднији међу укориченим рукописима имали су оков од сребра, слоноваче или седефа и копчали су се са једном или две копче. Поседовали смо и такве манускрипте, углавном из ранијих времена, који нису повезивани, већ су брижљиво слагани у шкриње различитих величина и квалитета израде, почев од најобичнијих навоштених дасака, па све до филигрански украшених бакарних плочица и чудесних резбарија у скупоценом дрвету. Ти својеврсни ковчежићи по правилу су куповани заједно са рукописима, али неки су по нашој наруџбини израђивани од овдашњих калитехноса, и

то најчешће из једног комада дрвета. Оно највредније чувано је у шкрињама са кратким ногарима, које су изнутра оперважене балустрадама, а споља изрезбарене различитим мотивима, најчешће приказима сунчевог диска и племенитог биља, попут ловора, пшенице и винове лозе, као и стварних или митских животиња, од којих су најучесталије приказивани јелен, грифон, коњ, лав и орао. На таквим шкрињама ретко су се могли видети дуборези или гравуре са ликом одређеног светитеља, философа или ученог човека, чији је спис у њима чуван. У такве ковчеге спадао је онај са рукописом *Илијаде*, чији је изрезбарени поклопац красио образ брадатог мушкарца, за кога смо веровали да је сам Хомер.

Рукописа је било на српском, јелинском и латинском, нешто мање на сиријском, аламањском, персијском и арамејском, али могло се ту пронаћи и неколико састава на коптском и арапском језику.

Листине од брезове коре на себи су чувале такозване црте и резе, које неки називају рунама, а на прастарим глиненим таблицама разазнавали су се мени неразумљиви знаци урезани у облику клинова.

На највишим полицама лежали су штапови и кости са урезима, налик на оне нарисане на брезовим корама. Отац ми је открио да су то такозвани рабоши, на којима је остало забележено календарско знање наших предака.

*

Осим књига, поседовали смо и десетак прибора за писање, којима смо поклањали нарочиту пажњу.

У нас је било неколико шестара различитих величина, мноштво лењира, три или четири караксала у облику точкића и неколико тупих сечива кришкастог облика, као и више шилаца и маказа.

Сам прибор за писање чинили су каламуси од сушене и препарирание трске, за чију су израду најчешће коришћене биљке из Дојранског језера, са ушћа Вардара и из трсковитог Асопа, али је било и неколико писаљки од стабљика посечених у делти Нила, које су потом зналачки обликоване у некој од занатских радионица славне Александрије. Ипак, за писање смо највише употребљавали гушчија, лабудова и сврачија пера, укосо засечена оштрим ножем равног сечива и повијеног врха.

У ампулама и мастионицама од стакла и дрвеним дивитима чували смо мастила. Црно и мрко користили

смо за писање писама и основног текста у књигама, црвено и плаво за заглавља и иницијале, а зелено, окер и златно у различите сврхе, већ према потреби самог рукописа.

У тој сам одаји, под очевим руковођењем, начинио своје прве кораке ка овладавању лепим и мени вазда привлачним занатом писања, научивши како краснопис тако и брзопис, па чак и израду једноставнијих минијатура и заставица.

*

Библиотека је расла и гранала се из нараштаја у нараштај дуже од хиљаду година. То је почело још од оних дана пре Спаситељевог преславног рођења, када су се наши хвале достојни преци из Пеле доселили у Солун. Први међу нашим дедовима и прадедовима набављаху списе из њима блиске области људског духа, други се трудише око књига из друге области, трећи из

треће или четврте, следећи опет из прве... Тако се током векова у нас стече мноштво разноврсних списа, не само на матерњем језику, већ и на језицима и наречјима различитих народа са којима долазисмо у додир.

Најстарији предак кога памтимо је са Александром марширао пут Индије... По породичном предању он је у бисагама свог коња или на леђима неке товарне животиње из Персије донео и десетак глинених плочица са необичним записима у виду клинова.

Садржај наших рукописа обухватао је безмало све области људског знања, од историографије, стратегијона и правних списа, преко географије, астрономије, математике и музике, до философије, песништва и богословља.

Од свега што имасмо у домаћој књигохранилици преписи Светог Писма на грчком, српском и арамејском језику свакако беху најзначајнији. Пре четири века наш предак је наручио препис Четворојеванђеља на српском језику од најбољих писара и илуминатора до којих је могао доћи. Тај Јеванђелистар беше брижљиво украшен иницијалима, минијатурама и заставицама, и заштићен сребрним оковом, на чијем су лицу у средишњем делу солунске кујунџије и филиграни израдили икону Васкрсења Господа Исуса Христа, а у сваком углу по лик једног од четири јеванђелисте, док су на наличију, такође у сребру, сатворили икону Распећа Господњег.

Поседовали смо и неколико скромније опремљених преписа Новог Завета, прилагођених за свакодневно

читање,

као и три преписа Старог Завета;

један на грчком, по преводу Седамдесеторице (отац је тврдио да постоји веродостојно предање које каже да их је било седамдесет и два, колико и језика непосредно након вавилонске пометње), други на српском и трећи на латинском језику. Овај последњи преписан је по предлошку *Biblia Sacra Vulgata*, коју је својевремено са грчког и јеврејског превео Eusebius Sophronius Hieronimus, код нас познатији као Јероним Стридонски.

Наша библиотека баштинила је и више преписа Псалтира на српском и грчком језику, од којих је један похрањен у Јелициним одајама, зато што га је она свакодневно читала као неизоставни део свог молитвеног правила.

Право богатство дали смо за знамениту *Хексалту*, сачињену трудом Оригена, у давнини прозваног Челични. У њој беху обједињени јеврејски текст Светог Писма Старог Завета, затим исти текст написан знацима грчког писма, и још четири грчка превода: Седамдесеторице, Акилин, Симахов и Теодотинов. Она је до нас дошла преко трговаца вином и урмама из Кесарије Палестинске, који су тврдили да су свитци које су нам продали сачувани из дубоке старине, можда чак и из времена ученог и трудољубивог Адамантиса. Када га већ помињем могу рећи да смо од његових дела имали још и расправу *Против Келса*, као и неколико тумачења на књиге Светог Писма. „Ориген је имао велике заблуде којих се треба клонити, али је без сумње био један од најученијих мужева у хришћанској старини, а и пострадао је као исповедник од последица утамничења и мучења за име Христово у време цара Декија“, отац је објашњавао зашто је у наш дом унео дела човека који је осуђен на Васељенским саборима. „Његово дело поштовали су и са расуђивањем користили многи светитељи и оци Цркве, међу којима су и таква светила православља као што су Атанасије Александријски, Василије Кападокијски и оба Григорија.“

*

Док сам био у раном дечачком узрасту очева страст према читању је неодољиво, као заразна болест, прешла и на мене. Било је у мојој младости периода када сам данима, недељама, па чак, морам признати, и месецима читао готово без прекида. То је нарочито бивало зими, када би дували ветри и када су обилне кише спирале песак и прашину са нашег белог града.

Читао сам седећи иза велике пећи у одаји за гозбе, читао сам лежећи у кревету (најчешће на леђима, ређе на стомаку), читао сам подлакћен на великом трпезаријском столу, читао сам у кући, али за сувих и топлих дана читао сам седећи на дрвеној клупи под тремом испред куће, или на каменом зиду у дворишту крај бунара, понекад у летње доба листао сам књигу под дрветом или у каквој другој доличној осами. Читао сам у праскозорје, дохватајући се рукописа већ са првим проблесцима дневног светла, читао сам у подне, када свет на кратко остаје без

сенки, читао сам у сумрак, док светлост дана уступа место ноћној тами. Читао сам и ноћу, најчешће уз светлост уљане лампе, понекад уз лојаницу или воштаницу, у зависности од прилика и могућности.

Мада невољно, правио сам паузе, и то само онда када је требало јести, спавати или телесно вежбати, а и то сам чинио на подстицај других, најчешће оца, који се, осим подсећања на неопходност јачања тела, ни на који начин – ни похвалом, ни покудом, ни саветом (узми ово или остави оно) – није мешао у моје друговање са књигама, али је несумњиво пажљиво пратио шта радим.

*

Током болести, моје омиљено штиво поста Часослов, уистину од божанске благодати саздан и украшен трудом богољубивог Тикаре, цариградског монаха и истинског исихасте, чије смирено рукодеље, како говораше предање, беше израда корица за ножеве.

Осведочивши се, у часовима у којима сам био способан да читањем узносим молитве ка Господу, колико ми утехе и духовне користи доноси овај богомудри и књигољубни инок са својим богодоличним саставом, послах Анђелију да код најбољих дрводелаца и кујунџија наручи шкрињу у којој би похранили његово писаније.

Када је то књижноје сокровиште од ружиног дрвета и сребра било готово, непрестано сам га држао уз своје узглавље, како би ми сам рукопис био на дохват руке.

Усрдно се трудих да упамтим што више душекорисних молитава из ове ризнице благодати, желећи да их изговарам у тренуцима у којима не бејаш способан за напоре које изискује читање.

Дакако, Тикарин Часослов нисам користио онако како типик налаже, најпре зато што нисам инок, а потом и због моје телесне слабости која би осујетила сваки такав покушај. Не обазирући се на доба дана или ноћи, руковођен мишљу да сам и у свему другом онемогућен да долично пратим дневни и ноћни распоред двадесетчетворочасовља, читао сам најпре полуноћницу, па потом, када бих био способан, јутрење, затим часове, изобразитељну, вечерњу и, на концу, повечерје. За цео Часослов било ми је потребно више дана, а понекад, у нарочито неповољним периодима, и две до три недеље, али упркос томе нисам одустајао све док је било животног даха у мојим грудима.

СЛУЖБЕНИ ДЕО - ПРОМЕНЕ У ЕПАРХИЈИ ШУМАДНЈСКОЈ

Његово преосвеиштенство Епископ шумадијски Господин Јован благоизволео је у периоду од 1. децембра 2016. године до 31. јануара 2017. године:

Осветити:

Палионицу свећа при цркви Светог Николе у Ердечу, Архијерејско намесништво лепеничко, 11. децембра 2016. године;
Нови конак манастира Светог Николе – Никоља у Шаторњи, 15. децембра 2016. године;
Живопис цркве Светог архангела Гаврила у Буковику, Архијерејско намесништво орашачко, 31. децембра 2016. године.

Рукопроизвести у чин ттеца:

Др Дарка Микића из Београда.

Одликовати:

Ореденом Вожда Карађорђа:

Горана Стешевића из Аранђеловца;

Архијерејском граматом признања:

Наталију Вучићевић из Аранђеловца;

Основну школу *Свети Сава* из Аранђеловца;

Зорана Радвановића, директора Основне школе *Свети Сава* у Аранђеловцу;

Архијерејском граматом признања:

Будимира Божића;

Гвоздена Стевановића.

Преместити:

Протојереја Огњена Гребиха, досадашњег привременог парох белушићко-секуричког у Белушићу, на дужност привременог пароха драговског у Драгову, Архијерејско намесништво левачко;

Јереја Душка Жујевића, досадашњег привременог пароха драговског у Драгову, Архијерејско намесништво левачко, на дужност привременог пароха белушићко-секуричког у Белушићу Архијерејско намесништво левачко.

Разрешити:

Огњена Гребиха, привременог пароха белушићко-секуричког у Белушићу, даље дужности привременог пароха односне парохије, Архијерејско намесништво левачко; Протојереја Душка Жујевића, привременог пароха драговског у Драгову, даље дужности привременог пароха односне парохије, Архијерејско намесништво левачко; Јереја Миломира Тодоровића, привременог пароха Друге јагодинске парохије при храму Свете Петке у Јагодини, даље дужности помоћника архијерејског намесника беличког, Архијерејско намесништво беличко.

Упокојили се у Господу:

Протојереј Станко Секулић, пензионисани парох крагујевачки, Архијерејско намесништво крагујевачко; Протојереј Томислав Тадић, пензионисани парох кораћички, Архијерејско намесништво младеновачко; Протојереј ставрофор Душан Рајић, пензионисани парох течићко-рабеновачки, Архијерејско намесништво левачко; Протојереј Славољуб Пантић, пензионисани парох орашки у Орашју, Архијерејско намесништво темнићко.

СЛУЖЕЊА ПРИЈЕМИ И ПОСЕТЕ ЕПИСКОПА ШУМАДНЈСКОГ ГОСПОДИНА ЈОВАНА

Од 1. децембра 2016. године до 31. јануара 2017. године

ДЕЦЕМБАР 2016. ГОДИНЕ:

1. децембар 2016:

Служио Литургију у Старој крагујевачкој цркви;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

2. децембар 2016:

Служио Литургију у цркви Свете Петке у Крагујевцу – Виногради;
Отпутовао у Солун са Патријархом српским Господином Иринејем, ради учешћа у прослављању Ваведења, храмове славе манастира Хиландара; сусрео се са градоначелником Солуна.

3. децембар 2016:

Допутовао у мамастир Хиландар на Светој Гори и учествовао у свеноћном бденију.

4. децембар 2016 – Ваведење:

Саслуживао Патријарху српском Господину Иринеју на славској Литургији у манастиру Хиландару; учествовао у другим свечаностима којима је обележена манастирска слава; служио вечерње и парастос ктиторима Хиландара.

5. децембар 2016:

Служио Литургију у манастиру Хиландару; посетио Кареју у којој је делегација СПЦ дочекана доксологијом; посетио келију Светог Николаја (Буразери) недалеко од Кареје; посетио манастир Ватопед у којем је делегација СПЦ дочекана свечаном доксологијом.

6. децембар 2016:

Служио Литургију у манастиру Хиландару; на повратку из Хиландара у Србију, посетио Солун и Атину.

7. децембар 2016:

Служио Литургију у цркви Светог великомученика Лазара Косовског у Крагујевцу – Белошевац;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

8. децембар 2016 – Свети свештеномученик Климент:

Служио Литургију у Старој крагујевачкој цркви;
Рад у Епархијској канцеларији;
Примио Страхину Кутлешину и Александра Милојевића;
Посетио јереја Александра Сенића, професора Богословије Светог Јована Златоустог, поводом крсне славе.

9. децембар 2016 – Преподобни Алимпије Столпник:

Служио Литургију у цркви Свете Петке у Крагујевцу – Виногради;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији;
Посетио протојереја ставрофора проф. др Зорана Крстића, ректора Богословије Светог Јована Златоустог у Крагујевцу, поводом крсне славе;
Пререзао славски колач на Медицинском факултету Универзитета у Крагујевцу.

10. децембар 2016:

Служио Литургију у цркви Рођења Пресвете Богородице у Баточини;
Учествовао на семинару за вероучитеље у Крагујевачкој богословији.

11. децембар 2016:

Служио Литургију у цркви Светог оца Николаја у Ердечу и освештао палионицу свећа и црквену чесму;
Служио опело у цркви Успења Пресвете Богородице у Саранову Драгана Степковићу, теологу и вероучитељу.

12. децембар 2016:

Служио Литургију у цркви Светог Саве у Крагујевцу – Аеродром;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

13. децембар 2016 – Свети апостол Андреј Првозвани:

Служио Литургију у цркви Светог великомученика Пантелејмона у Крагујевцу – Станово;
Посетио у Белом двору у Београду принца престолонаследника Александра Карађорђевића поводом крсне славе.

14. децембар 2016:

Служио Литургију у цркви Светог великомученика Лазара Косовског у Крагујевцу – Белошевац;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији;
Примио Младена Шарчевића, министра просвете у Влади Србије, Радомира Николића, градоначелника Крагујевца и Радишу Пљакића, потпредседника Епархијског савета;
Крстио у Саборној крагујевачкој цркви Николаја Николајевича из Белорусије.

15. децембар 2016:

Служио Литургију у манастиру Никољу у Шаторњи и освештао новоподигнути манастирски конак.

16. децембар 2016:

Служио Литургију у цркви Свете Петке у Крагујевцу – Виногради;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

17. децембар 2016:

Отпутовао у Задар (Хрватска) у којем је служио годишњи парастос брату Милијану.

18. децембар 2016:

Служио Литургију у цркви Светог Саве у Крагујевцу – Аеродром;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

19. децембар 2016 – Никољдан:

Служио Литургију у манастиру Грнчарици и пререзао славски колач поводом славе манастирске цркве;
Посетио Микицу Арсенијевића у Винчи поводом крсне славе.

20. децембар 2016:

Служио Литургију у цркви Светог великомученика Димитрија у Крагујевцу – Сушица;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији;
Учествовао на новогодишњем приједу у Београду који су приредили Министарство одбране и Генералштаб Војске Србије.

21. децембар 2016:

Служио Литургију у цркви Светог великомученика Лазара Косовског у Крагујевцу – Белошевац;
Председавао седници Одбора за газдовање манастирским шумама у Епархији шумадијској;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији;
Примио Драгана Томића, бившег директора РЕИК-а *Колубара*.

22. децембар 2016:

Служио Литургију у Старој крагујевачкој цркви;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији;
Примио Момчила Крајишника.

23. децембар 2016:

Служио Литургију у цркви Свете Петке у Крагујевцу – Виногради;
Учествовао на новогодишњем приједу у крагујевачком гарнизону Војске Србије;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

24. децембар 2016:

Служио Литургију у цркви Преображења Господњег у Смедеревској Паланци.

25. децембар 2016:

Служио Литургију, уз саслужење свештеника Ваљевске и Шумадијске епархије, као и више војних свештеника, у цркви Покрова Пресвете Богородице у Ваљево;
Поклонио се моштима Светог владике Николаја у Лелићу и моштима Преподобног Јустина Ћелијског у манастиру Ћелијама.

26. децембар 2016:

Служио Литургију у цркви Светог Саве у Крагујевцу – Аеродром;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

27. децембар 2016:

Служио Литургију у цркви Светог великомученика Пантелејмона у Крагујевцу – Станово;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији;
Примио главног војног свештеника у Војсци Србије Слађана Влајића са сарадницима.

28. децембар 2016:

Служио Литургију у цркви Светог великомученика Лазара Косовског у Крагујевцу – Белошевац;

Рад и приједи у Епархијској канцеларији;
Примио Господина Георгија, умировљеног епископа канадског.

29. децембар 2016:

Служио Литургију у Старој крагујевачкој цркви;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

30. децембар 2016:

Служио Литургију у цркви Свете Петке у Крагујевцу – Виногради;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

31. децембар 2016:

Служио Литургију у цркве Светог архангела Гаврила у Буковику и освештао живопис ове цркве; рукопроизвео у чин чтеца са правом ношења орара др Дарка Мишића, лекара специјалисту паталогije у Војномедицинској академији у Београду.

ЈАНУАР 2017. ГОДИНЕ:

1. јануар 2017 – Оци:

Служио Литургију у Саборној крагујевачкој цркви; поделио поклоне деци из ове црквене заједнице;

2. јануар 2017 – Свети Игњатије Богоносац;

Саслуживао Његовом блаженству Господину Јовану, архиепископу охридском и митрополиту скопском, са више архијереја, на Литургији у Саборној цркви Свете Тројице у

Врању поводом крсне славе Господина Пахомија, епископа врањског;
Посетио манастир Светог Луке у Бошњану.

3. јануар 2017:

Служио Литургију у цркви Светог великомученика Димитрија у Крагујевцу – Сушица;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

4. јануар 2017:

Служио Литургију у цркви Светог великомученика Лазара Косовског у Крагујевцу – Белошевац;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

5. јануар 2017:

Служио Литургију у Старој крагујевачкој цркви;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

6. јануар 2017 – Бадњи дан:

Служио Литургију Светог Василија Великог у Саборној крагујевачкој цркви;
Освештао бадњак у Генералштабу Војске Србије;
Примио у Владичанском двору у Крагујевцу свештенство и вернике који су унели бадњак;
Служио бденије у Саборној крагујевачкој цркви и учествовао у паљењу бадњака испред овог храма.

7. јануар 2017 – Божић

Служио Литургију у Саборној крагујевачкој цркви;
Божићни приједи.

8. јануар Сабор Пресвете Богородице:

Служио Литургију у цркви Светог великомученика Пантелејмона у Крагујевцу – Станово;

9. јануар 2017 – Свети првомученик и архијакон Стефан:

Служио Литургију у цркви Светог Саве у Крагујевцу – Аеродром;
Посетио протојереја Милића Марковића поводом крсне славе.

10. јануар 2017:

Служио Литургију у цркви Свете Петке у Смедеревској Паланци;
Председавао седници архијерејских намесника Шумадијске епархије.

11. јануар 2017:

Служио Литургију у цркви Светог великомученика Лазара Косовског у Крагујевцу – Белошевац;
Присуствовао свечаностима поводом Дана Библиотеке града Београда.

12. јануар 2017:

Служио Литургију у Старој крагујевачкој цркви;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији;
Посетио Епархијску кућу у селу Бабама;
Посетио Светоуспенску цркву у Младеновцу и разговарао са братством.

13. јануар 2017:

Служио Литургију у цркви Свете Петке у Крагујевцу – Виногради;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији;
Служио бденије у Саборној крагујевачкој цркви.

14. јануар 2017 – Обрезање Господње, Свети Василије Велики:

**Продајни
центар
Епархије
шумадијске**

**Интернет продавница
црквених предмета за
цео свет**

www.eparhija.rs

**Опрема за храмове
Опрема за свештенство
Иконе, крстови, тамјан
Филигрански програм
Јеванђеља, књиге
Црквени артикли**

www.eparhija.rs

Служио Литургију у цркви Светог Василија Великог у Маршићу и пререзао славски колач поводом храмовне славе.

15. јануар 2017:

Служио Литургију у цркви Свете Тројице у Обреновцу (Епархија ваљевска).

16. јануар 2017:

Служио Литургију у цркви Светог Саве у Крагујевцу – Аеродром;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

17. јануар 2017:

Служио у цркви Успења Пресвете Богородице у Саранову Литургију и четрдесетодневни парастос Драгану Степковићу.

18. јануар 2017 – Крстовдан:

Служио Литургију Светог Василија Великог и Велико водоосвећење у Саборној крагујевачкој цркви;
Служио бденије у Саборној крагујевачкој цркви.

19. јануар 2017 – Богојављење:

Служио Литургију и водоосвећење у Саборној крагујевачкој цркви;
Учествовао у Богојављенским свечаностима на Шумаричком језеру у Крагујевцу.

20. јануар 2017 – Сабор Светог Јована Крститеља:

Служио Литургију у параклису Светог Јована Крститеља у Владичанском двору у Крагујевцу и пререзао славски колач поводом храмовне славе.

21. јануар 2017:

Служио Литургију у манастиру Липару;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

22. јануар 2017:

Служио Литургију у цркви Светог архангела Гаврила у Аранђеловцу – Врбичкој цркви;
Посетио др Радета Николића поводом крсне славе.

23. јануар 2017:

Служио Литургију у цркви Светог Саве у Крагујевцу – Аеродром;
Учествовао у Новом Саду на комеморативном скупу поводом годишњице Новосадске рације;
Посетио у Шапцу Господина Лаврентија, Епископа шабачког.

24. јануар 2017:

Освештао капелу у касарни Војске Србије у Шапцу у којој је служио Литургију;
Предводио у Аранђеловцу *Светосавску свиту*, свечаност поводом прослављања Светог Саве.

25. јануар 2017:

Служио Литургију у манастиру Каленићу и пререзао славски колач поводом празновања Чудотворне иконе Богородице Млекопитатељнице;
Посетио сестринство манастира Прерадовца.

26. јануар 2017:

Служио Литургију у Старој крагујевачкој цркви;
Светосавски интервју за Телевизију Јагодине;
Служио у Течићу опело проти Душану Рајићу;
Служио бденије у цркви Свете Петке у Јагодини;
Учествовао на Светосавској академији у Јагодини.

27. јануар 2017 – Свети Сава:

Служио Литургију у Саборној крагујевачкој цркви и пререзао славски колач;
У крагујевачким школама (*Ђура Јакшић*, Прва крагујевачка гимназија, школа за децу са посебним потребама, школа за глувонеме, школа *Свети Сава*, Друга крагујевачка гимназија) пререзао славске колаче;
Присуствовао Светосавској академији у Народном позоришту у Београду.

28. јануар 2017:

Служио Литургију у манастиру Дивостину;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

29. јануар 2017:

Служио Литургију у цркви Свете Тројице у Корићанима.

31. јануар 2017 – Свети Атанасије Велики:

Служио Литургију у цркви Свете Петке у Лапову и пререзао славски колач поводом славе занатлија овог града.

ДЕЧИЈА СТРАНА

“КО НЕ ПРИМИ ЦАРСТВА БОЖИЈЕТА КАО ДЕТЕ НЕЋЕ УЋИ У ЊЕГА”

СВЕТИ САВА

Малу бебу Ана роди,
Растко су му име дали,
Најмлађега сина Великог Жупана,
Имао је још два брата
Стефана и Вукана.

Владавина га занимала није,
Учио је и читао књиге.
Са седамнаест својих лета
Њега чека Гора Света.

Да посвети живот Богу,
И српскоме роду.
Растко кад се замонаши
Сава су му име дали.

Архиепископ је постао
и у цркви остао.
После пуно лета
Њега славе Срби
Са свих страна Света.

Наталија Никодијевић, 3. Разред

СВЕТИ САВА

Родила је Ана сина
Звали су га Сава.
Није могла ни да сања
Да ће постат' школска слава.

Био је учитељ први
потекао је од владарске крви.
Увек је праћен речима хвале,
зато га Срби и данас славе.

Био је човек великог срца
које за све Србе и данас куца.
Ученици, учитељи и школе
и данас њега много воле.

*Михајло Стојменовић и
Мина Маринковић, 4. разред*

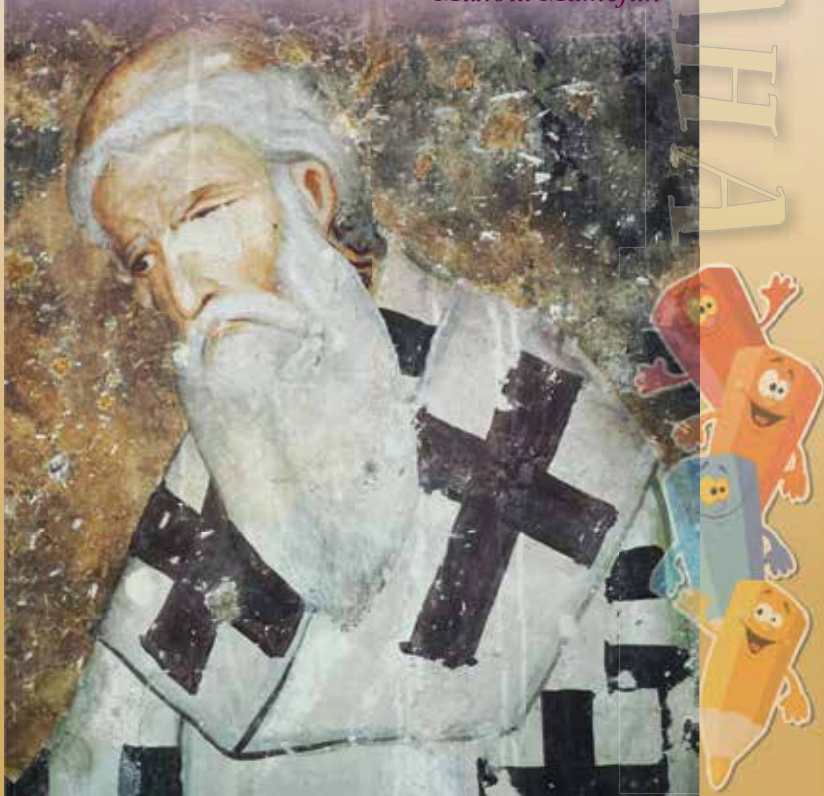
СВЕТИ САВА БРАЋУ МИРИ

Завадише се брата два
око очевог престола.
Кога ли ће Свети Сава умирити
да л' ће браћу он смирити.

Из даљине Вукан гледа
па се неда.
Коме ли ће круна да се преда?
Кад одједном, ено Саве
Мудре главе,
Коса му је оседела,
па он њима чврсто заповеда.

Мирите се браћо моја,
Савет вам је мој.
Волите се, сложено живите
И нашем српском народу
Ви се дивите!

Милош Матејић

ПРАВО ХОДИ НА СВОЈИМ НОГАМА И ПУТЕВЕ СВОЈЕ ИСПРАВЉАЈ

На стази живота понекад застанемо и упитамо се да ли ходамо ка циљу који заиста желимо, да ли стремимо ка ономе што је суштински у складу са нашим бићем. Шта тај циљ представља и како га доживљавамо када коначно стигнемо до њега?

Пажљиво осмотри своје путеве. Увек ћеш се питати куда воде и вреди ли корачати њиховим стазама. Ако се зауставиш поражен, зар неће то бити превише кајања, више него што твој понос може да прими и понесе? Човече, ти који си део природе, а нажалост ништа од ње ниси научио, докле ћеш стајати на раскрсници путева, у свом оклопу, плашећи се да ћеш патити ако се одважиш да кренеш једним од њих? Заборави на свој понос. Помисли на људе, друге људе. Чак и ако ти се учини да си изабрао погрешан пут, сети се да можеш да помогнеш некоме од њих да изабере прави. Тако ћеш знати да твоје путовање није део бесмисла. Ако си, пак, себичан, нечастан и злонамеран, узлуд се трудиш. Твоји ће путеви постати стазе од трња, гомила блата у које безнадежно тонеш, минска поља, и никада нећеш постати прави човек.

На истој раскрсници, као и ти сада, стајао је некад давно један младић, замишљено гледајући како се његови путеви раздвајају, носећи, сваки за себе, посебну причу. Тај младић беше принц који је одрастао на двору и упознао све лепоте и угодности оног пута који му је већ био додељен, предодређен рођењем и пореклом. Тај пут носио је сјај богатства, нудио сигурност и близину породице и њиме су већ ходили принчеви и принцезе, краљеви и краљице. Младић је покушао да замисли себе како корача тим путем. Видео је стазу са цвећем, беспрекорно чисту и проходну. Све је већ знао, све је на том путу видео, осим себе. Очајно је упирао поглед према оном другом путу, њему непознатом, али изненађујуће привлачном. Размишљао је како би изгледало заиста бирати своје путеве, ходити њима право, на својим ногама. Како би било живети скромно, али у духовном изобиљу, исправљати своје путеве, а не напуштати их? Шта би значило изабрати онај други пут, који му није одређен, који му не припада? Погледао је у

небо и потражио одговор. Веровао је да га Бог посматра и да је Он заправо тај који му отвара врата оног другог пута. Следећег јутра више никог није било на тој раскрсници. Млади принц увелико је путовао ка остварењу свог сна.

На почетку он беше само принц који је сањао о путевима на које није послат, а онда је постао светлост која и данас исијава са краја оног пута којим је тада кренуо, право и одлучно, ношен вером, надом и љубављу. Та светлост је намењена теби, човече, да би препознао пут којим су ходили велики људи.

Време је да кренеш. Увек ћеш патити за оним другим путем, али сети се принца који је постао светлост. Чувај природу и не дозволи да она пати због тебе. Брине о људима, чак и ако то нису заслужили. Дај им прилику да заслуже. Немој их никад користити као оруђе за остварење својих амбиција. Људи нису оруђе, не повређуј их својом себичношћу и охолошћу. Нађи смисао у ствари-ма које га, наизглед, немају. Буди одлучан и не

гледај унатраг. Све што си имао понео си са собом. Оно што ниси био у стању да сачуваш у себи, није ни вредело. Буди скроман и уздигни се изнад материјалног, јер, материја је нестална и површна, стално прелази из једног облика у други, изазива похлепу и расипност. Буди способан за оно што си изабрао. Буди победник. Лако је ходати путевима без ризика, одрицања и препрека. Лако је победити ако си једини такмичар. Буди човек међу људима и бићеш најбољи. Никад не заборави људе. Поведи их са собом и не дозволи им да се изгубе у својој похлепности, неискрености, лењости. Спаси их. Право ходи на својим ногама и ојачај њихове, исправљај своје путеве и покажи њима како да то чине. Буди праведан и бори се за правду. Изађи из оклопа и изгради своју личност на темељима мудрости, морала и праведности. Спаси себе, човече, и постани део светлости.

*Катарина Штетић, Гимназија
„Светозар Марковић“, Јагодина*

СВЕТОСАВСКИ НАСТАВНИ ДАН

У комбинованом одељењу трећег и четвртог разреда из Влашког Дола у среду 25. јануара одржан је тематски дан посвећен нашем првом учитељу и просветитељу Светом Сави. Целокупне активности тог дана, кроз корелацију часова (српски језик, ликовна култура и верска настава), биле су усмерене и посвећене животу и раду Светог Саве.

Радећи у мањим групама, циљ је у потпуности остварен, а циљ је био проширивање постојећих и стицање нових сазнања о животу и раду Светог Саве, као и развијање креативност код ученика за ликовно и литерално стваралаштво.

На часу верске наставе, ученици су се упознали са детињством принца Растка Немањића, потоњег монаха Саве, као и са његовим животом и радом, као првог српског Архиепископа. Све то су уобличили на часу српског језика када су читане приче и песме које говоре о њему самом. То је била одлична инспирација да ученици покажу своју креативност у писању сопствених прича и песама или да ликовно прикажу

колико су научили о нашем просветитељу.

На крају наставног дана добили смо сјајне продукте рада. Свака група је направила по један плакат, на коме су ученици представили оно што су сазнали и научили.

*Вероучитељ Бојан Стојадиновић и
учитељица Бојана Маринковић*

ДВАДЕСЕТИ БРОЈ СВЕТОСАВСКОГ ЧАСОПИСА "РАСТКО"

Промоција 20. јубиларног броја часописа *Растко* одржана је 27. јануара 2017. године, у оквиру прослављања Савиндана, у мултимедијалној сали ОШ „17. Октобар“, уз присуство наставника, ученика, многобројних гостију и великог броја телевизијских екипа.

годишње, на дан школе 17. октобра и на Савиндан. Честитајући свима присутним школску славу, новинари су представили часопис.

Уводну реч у јубиларном броју написала је директорка школе Биљана Милановић:

„Та 2007. година, када је и изашао први број школског часописа *Растко*, заузима важно место у историјату школе. Исте године, 27. јануара добили смо Светосавску награду – највеће признање које може да добије једна васпитно-образовна установа. У част прославе школске славе, вероучитељ Борис Милосављевић, са својом новинарском секцијом, приредио је пано у част Светог Саве и тако је почело.

Први број школског листа, оваквог изгледа, изашао је октобра 2007. године, а поводом прославе Дана школе. Рубрике ризница живота, житија святих, наука, добар савет злата вреди, знаменитости Јагодине, историја Срба, интервју.

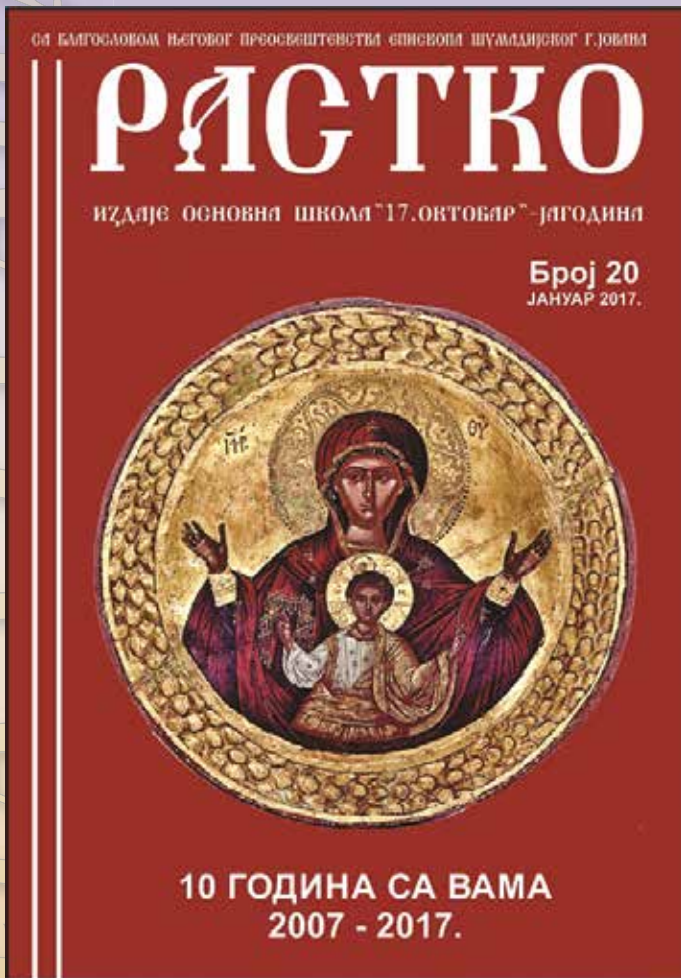
Сваке године бивао је све садржајнији и занимљивији.

Захваљујући ентузијазму, посвећености, креативности и љубави према Богу и ближњима, вероучитељ Борис Милосављевић, са својом екипом наставника и ученика, издаје часопис коме могу да позавиде и неке новинарске куће, посебно по порукама које шаље сваки објављени текст.“

Новинари су у наставку истакли да је у овом броју између осталог објављено седамдесет дечијих цртежа, и премијерно погледали нови спот за песму „Заволи“ у оквиру акције Обновимо себе – Подигнимо Ступове, који у себи има ону најизворнију хришћанску поруку „Заволи, Бог је Љубав“. Након промоције сви присутни су узели учешћа у резању славског колача.

Овај јубиларни 20. број часописа, који излази десет година за редом има за циљ да све нас везује за наше корене, и да деца оно што носе дубоко у себи искажу кроз цртеже и текстове, у којима се свакако и пре свега налази Господ Христос, чијим путем нас је повео Свети Сава.

Борис Милосављевић, чтец и вероучитељ

Да подсетимо да часопис излази са благословом Његовог Преосвештенства Епископа шумадјског Господина Јована. По одобрењу директора школе Биљане Милановић, главни и одговорни уредник часописа је вероучитељ Борис Милосављевић. Редакцију часописа чине: Марина Антонијевић – педагог школе, протођакон Нинослав Дирак – вероучитељ, Нинослав Станојловић – професор историје, и Вељко Петровић – ученик 8. разреда. За лектуру текста задужен је професор српског језика Маја Алексић. Часопис излази два пута

Гр а в о с л а в н а Г а л г е р и ј а

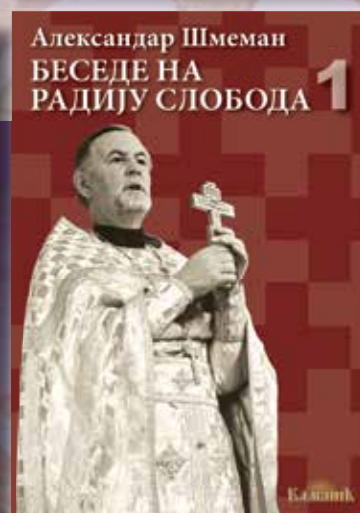
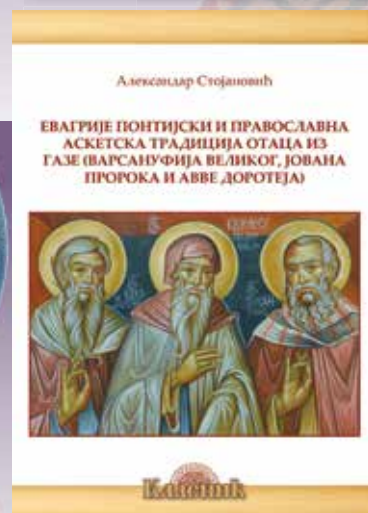
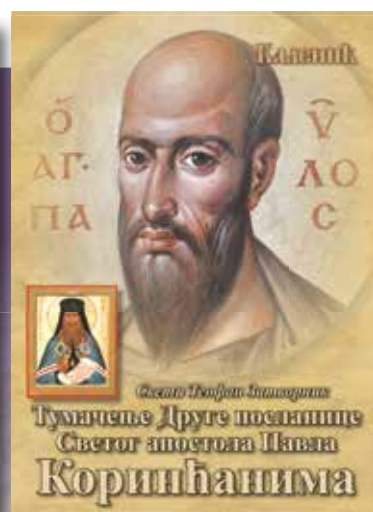
А н т о н Д а и н е н к о

www.kalenic.rs

ИЗДАВАЧКА УСТАНОВА ЕПАРХИЈЕ ШУМАДИЈСКЕ

Каленик

Н О В А и з д а њ а

потражите
наш нови
каталог

www.kalenic.rs

